

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Obraz domácích teroristů v českém mediálním světě

Image of Native Terrorists in Czech Media World

Diplomová práce

Studijní program: Civilní nouzové plánování

Autor diplomové práce: Bc. Marek Kocián

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Václav Adámek

Kladno 2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Kocián** Jméno: **Marek** Osobní číslo: **492519**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Civilní nouzové plánování**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Obraz domácích teroristů v českém mediálním světě

Název diplomové práce anglicky:

Image of Native Terrorists in Czech Media World

Pokyny pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude charakterizovat problematiku vytváření mediálního obrazu domácích teroristů v českých médiích. Podstatným rysem práce bude zaměření na české pachatele terorismu. V teoretické části budou představeny základní mediální platformy a způsob jejich práce. Následně budou charakterizována jak klasická média (tisk, noviny, rozhlas), tak i nová média (sociální sítě). Bude uveden rozdíl mezi státními a soukromými médii a rozebrány pojmy fakt, interpretace, kontext. Součástí bude rovněž i uvedení definice pojmu terorismus, extrémismus, radikalismus. V praktické části bude vytvořena detailní analýza s následnou komparační analýzou tří vybraných případů z českého mediálního prostředí s důrazem na rozbor mediálního obrazu. Výstupy práce budou využitelné při práci Policie ČR, zejména ve vztahu ke zlepšení komunikace vedoucích představitelů a tiskových mluvčích s médii.

Seznam doporučené literatury:

- [1] VEGRICHOVÁ, Barbora, Hrozba radikalizace, Terorismus, varovné signály a ochrana společnosti, Praha: Grada, 2019, 208 s., ISBN 978-80-271-2031-4
- [2] GILES, David, Psychologie médií, Praha: Grada, 2012, 192 s., ISBN 978-80-247-3921-2
- [3] CIGÁNIK, Lubomír, JAŠŠOVÁ, Eva, Terorismus, Bratislava: VADA, 2006, 372 s., ISBN 978-80-224-0892-9
- [4] NEUMANN, Ondřej, ed., Šok Hrůza Média: Čeští novináři po roce 1989. Od svobody k oligarchům, Brno: CPress, 2019, 272 s., ISBN 978-80-264-2830-5

Jméno a příjmení vedoucí(ho) diplomové práce:

PhDr. Václav Adámek

Jméno a příjmení konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **21.09.2020**

Platnost zadání diplomové práce: **18.09.2022**

prof. MUDr. Leoš Navrátil, CSc., MBA, dr.h.c.
podpis vedoucí(ho) katedry

prof. MUDr. Jozef Rosina, Ph.D., MBA
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Student(ka) bere na vědomí, že je povinnen(a) vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

12. 5. 2021

Datum převzetí zadání

Podpis studenta(ky)

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Obraz českých teroristů v českém mediálním světě* vypracoval samostatně a pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 01.05.2021

.....
Bc. Marek Kocián

PODĚKOVÁNÍ

Velmi rád bych poděkoval panu PhDr. Václavu Adámkovi, vedoucímu práce, který se podílel na jejím vzniku svým trpělivým vedením, jemu unikátními úhly pohledu, cennými radami a kritickými, ale konstruktivními připomínkami. Vždy mi byl nápomocen a na mé podněty reagoval s nejlepším vědomím a svědomím. Spolupráce s ním byla nanejvýš efektivní a přínosná.

Dále bych rád poděkoval dnes již zesnulému Davidu R. Hawkinsovi, M.D., Ph.D., jehož dílo a neobyčejný dar světu mi byli v posledních měsících ohromnou inspirací při tvorbě nejen této práce. Tímto bych rád vyjádřil velkou vděčnost oběma těmto pánům za jejich přínos, a to nejen této práci.

ABSTRAKT

Předmětem diplomové práce bude charakterizovat problematiku vytváření mediálního obrazu domácích teroristů v českých médiích. Podstatným rysem práce bude zaměření na české pachatele terorismu.

V teoretické části budou představeny základní mediální platformy a způsob jejich práce. Následně budou charakterizována jak klasická média (tisk, noviny, rozhlas), tak i nová média (sociální sítě). Bude uveden rozdíl mezi státními a soukromými médii a rozebrány pojmy fakt, interpretace, kontext. Součástí bude rovněž i uvedení definice pojmu terorismus, extrémismus, radikalismus.

V praktické části bude vytvořena komparační analýza tří vybraných případů z českého mediálního prostředí s důrazem na rozbor jejich mediálního obrazu.

Výstupy práce budou využitelné při práci Policie ČR, zejména ve vztahu ke zlepšení komunikace vedoucích představitelů a tiskových mluvčí s médii.

Klíčová slova

Mediální obraz; média; terorismus; interpretace; kontext; Shehadeh; Balda; Silovský

ABSTRACT

This thesis aims to characterize the problematics of the production of the media image of native terrorists in Czech media. The substantial feature of this thesis is focusing on the Czech perpetrators of terrorism.

In the theoretical part, basic media platforms are about to be presented and how they operate. Followed up by characterization of the classical media (such as print, newspaper, and radio) as well as new media (social networks). A difference between national and private media will be stated and terms of fact, interpretation, and context will be broken down. Definition of terms terrorism, extremism, and radicalism will also be included.

In the practical part of the thesis, a comparative analysis of the three chosen cases from the Czech media environment will be executed, emphasizing the analysis of their media image.

The output of this thesis can be utilized by members of the Czech Police mainly to improve the communication of lead representatives and press agents with the media.

Keywords

Media image; media; terrorism; interpretation; context; Shehadeh; Balda; Silovský

Obsah

1	Úvod.....	12
2	Cíle a hypotézy	14
2.1	Cíle	14
2.2	Hypotézy.....	15
3	Přehled současného stavu.....	17
3.1	Média a masová média	17
3.2	Média a kriminalita	21
3.3	Funkce médií	23
3.4	Média – rozhodující faktor ovlivňující veřejné mínění?	24
3.4.1	Zpravodajství.....	28
3.4.2	Publicistika	28
3.5	Veřejnoprávní média.....	29
3.6	Soukromá (komerční) média	31
3.7	Tradiční tištěná média	33
3.7.1	Knihy a tiskoviny	33
3.8	Nová média	36
3.8.1	Film.....	37
3.8.2	Televize	38
3.8.3	Internet.....	39
3.8.4	Sociální sítě.....	40
3.8.5	YouTube	41
3.9	Fakt	42

3.10	Interpretace	43
3.10.1	Metoda interpretace a chyby v interpretaci	44
3.11	Kontext a kontextualizace	45
3.12	Mediální sdělení.....	47
3.13	Mediální obraz	48
3.14	Teorie sociálního konstruktivismus	49
3.14.1	Objektivita	51
3.15	Radikalismus	52
3.16	Islámský radikalismus	53
3.17	Terorismus.....	56
3.17.1	Typologie terorismus.....	59
3.17.2	Provázanost terorismu s médii.....	60
3.18	Popis zkoumaných případů	61
3.18.1	Případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha	61
3.18.2	Případ českého teroristy-seniora Jaromíra Baldy	64
3.18.3	Případ českého džihádisty Jana Silovského	66
3.19	Popis zkoumaných médií	68
3.19.1	Veřejnoprávní média.....	68
3.19.2	Soukromá média	69
4	Metodika.....	71
4.1	Typ kvalitativního výzkumu	72
4.2	Výběr článků	73
4.3	Technika sběru dat.....	74

4.4	Popis vybraného zkoumaného období.....	75
4.5	Popis hodnotících markant	76
5	Výsledky.....	79
5.1	Případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha.....	79
5.1.1	Počet článků	79
5.1.2	Clickbait.....	82
5.1.3	News a Advertising.....	83
5.1.4	Rozsah článků	84
5.2	Případ důchodce-teroristy Jaromíra Baldy	86
5.2.1	Počet článků	86
5.2.2	Clickbait.....	88
5.2.3	News a Advertising.....	89
5.2.4	Rozsah.....	89
5.3	Případ českého džihádisty Jana Silovského	90
5.3.1	Počet článků	90
5.3.2	Clickbait.....	92
5.3.3	News a Advertising.....	92
5.3.4	Rozsah.....	93
5.4	Relevantnost	94
5.5	Sterotypizace	95
6	Diskuze	96
7	Závěr	105
8	Seznam použitých zkratk.....	106

9	Seznam použité literatury	107
10	Seznam použitých grafů	121

1 ÚVOD

Četné případy terorismu v minulých dvou dekadách otevřely nové otázky bezpečnosti týkající se příčin a kontextů, které událostem předcházely. V poslední době v zahraničí publikované publikace popisují problematiku radikalizace, tedy transformačního procesu, kdy se jedinec nebo skupina rozhodne obrátit směrem k terorismu. Radikalizace souvisí se všemi formami terorismu, ať už jde o terorismus politický, náboženský, separatistický či environmentální.

S rozsáhlým rozvojem techniky a globální digitalizací téměř všech oblastí lidského života, se nově dostává těmto jedincům či skupinám nových možností, jak působit na své okolí. Možnost zaznamenat a dále masivně šířit veřejným prostorem násilné činy terorismu na podkladě extrémního radikalismu odstartovala nový formát, který teroristické organizace využívají k šíření strachu a nenávisti, stejně tak jako k verbování nových přívrženců do svých řad. Jejich vliv se nyní nevztahuje pouze na úzký okruh lidí, kteří jsou seskupeni kolem vůdce, ale díky možnosti využití nových médií, a především sociálních sítí a platform, jsou schopni oslovit téměř kohokoliv na světě, kdo má přístup k internetu. V poslední dekádě se „proslavila“ jedna konkrétní teroristická organizace, která posunula propagandu na naprosto jinou úroveň než kterákoliv jiná organizace kdy před tím v historii. Tato organizace je dnes nechvalně známý Islámský stát. Jak dokládají Gerges (2017) a Beránek (2016), vliv této organizace měl za následek odchod tisíců Evropanů do Iráku a Sýrie, a to za jediným účelem – připojit se k ISIL a bojovat ve jménu džihádu. A byli mezi nimi i bojovníci z Česka a Slovenska.

Nicméně, úloha klasických médií není ani v dnešní době nijak dotčena, naopak – i tato prošla procesem digitalizace a spousta, ještě donedávna tištěných médií, je nyní k dispozici online. Teroristé získávají větší sféru vlivu, ale stejně jsou na tom i média, která jsou již neodmyslitelnou součástí denního života lidí

na planetě. Prolínají se napříč všemi sférami lidské činnosti. A jsou to právě média, která o násilných činech následně veřejnost informují.

Byla proto položena základní otázka, a to jakým způsobem v současném světě komunikujeme rizika (jakákoli). Základní předpoklad je, že proces utváření informací běží na možnosti extrahovat data z mediálního prostředí. Média jsou pak tím prostředkem, který dokáže určovat hloubku, kvalitu a kvantitu získané informace. Mimo to, mediální sdělení obsahuje krom samotné informace i kontext, který je již záležitostí tvůrce. V důsledku toho média mohou, ale nemusí, výrazně formovat názory a hodnotové postoje příjemců.

Tato práce se zabývá problematikou českých teroristů a médií, konkrétně třemi vybranými kauzami a jejich mediálním obrazem v českém mediálním prostředí.

V první části jsou rozebrány základní pojmy, které se týkají médií. Co to jsou média, a jaký mají vlastně vliv na společnost. Jaký je rozdíl mezi médii klasickými a moderními, a mezi státními a soukromými médii. Dále pojmy mediální sdělení a objektivita, stejně jako pojmy fakt, interpretace a kontext. Další část vysvětluje pojmy extremismus, radikalismus a terorismus v obecném, avšak přiměřeném rozsahu. Rovněž je zde řešena propojenost terorismu s médii.

V praktické části bude vytvořena komparační analýza tří vybraných případů z českého mediálního prostředí s důrazem na rozbor mediálního obrazu. Jedná se konkrétně o případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha, dále případ nejznámějšího českého teroristy-seniora Jaromíra Baldy, a nakonec případ mladého českého džihádisty, který se rozhodl přidat k řadám Islámského státu a podílet na podpoře činnosti této teroristické organizace, Jana Silovského.

Jako příslušník Armády České republiky je mi tato problematika poměrně blízká, především ve vztahu k terorismu. Věřím, že práce bude přínosem nejen pro další výzkum v oblasti médií a terorismu.

2 CÍLE A HYPOTÉZY

2.1 Cíle

Jak již bylo uvedeno výše, tato práce je členěna na část teoretickou, tedy poskytnutí přehledu současného stavu problematiky, a část praktickou, tedy zabývající se metodikou výzkumu a jejími výsledky. Cílem v rámci **„Přehledu současného stavu“** této práce bylo prostřednictvím dostupné literatury uvést relevantní fakta a poskytnout potřebné podklady, které by sloužily jako fundament pro vypracování praktické části práce. Především se jednalo o vymezení základních pojmů média a masová média, uvedení jednotlivých typů médií a charakteristiku klasických a nových typů médií. Dále byla pozornost věnována souvisejícím pojmům fakt, interpretace a kontext. Nakonec byly rozebrány pojmy radikalismus, extrémismus a terorismus popsán vztah terorismu s médii.

Cílem části „Metodika“ a „Výsledky“ této práce je v první řadě specifikovat konkrétní vybrané případy českých teroristů a zkoumaná média. Následně stanovit hodnotící markanty a stanovit hypotézy. Rovněž specifikovat metodiku sběru dat. Dále charakterizovat použité výzkumné metody a zdůvodnit jejich použití. Hlavním cílem praktické části bude pomocí komparativní analýzy tří vybraných případů terorismu v českém prostředí zjistit, zda existují odlišnosti v tom, jakým způsobem o těchto jednotlivých případech informovala vybraná média. Za použití analýzy mediálního obsahu článků vybraných médií na základě níže stanovených markant bude na závěr možno porovnat, jestli se mediální sdělení produkované veřejnoprávními médii liší od mediálních sdělení produkovaných soukromými médii. Nakonec budou výsledky výzkumu analyzovány, a tím bude možno potvrdit nebo vyvrátit níže stanovené hypotézy.

Cíle této práce v bodech:

Přehled současného stavu:

- Uvedení relevantních faktů a informací z dostupných zdrojů jako fundament pro praktickou část práce.
- Vymezení základních pojmů média a masová média.
- Specifikace typů médií a charakteristika klasických a nových médií.
- Vymezení pojmů radikalismus, extrémismus, terorismus.

Metodika a Výsledky

- Specifikovat konkrétní případy a zkoumaná média.
- Stanovit hodnotící markanty a hypotézy.
- Popsat metodiku sběru dat a charakterizovat výzkumné metody.
- Provést komparativní analýzu tří vybraných případů.
- Provést analýzu mediálního obsahu dostupných článků.
- Interpretovat výsledky výzkumu a tím potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

2.2 Hypotézy

První hypotéza byla stanovena na základě předpokladu, že se soukromá média nebudou zabývat kauzami českých teroristů v takové míře jako média veřejnoprávní.

Druhá hypotéza byla stanovena na základě předpokladu, že z povahy své funkce a jelikož nejsou vlastněna soukromými subjekty, budou mít veřejnoprávní média mnohem menší sklon k produkci zavádějících mediálních sdělení.

Třetí hypotéza vychází z předpokladu, že se soukromá média více zaměřují na reklamu a bulvární obsah než na zpravodajskou činnost, a tudíž

nebude vybraným případům poskytován takový prostor, jako v případě veřejnoprávních médií.

Poslední hypotéza vychází z předpokladu, že veřejnoprávní média kladou větší důraz na žurnalistickou etiku a nejde jim v první řadě o zisk a sledovanost.

H1 „Předpokládáme, že existují rozdíly v četnosti zpráv o českých teroristech v soukromých a veřejnoprávních médiích“

H2 „Předpokládáme, že informačních sdělení předkládané veřejnoprávními médii jsou objektivnější než u sdělení produkovaných soukromými médii“

H3 „Předpokládáme, že veřejnoprávní média informují o případech českých teroristů detailněji než soukromá média, a že veřejnoprávní média se vyhýbají předkládání záměrně upravených mediálních sdělení“.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

3.1 Média a masová média

Slovo média je v dnešní době a v této společnosti velmi dobře zažito. Jde o jeden z nejpoužívanějších pojmů současnosti. Vliv médií na moderní společnost je nezpochybnitelný a mnohdy zcela zásadně ovlivňuje světové dění. Nejčastěji se tímto slovem označuje *„souhrnný výraz pro technické prostředky či nástroje, které slouží k šíření sdělení“*. Zahrnuje zejména prostředky typu tisk, televize, rozhlas a média, jež jsou založena na přenosu dat, ať už digitálně, na papíře či jiném nosiči. V obecné rovině je možné konstatovat, že pojem média označuje vše, díky němuž jsme schopni se něco dozvědět. Jednotlivé rozdíly pak stanovuje pouze forma, skrze kterou je konkrétní informace získána. Díky formě je dále možno média dělit, jak bude rozvedeno dále. (Schellmann 2004, s. 10)

Pojem média má ovšem mnohem širší význam. Vyskytuje se i v oblastech fyziky, výpočetní techniky, biologie či chemie. (Jirák a Köpplová, 2007, s. 15–17).

„Výraz médium vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, co zajišťuje prostředí, v němž se něco odehrává.“ (Jirák, Köpplová, 2009, s. 36).

Deuze (2012, s. 9) pojem média rozšiřuje do roviny, kde pro média používá termín „stroje“. *„Takto široce pojatá média jsou jakékoliv systémy (symbolické či technologické), které umožňují, strukturují nebo umocňují mezilidskou komunikaci.“*

Porovnáme-li situaci v době revoluce, tzn. na konci roku 1989, převážná část lidí v Československu neměla ponětí o významu slov jako „média veřejné služby“, či co to je bulvarizace, nebo sitcom, dnes však těmto pojmům rozumí velká část české a slovenské populace, stejně tak světové. (Jirák a Köpplová, 2015)

„Žijeme uvnitř médií.“ Život „mimo média“ si lze pouze představovat, jinak se jedná o iluzi. Média je možno významově pro lidi přirovnat k tomu, co

je pro ryby voda – prostředím, ve kterém žijí. „*Média jsou všudypřítomná (jsou všude) a všeprostupující (nelze se jim vyhnout).*“ Na základě provedených studií ve zcela odlišných kulturách, jako jsou Velká Británie, Indie, Nový Zéland, Brazílie, Nizozemsko a Spojené státy, byl prokázán fakt, že s médii prožíváme každý den většinu svého času a že spojení s médii se stalo jakýmsi všedním rysem moderní lidské existence. (Deuze, 2012)

Doslova „*žijeme v době médií*“, a tyto nás permanentně obklopují nesčetnými zdroji, ať už se jedná o reklamy, tisk, televizi, rádia, mobilní telefony či sociální sítě. Média jsou přítomna v takovém množství, kdy už si ani my sami nejsme schopni uvědomit, že jsou přítomná, natož jakým způsobem významně ovlivňují naše každodenní rozhodování, zaujaté postoje a názory. Giles (2012, s. 11)

Dostatek, včasnost a přesnost informací, jsou faktory, které se stávají čím dál tím zásadnější. Technici i sociologové shodně odpovídají, že rozhodujícím sdíleným statkem v nově se rodícím modelu lidského společenství se stávají informace (Musil, 2003, s. 14).

„Perspektiva života v médiích tedy znamená připustit, že média jsou stejně jako lidský mozek (nebo kosmos) neurčitá. Nejsou ukončená ani statická, ale svou podstatou tvoárná a poddajná. Vyvíjejí se a mají tvůrčí sílu. Ovlivňují se navzájem a současně interagují s námi, podobně jako software a hardware. (Deuze, 2012, s. 7-8)

Média jako taková, mají stejně jako lidské bytosti své vlastnosti a stavy. A jednou z nejvýznamnějších vlastností je jejich „*až nadpřirozená schopnost zaznamenávat a ukládat všechno, co s nimi děláme*“ (Deuze, 2012, s. 11).

O kolektivním vědomí (collective consciousness), se zmiňují například Farewell (1999, s. 152, 153, 155, 161), a také Hawkins (2013, s. 219, 253) v souvislosti s překonáváním jednotlivých kalibrovaných úrovní vědomí člověka.

Oproti tradičnímu pojetí vědomí dle Freuda, tzn. jako jednu z vrstev lidské psychiky, může být vědomí vykládáno v jiném, spirituálním významu. Žádný lidský skutek nezůstane nezaznamenán v kolektivním vědomí lidstva. Jedná se o nekonečnou databázi všeho, co je a bylo, v rámci lineárního pojetí času. (Hawkins, 2013)

V návaznosti na Freuda, a v tomto případě opět mimo spirituální pojetí vědomí, se o kolektivním vědomí, resp. nevědomí, zmiňuje i Jung (1979).

Média mají za úkol zprostředkovávat obsah mezi dvěma různými subjekty. Nejpřímějším a také nejstarším médiem je řeč, jež umožňuje vyjadřovat pocity a myšlenky a bezprostředně je sdělovat ostatním. Mluvená řeč je zároveň podmíněna tím, že se mluvčí i posluchač musí nacházet současně na stejném místě. Pro vývoj médií je však charakteristická skutečnost, že tato nutnost bezprostředního kontaktu mluvčího a posluchače je zrušena, a to jak prostorově nebo časově, tak i v obojím smyslu. (Buermann, 2009, s. 12)

Rozvoj médií souvisel nejen se snahou člověka o překonání velkých vzdáleností a touhou po zachování zaznamenaných informací. Významným aspektem byla také potřeba doručovat a zpřístupňovat tyto informace většímu počtu adresátů. Přelomovým se v této oblasti stal vynález knihtisku v polovině 15. století, který tento požadavek umožňoval. (Jirák, Köpplová, 2015, s. 15-17)

Na samém počátku však stála tištěná kniha, jejíž objevení bylo nepochybně zlomovou událostí svého druhu, i když původně šlo pouze o technický prostředek, jehož úkolem byla reprodukce stejného, respektive velmi podobného, souboru textů, které byly až do té doby rozmnožovány téměř výhradně ručně. (McQuail, 2002, s. 33)

Vzhledem k sociálním a kulturním proměnám moderní společnosti, se masová média stala významnými aktéry veřejného i soukromého života. Zaujala vedle rodiny, školy, přátel a práce roli neopominutelného socializačního činitele, který nás učí vnímat sebe sama a tzv. svůj svět, stejně jako druhé a tzv. „jejich svět“, nebo též „jejich světy“. (Urban et. al, 2013, s. 47)

V nejobecnější rovině jsou masová média také často považována za ustavené společenské instituce s vlastní svébytnou množinou pravidel a postupů, která je ale v celém rozsahu svých činností podmíněna společností, v níž působí. Z toho vyplývá, že média jsou v podstatě závislá na společnosti, obzvláště pak na institucích, které reprezentují a vykonávají ekonomickou a politickou moc. Je však očividné, že sama média mohou mít na tyto instituce vliv a že se těší jistému stupni autonomie, která je dána neustálým vzrůstajícím objemem a rozsahem činnosti médií. (McQuail, 2002, s. 22)

S tím, jak média začala nabírat na důležitosti, ubývá přímé zkušenosti a poznávání reality často probíhá zprostředkovaně skrze média. Zpočátku, kdy byla hnací silou vývoje a rozšiřování médií aktivní potřeba informací a rozšiřování obzorů a vědění u spotřebitelů, vedly v neposlední řadě nadměrná nabídka a permanentní přítomnost obrazových a zvukových médií uživatele ke stále větší pasivitě. (Buermann, 2009, s. 29)

Každý typ komunikace je něco, co může přispět ke tvorbě – konstrukci reality v tom slova smyslu, že dokáže skutečnost či fikci zachytit i zapomenout. Masmédia nemají v podstatě žádný zvláštní nadstandartní nárok na tvorbu reality. Luhmann (2014)

V podstatě se u médií jedná o historicky a společensky determinované formy komunikace mezi lidmi, jež mají určité společné rysy. Tyto jsou:

„a) díky technickým, organizačním a distribučním možnostem jsou (potenciálně) dostupné neomezenému množství adresátů/uživatelů a (reálně) využívané jejich velkým počtem;

b) nabízejí těmto uživatelům obsahy, které pro ně mohou být z různých důvodů (pro poučení, orientaci ve světě, návody na jednání i jako zdroj zábavy) použitelné;

c) tyto obsahy nabízejí průběžně (kontinuálně) nebo pravidelně a d) na zájmu a potřebách uživatelů namnoze závisí samotná existence těchto forem komunikace (ať z důvodů ekonomických, kulturních, sociálních, nebo politických, např. stranických)“. (Jiráková a Köpplová, 2015, s. 18)

S postupným vývojem a rozvojem médií se objevují obavy i z toho, jaký vliv nakonec mohou mít daná média na člověka, ať už se jedná o dítě nebo dospělého. Jedno s nejvíce diskutovaných témat, jež se týká obsahu médií, je násilí ve filmové produkci, v knihách, každodenním zpravodajství, a nakonec i v počítačových hrách. (Reifová, 2004)

Násilné hry, filmy a akční seriály nejsou vždy prvotní příčinou násilí jako takového, ale jsou spíš důsledkem dlouholeté fascinace lidstva jevy, jako je násilí a neštěstí druhých lidí. (Burton, 2001)

3.2 Média a kriminalita

Je důležité si uvědomit, do jaké míry je publikum schopno prohlédnout, rozpoznat a uznat, co je mu předkládáno, a do jaké míry je ochotno všem předkládaným skutečnostem uvěřit. V mediální komunikaci se zcela logicky prolínají zpravodajství, komentáře, dokumenty a publicistika s něčím fakticky odlišným, což jsou filmy, seriály, romány na pokračování, fotoromány, telenovely apod. Je očividné, že se vliv médií, a v tomto případě i pozitivní vliv účinku sdělení prostřednictvím médií, bude lišit případ od případu a bude záležet na mnoha dalších faktorech. Mezi tyto faktory bude patřit např. věk příjemce produktů určitého média, jeho psychický stav, úroveň vědomí, jeho vzdělání, místo, kde žije, jeho pracovní zařazení, rodina a okruh jeho známých atd. (Jirák a Köpplová, 2015)

Při pozorování a současném vnímání informací z médií přikládá jednotlivý příjemce více pozornosti a důvěry sdělením, která jsou pro něj nějakým způsobem důležitá. Může jít o propojení s jeho postoji, s dřívějšími zkušenostmi, může jít o poskytování zábavy, o důležitá doporučení apod. Následně nechává tyto zprávy, aby mu pomohly s vytvářením jeho osobitého

názoru na konkrétní věc, tzn. posílit jeho dosavadní důvěru či nedůvěru v danou informaci. (Výrost a Slaměník, 1988)

Často se hovoří a píše o negativním vlivu médií. Poukazuje se na to, že hlavní kritika tohoto sdělovacího prostředku je zacílena na jeho tendenci nadměrně zobrazovat násilí, rozebírat ho a cílit na širokou veřejnost. Zde je možné diskutovat o vlivu na vývoj společnosti a zejména pak na osobnost dětí. Je možné posuzovat a zkoumat vlivy negace směřované k dětem a hovořit o možném negativním vývoji jejich osobnosti a charakteru, který může spolu s dysfunkční či afunkční rodinou bez vlivu společnosti a školy, vyústit i v kriminální chování. Média však nevykreslují násilí pouze v jeho klasické podobě, ale zobrazují i rizikové vzorce chování. Ve filmových snímcích plných násilí je spojována a ukazována i konzumaci alkoholu, legálních i nelegálních drog. Zcela určitě tedy lze vnímat určitou negativní stránku vlivu médií na jednotlivce i společnost. Na druhé straně však musíme média vidět i pozitivně, a to jako zdroj obohacení v dobrém slova smyslu. Jde pak v podstatě o to, jak dospět u veřejnosti k tomu, aby dokázala správně selektovat při svém výběru jednotlivých typů pořadů v médiích. (Válková, Kuchta, Hulmáková ed., 2019)

Například, aby při výběru tiskopisů či webových stránek dokázali lidé vybrat to, co je nejvíce obohacuje. Aby dokázali být tzv. mediálně gramotní. Média a mediální zpravodajství se podílejí rozhodující měrou na tom, jak se ve společnosti o zločinu diskutuje a jaká opatření k jeho kontrole považují občané za žádoucí nebo nutná. Vztah médií ke kriminalitě je očividný – ta pro ně představuje objekt trvalého zájmu, jehož intenzita, zdá se, dosahuje až forem určité posedlosti. (Tomášek, 2019)

Byl prokázán vliv sledování násilných činů v médiích na náš osobní – vlastní postoj k násilí. Vědci zabývající se touto problematikou uvádějí, že k násilným činům nás může vést i hlasitost, rytmus a nadměrná intenzita zvuku určité hudby. Lidské chování má tendenci podléhat vlivu hudby a textu, potažmo videoklipů, v závislosti na tom, jaká energie je jim předávána.

Například agresivní a hlasitá hudba doprovázená chytlavým rytmem a rapovaným textem o tvrdém životě gangsterů, může mít značný vliv na chování posluchačů, především v dlouhodobém měřítku. (Erb, 2000)

Kriminalita je objektem neustálého zájmu, urputnosti a snad i jisté posedlosti právě pro oblast médií. (Jewkesová, 2004)

To samé platí v zásadě od okamžiku, kdy začaly vycházet první, masově šířené novinové tituly. Nelze si nevšimnout, že zakladatel britského listu Daily Mail, jenž svým úspěchem v podobě nákladu téměř milion výtisků inspiroval mnoho dalších vydavatelů, se již na konci 19. století řídil výstižným heslem „*Dejte mi jednu vraždu denně*“. Velmi rychle totiž pochopil, jak téma zločinu čtenáře až magicky přitahuje. (Tomášek, 2019)

Podobné konstatování platí o zábavním mediálním průmyslu. Následujícími fakty dokládají, proč tomu tak je:

- obsahové analýzy hovoří o tom, že zločin je ústředním tématem přibližně jedné čtvrtiny všech vydaných románů,
- zhruba pětinu filmové produkce tvoří ryze kriminální snímky, téměř polovina filmů pak obsahuje znatelný kriminální prvek,
- zábava v televizním vysílání se bez zločinu téměř neobejde – platí to přinejmenším o jedné čtvrtině programové nabídky. (Newburn, 2007)

3.3 Funkce médií

Chápeme-li společnost jako instituci zaměřenou na potřeby jednotlivce, pak je třeba vidět společnost jako systém, který se stále vyvíjí a u kterého se od konce 19. století začínají vyvíjet společenské funkce médií ve společnosti. Médiím se z funkcionalistického hlediska při podpoře kontinuity a řádu přisuzují tyto funkce:

1. *Informování* – jde v podstatě o zprostředkování toku informací o různých událostech týkajících se jednotlivců i společnosti, o vlivu organizací či států a jejich rozdělení v rámci teritoria jejich moci, o usnadňování přizpůsobení se novinkám, které nás obklopují, a především pak pokroku jako takovému.

2. *Socializace* – jde o vysvětlení a komentáře k událostem, k významu jejich rozsahu, ke komentování společenských vztahů, o postavení a obecné přijímání společenských autorit a zároveň o tvorbu jakési dohody a nastolení postupného žebříčku ustálených priorit.

3. *Kontinuita* – zde vidíme podporu vzorců chování a jednání jednotlivých společností a vývoj kultury.

4. *Zábava* – vnímáme jako nabídku napětí, pobavení či rozptýlení a zároveň jako možnou cestu k uvolnění psychických i společenských bariér či předsudků a možnost, která může vést ke zmírnění možných situací vedoucích k sociálnímu napětí.

5. *Získávání* – propagování určitých významné cílů – hospodářských, společenských – např. ekologických či politických, zde pochopitelně vidíme vždy vliv hodnotového systému dané společnosti. (Jiráka a Köpplová, 2015)

Média jsou také popisována jako tvůrce a nositelé sdělení. Ta pak dělí podle povahy na ideologická hesla, válečné zpravodajství, reklamní slogany. Dalšími nositeli informací jsou pak přenosy sportovních utkání, vzdělávací a zábavní pořady. Na základě sledování těchto pořadů pak můžeme vnímat tvorbu určitých názorů společnosti a sledovat vznik či případné změny žebříčku hodnot či vzorců spotřebitelského chování. (Urban, Dubský a Murdza, 2011)

3.4 Média – rozhodující faktor ovlivňující veřejné mínění?

„Svoboda žurnalistu je jako princip ... nezbytná, odolává zásahům státu či jiné síle, přispívá k zpochybňování a objevení, i sociálnímu a kulturnímu pokroku. Kromě

určování podmínek mediální struktury a práce by svoboda žurnalistu měla podporovat relativní autonomii reportéra či editora, aby mohli vybrat předmět zprávy“. (McQuail, 2013, s. 62)

Přesto, že zpravodajství by již ze své podstaty mělo sloužit ke zprostředkování informací a objektivní reality, bylo by nanejvýš naivní myslet si, že tomu však praxe opravdu odpovídá. Žurnalisté, jakožto lidské bytosti s určitým vzděláním pocházející z určitého kulturního prostředí a rozličnými životními zkušenostmi, nejsou schopni dosáhnout naprosté objektivnosti. Již výběrem jazykových prostředků se snižuje objektivnost zprávy, stejně tak působí i úhel, z jakého bude zpráva reportována a jaký jí bude dán prostor a umístění v daném médiu. Tohoto faktu by si žurnalisté, kteří se snaží dostat dobré praxi, měli být vědomi, a do své praxe se snažit zařadit co nejpřesnější přenos informací, objektivní vztah k tématu, nestrannost při reportování sporů, zobrazování názorů různých skupin, neúplatnost. Čemu by se naopak měli vyhýbat, je záměrné dezinformování, stranění jedné skupině a upřednostňování jejich názorů a manipulaci terminologie. (Osvaldová, 2011)

Média nestojí a ani nemohou stát mimo svou společnost, mimo její kulturu, politiku, ekonomiku. Jsou jí totiž ovlivňována a zároveň ji souběžně s tím ovlivňují taktéž. (Jiráková a Köpplová, 2009, s. 105)

Původně měla média dopomáhat svobodě projevu a vytváření objektivního názoru na skutečnost. Realita je odlišná. Média určují, jaké zprávy budou společnost zajímat, jakým pohledem na ně bude nahlíženo a kolik prostoru jim bude věnováno. To, jak je ze strany majoritní většiny nahlíženo na svět, je z velké části formováno médii. McCombs (2009)

„Prvek důležitý pro agendu média se stává důležitým i pro veřejné mínění.“

(McCombs, 2009)

Roku 1968 byl v USA veden výzkum, který prokázal korelaci mezi tím, co považují občané za důležitá témata a problémy, a mezi tématy pokrytými agendou médií. Taková míra vlivu v ideálním případě působí jako žurnalistův morální závazek, kterým je společnosti zavázán. (Weaver et al., 1981).

Komerční média svého vlivu spíše využívají k získání širšího publika příklonem k atraktivnějším zprávám a oblíbeným názorům. (McCombs, 2009)

Důvody problémů stylizace zpravodajství mohou být odlišné. Média využívají tři základní modely:

1. Nastavení agendy, které vědomě prezentuje názory určité zájmové skupiny.
2. Přípravování (v originále priming), což je stav, kdy média představují nové téma či problém publiku a již tímto prvotním kontaktem udávají benchmark, podle kterého bude téma hodnoceno.
3. Rámcování (v originále framing), označuje zasazování události do kontextu a vychází z názoru, že člověk nikdy nemůže znát a chápat všechny souvislosti světa, a tudíž mu mají být nové informace podávány již ‚zarámované‘ do kontextu žurnalistou, který je na dané téma specializovaný. To s sebou nese nezbytnou redukci informací za účelem zprostředkování nejdůležitějších aspektů zprávy, která slouží ke stravitelnosti zprávy spíše než pokroucení informace. (Scheufel a Tewksbury, 2007)

Z tohoto hlediska nelze očekávat, že je žurnalistika o čistém přenosu informace. V aktuální době se role médií v popisu a zprostředkování reality pozvolna přesouvá z pasivní pozice vypravěče a komentátora do aktivní pozice, kdy média mohou realitu formovat, a tím také formovat veřejné mínění do míry, kdy se pojetí reality médii stává důležitějším než realita sama. (Scheufel a Tewksbury, 2007)

Slovo **post-truth** (postpravda, přeneseně pro označení dnešní doby jako dobu postfaktickou) bylo v roce 2016 oficiálně zařazeno do slovníku Oxford Dictionary, a dokonce bylo vyhlášeno slovem roku. Slovník slovo definuje jako přídavné jméno „*vztahující se k okolnostem, ve kterých jsou objektivní skutečnosti méně významné při utváření veřejného mínění, než pocity a osobní přesvědčení*“. (Oxford Dictionary, 2017, s. 1)

Podle některých autorů může k zavedení určitého slova do povědomí široké veřejnosti napomoci i vliv významných státníků, politiků či jinak významných osobností. Jako příklad může být uvedena rétorika Donalda Trumpa, který ve své kampani údajně používal „*přímé lži, empirické lži a zavádějící asociace*“, a i přesto byla jeho kampaň na pozici prezidenta Spojených států amerických úspěšná. (Tallis, 2016, s. 9)

Společnost je dle tvrzení některých autorů čím dál méně citlivá vůči rozdílu mezi objektivní skutečností a její mediální prezentací. Pro člověka se stává čím dál přirozenějším mluvit nepravdu. Lidé se přestávají cítit provinile, pokud zalžou z pohodlnosti, protože hranice mezi pravdou a lží se zmenšila. Schopnost vidět rozdíl mezi pravdou a lží je pro běžného člověka stále zmenšuje a stává se obtížnější. Jistá forma lhaní se pro tuto společnost stala součástí běžného života, kdy si vlastně ani nejsme schopni něco jiného představit. (Keyes, 2004)

V kontextu manipulace a rozlišováním pravdy od lži se jeví jako zásadní myšlenka, že „*lidskou mysl lze velmi snadno oklamat, protože nedokáže sama o sobě rozeznat pravdu od nepravdy*.“ Tzn., že člověka ovlivňuje pouze to, čemu věří jeho mysl. Jinými slovy, člověk může být oklamán sám sebou na základě toho, v co věří. Toto se nazývá „*osobní pravdou*“. Veškeré utrpení lidstva je tedy v podstatě tragickým vyústěním nekonečného souboje osobních pravda jednotlivců. Z tohoto pohledu je tudíž více než jasné, jak zásadní vliv mají média na lidskou společnost. Média totiž neodráží čistou pravdu, ale pouze osobní pravdu toho,

kdo informaci formou média vytváří a pak ji šíří k ostatním lidem. (Hawkins, 2013, s. 12)

3.4.1 Zpravodajství

Zpravodajství je zároveň vědomou novinářskou činností i konkrétním, viditelným a slyšitelným výsledkem této činnosti, která se manifestuje v obsahu novin, časopisů, rozhlasu, televize i tzv. nových médií. Na vyhledávání faktů a událostí je postaveno zejména žurnalistické zpravodajství. To má vyhledávat, shromažďovat, třídit, selektovat a interpretovat. Dál potom plní funkci zprostředkovatele. Interpretuje a předává informace příjemcům prostřednictvím médií. Zprostředkovávají by měly být rozmanité a společensky podstatné informace, které odrážejí myšlenkovou mnohoznačnost dané společnosti. (Osvaldová a kolektiv, 2011)

Programová oblast zpráv a zpravodajství se identifikuje jako produkce, případně zpracování zpráv. Dále se jeví jako rozumnější, zprávy obyvatelstvu nepředkládat denně ve stejném formátu, ale čekat na skutečnosti, které se právě stanou a pak je publikovat. (Luhmanna, 2014)

Všechny zpravodajské žánry mají být objektivní a pravdivé a neměly by obsahovat výrazy jako „údajně“ a „prý“, tím snižují serióznost zpravodajství. (Verner 2010)

3.4.2 Publicistika

V podstatě již 400 let traduje jasný fakt, že noviny se skládají z článků. Je pravdou, že bývaly doby, kdy to platilo. Setkáváme se ale nejen s články, ale i s rozhovory, reportážemi, črtami, eseji apod. Klasická média se postupně den po dni odsouvají do historie. Současná generace vidí budoucnost v internetovém prostředí. (Verner, 2010)

Publicistika obsahuje soudy, postoje i pojmy a jejím výsledkem není jen informování., ale také poznávání. Postihuje jak společenské jevy, tak příčiny jejich vzniku i vzájemné korelace. Zobecňuje, popisuje však i cesty, kterými k zobecnění dospěla. Mezi české publicistické žánry se pak řadí glosa, poznámka, reportáž, interview, fejetony, články apod. (Osvaldové, 2011)

3.5 Veřejnoprávní média

Veřejnoprávní médium (nebo také médium veřejné služby) je označení sdělovacího prostředku, které má příjem z veřejných peněz a právně definovaný rozsah a povinnosti. Cílem jejich provozování je zabránit zneužití médií politickými stranami a podpořit média, jako čtvrtý pilíř demokracie. Zpravidla se jedná o rozhlas a televizi. Za první je považována britská BBC se vznikem v roce 1922 jako komerční společnost, která se v roce 1927 transformovala do média veřejné služby. (Hvížďala, 2003)

Veřejnoprávní média mají být zárukou ‚kvalitní žurnalistiky‘, jelikož se nemají za úkol se tolik přizpůsobovat náladám čtenářů. Evropská veřejnoprávní média zpravidla bývají nejsilnějším opozičním hlasem vládnoucí strany v daném státě. Můžeme tedy obavu z cenzury či ovlivňování ze strany veřejnoprávních médií, alespoň z tohoto hlediska, brát jako lichou. (McChesneyho, 2011)

Jako původní impuls pro založení veřejnoprávních médií v západní Evropě se stal konec druhé světové války a s ním spojená potřeba objektivního zpravodajství, jež by bylo nezávislé na politické moci. To mělo zabránit zneužití moci médií, aby se neopakovala situace Hitlerovy propagandy či propagandy komunistického režimu Sovětského Svazu. Na dodržování všech náležitostí dohlíží rada, která je volena parlamentem a v níž jsou zastoupeni nezávislí odborníci se zkušenostmi s médii, zejména pak z akademické sféry. (Hvížďala, 2003)

Vzhledem k tomu, že financování veřejnoprávních médií je zajištěno z velké části koncesionářskými poplatky, což jsou zákonem stanovené poplatky (z. č. 348/2005 Sb.), jenž musí platit každý občan s radiovým nebo televizním přijímačem. Výši těchto poplatků určuje parlament, který tímto může mít na médium jistý vliv, na rozdíl od soukromého média je ovšem médium veřejnoprávní chráněno před trhem a tlakem soukromých firem díky zákonné regulaci reklamního času. Z toho vyplývá, že ani u veřejnoprávních médií není možno dosáhnout naprosté nezávislosti na vládě. (Jirák, 2005)

Jsou uvedeny tyto zásadní pojmy, který by veřejnoprávní média měla pro svou zdravou funkci zahrnout do praxe:

1. Pluralisticko-stranicky neutrální informace, tzn. znamená nezávislost na politických stranách a přístup k diskusi občanům rozličných názorů, jazyků a náboženství bez diskriminace a snahy o ovlivňování názorů.
2. Objektivita, která zahrnuje ověřování informací z více zdrojů, nepředpojatost, nesubjektivní a věcné zprostředkování zpráv. Její zárukou by měl být novinářský kodex, což je souhrn pravidel, který si média stanoví a přijmou za vlastní.
3. Vyváženost, což znamená zahrnutí do mediálního obrazu všechny skupiny, včetně skupin nově vzniklých, kterým nesmí být zamezeno vstupovat do médií. (Hvížďala, 2003)

Dodržováním všech těchto kritérií se zabývá rada onoho veřejnoprávního média. (Hvížďala, 2003)

Jsou popsány zásadní rozdíly mezi veřejnoprávními a soukromými médii. Zaměstnance veřejnoprávního média odlišuje od normálního zaměstnání fakt, že mu jeho nadřízený (ředitel) nemůže přikázat změnu textu dopisu, nebo

dokonce takový text sám upravit. Pokud by vedoucí v ČT jaksi shledal, že redaktor či moderátor neposkytuje informace tak a jak to požaduje zákon, může ho volat k odpovědnosti, pravděpodobně formou kárného řízení, nemůže však do jeho tvůrčí práce zasahovat. Zde se zdá, že postup ve veřejnoprávních médiích je více byrokratický a svázaný pravidly, zároveň však méně závislý na nadřízeném. (Hvížďala, 2003, s. 236)

Veřejnoprávní média jsou ze zákona povinna řídit se etickým kodexem, jehož účelem je regulace kvality informací – například poskytování nezkreslených informací a nepodněcování nenávisti ke skupinám. Média musí být nezávislá a podílet se na kulturním rozvoji např. podporou nezávislé umělecké tvorby. (Kodex České televize, 2003)

3.6 Soukromá (komerční) média

Tento typ médií používá jako svůj hlavní zdroj příjmů reklamu – provozovatelé a vydavatelé prodávají inzerentům pozornost svých čtenářů (diváků, posluchačů). Zpravidla to znamená, že čím více jich mohou nabídnout, tím vyšší cenu si za umístění reklamy mohou říci. Z tohoto důvodu bývá pro komerční média typické vytváření obsahu tak, aby v první řadě zaujal co největší procento publika, a aby byl co nejefektivnější z hlediska nákladů. To má většinou důsledek ten, obsah vytvoření tímto typem médií, bývá oproti obsahu produkovaném veřejnoprávními médii častěji povrchnější, nenáročnější, nepůvodní – tedy v případě reportáží a pořadů nakupují již ty hotové namísto produkce svých vlastních. Je zde snaha o pobavení diváků a získání jejich pozornosti. Díky tomuto jsou soukromá média oproti těm veřejnoprávním schopna cílit na užší výběr publika, tzv. profilovat se. Například TV Nova bude cílit na jinou skupinu populace než v případě MF Dnes stejně jako Deník Blesk oproti Hospodářským novinám. (Bulletin mediálního vzdělávání, 2019)

K rozvoji soukromých médií dochází nejvíce v 90. letech minulého století s pádem komunistického režimu a podstatným rozvolněním poměrů v České republice. Tyto změny zákonitě vedly k tomu, že počet titulů v tomto období výrazně vzrostl. Velká část nově vzniklých médií, která v dnešní době mají velmi značný mediální zásah, patřila do rukou zahraničních vlastníků. Z pozice těchto vlastníků ovšem nešlo o zájem o politické dění v Česku, jako spíše o to, zda jimi založená média budou generovat zisk. (McChesney, 2011)

Aby mohla soukromá média úspěšně fungovat, musí nutně splnit předpoklad dostatečného toku finančních prostředků od inzerentů, předplatitelů, čtenářů nebo sponzorů. Všechna soukromá média, ať už jsou jakéhokoli zaměření a jejich vlastníci uvádí jakékoliv důvody, mají společný účel: přinést svému majiteli co největší zisk. Původně odborníci doufali, že kvalitní zpravodajská soukromá média dokáží přilákat dostatečné množství inzerentů na svůj pohodlný provoz a budou tak moci poskytovat žurnalistické služby nezbytné pro funkční demokracii nezávislé na statní moci. (McChesney, 2011)

Riziko může být v tom, že se média mohou v budoucnu ještě více odchýlit od svého žurnalistického účelu a upozorňuje, že může nastat období, kdy budou tato média produkovat obsah, který bude možné označit jako „*propagandu převlečenou za zprávy*“. I soukromá média jsou ze zákona vázána základními pravidly humanity a žurnalistické etiky, novinářský kodex Syndikátu českých novinářů však mohou na rozdíl od veřejnoprávních médií přijmout dle svého uvážení. (McChesney, 2011)

Jak již bylo řečeno výše, jedním z rozdílů veřejnoprávních a soukromých médií je jejich zdroj příjmů.

Jelikož soukromá média nejsou dotovaná státem a nemají ani přístup ke koncesionářským příspěvkům, jejich zisky tvoří především prodej vysílacího času pro propagaci produktů a firem. Cena tohoto vysílacího času je přímo závislá na počtu diváků – z toho lze logicky usuzovat, že primárním úkolem těchto médií nebude čistá žurnalistika, ale cíl vysílat co nejpřitažlivější program,

který neklade na diváka příliš vysoké nároky a ani se ho nesnaží vzdělávat, a tím dosáhnout co největšího zisku. Reklama tvoří obecně v průměru okolo 15 % vysílacího času.

Jsou jmenovány tři hrozby plynoucí z centralizace médií do rukou jednoho vlastníka. První je nárůst vlivu díky koncentrace politické moci za účelem omezení plurality názorů. Jako druhou hrozbu identifikuje vládní moc, jež je třeba kontrolovat co největším počtem zdrojů, aby byla společnost chráněna před ideologickým vlivem. Třetí hrozbou je pak pokles kvality žurnalismu obecně, pokud by ze zpravodajského trhu stala monopolní záležitost. (Baker, 2008)

3.7 Tradiční tištěná média

Pod pojem tisky zařazujeme především periodika, pod která řadíme v dnešní době deníky, časopisy, neperiodické tiskoviny (jedinečné a příležitostné), popřípadě tiskoviny pro úzký okruh uživatelů – tzn. odborné časopisy. (Bednařík, Jirák a Köpplová, 2011)

3.7.1 Knihy a tiskoviny

Na počátku dějin moderních médií stojí tištěná kniha – její objevení bylo jistě převratnou událostí svého druhu, i když původně šlo pouze o technický prostředek sloužící k reprodukci stejného, respektive velmi podobného, souboru textů, jež byly do té doby ve velkém měřítku rozmnožovány ručně. (McQuail, 2002, s. 33)

Mezi tradiční média se rovněž řadí fotografie, letáky apod. (Spousta, 2001)

Hlavním předchůdcem novin byly ve skutečnosti spíše letáky a bulletiny než knihy – šířily se pomocí vznikajících poštovních služeb a soustředily se především na přenášení zpráv o událostech důležitých pro mezinárodní obchod

a směnu. První noviny se vyznačovaly periodicitou, komerční podstatou (byly volně v prodeji), mnohostranným využitím (sloužily k informování, zaznamenávání, inzerování i rozptýlení) a veřejným charakterem. (McQuail, 2002, s. 34)

Nástup médií jde ruku v ruce s modernizačním procesem. Za klíčový jev je považováno období Gutenbergova vynálezu knihtiskařského lisu s vyměnitelnými litými literami v polovině 15. století. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 63)

Během roku 1480 už byly tiskárny založeny ve více jak stovce evropských městech a obchod s knihami se slibně rozvíjel. Odhaduje se, že do konce 15. století bylo vytištěno nejméně 35 tisíc vydání, což představovalo cca 15-20 milionů výtisků. (Thompson, 2004, s. 49)

Tento vynález vstoupil do doby, v níž se mnohé společnosti snažily hledat cestu z politických a ekonomických omezení. Začaly se rozvíjet první nástroje veřejné komunikace tak, jak je chápeme v moderním slova smyslu – letáky pamflety, jednolisté příležitostné tisky a ručně psané noviny. Následný vznik a postupný rozvoj pošty, tzn. distribuční sítě, díky níž se mohla sdělení šířit v prostoru, znamenalo další mezník v rozvoji médií. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 63)

První tištěné noviny, které vycházely s nízkou, ale přece jen zjevnou pravidelností a dostávaly systematictější podobu, se začaly objevovat na počátku 17. století. Tato vznikající periodika začala vycházet ve městech, která se nacházela kolem hlavních obchodních cest. Vznik této „nové vymoženosti“ souvisel se společenskými a ekonomickými proměnami, jimiž procházely tehdejší společnosti (potřeba rychlejšího a pravidelného informování o cenách i mezinárodní situaci). Druhá polovina 17. století je také dobou, kdy dochází k postupné diferenciaci periodického tisku a vzniká nový druh tištěných médií – časopis. Počátek rozvoje časopisů se zpravidla spojuje s vědeckými časopisy a klade se do Francie a Anglie. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 64)

Komerční noviny 17. století nelze považovat za původní zdroj; jednalo se o kompilaci, kterou sestavoval tiskař a vydavatel v jedné osobě. Co se týká oficiálních tisků (novin vydávaných králem nebo vládou), vyznačovaly se v podstatě stejnými vlastnostmi, ale převládalo v nich výrazný tón autority a byly nástrojem sloužícím zájmům daného státu. (McQuail, 2002, s. 34)

Urbanizace, vzrůst vzdělanosti, rozšíření osvíceneckých idejí, s tím související rozvoj veřejnosti v 18. století a postupná ekonomická a politická emancipace měšťanské společnosti představuje období, kdy se tisk postupně stával prostředníkem politické debaty a nástrojem měšťanstva v boji o politickou moc. Tyto skutečnosti vedly k rozvoji politické žurnalistiky, založení velkých deníků typu *The Times* a rozšíření nabídky různých periodik. V tisku se začaly prosazovat jako autoři, redaktoři a vydavatelé výrazné literární postavy (např. Jonathan Swift, Daniel Defoe, Josef Dobrovský atd.). Na sklonku 18. století (období boje za nezávislost ve vznikajících USA a Velké francouzské revoluce) se projevila politická síla tisku a jeho potenciál šířit a přenášet poznatky a ideje a umožňovat veřejnou diskusi o politických tématech. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 65)

Zatímco noviny 17. a 18. století se zaměřovaly především na omezenou, relativně zámožnou a vzdělanou část obyvatelstva, novinový průmysl 19. a 20. století se stále častěji orientoval na širší veřejnost. (Thompson, 2004, s. 66)

Přelom 19. a 20. století pak pro vývoj médií znamenal v řadě zemí výrazný příklon ke komerčnímu využití tisku. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 66)

Následné 20. století znamenalo pro vývoj knih a tiskovin nesmírný rozmach. Mediální produkce se stala nedílnou součástí každodenního života obrovského množství lidí, kteří knihy, denní tisk a časopisy začali stále více považovat za součást své kultury. Informace produkované obecně médii se staly natolik dostupnými a populárními, že daly podnět k úvahám o nové – masové – kultuře. Ta se vyznačovala průmyslovou výrobou, distribucí a též komercializací kulturních projevů a masovou spotřebou s důrazem na obrazovou složku sdělení. Nelze přehlédnout ani fakt, že ve 20. století docházelo ve velké míře i ke

zneužívání knih a tiskovin k propagandě (1. světová válka, hitlerovské Německo atd.), což mělo za následek negativní projevy a postoje ve společnosti.

3.8 Nová média

Nová média spojují termíny pro masovou komunikaci, telekomunikace i komunikace datové a zcela oprávněně si zaslouží přídomek multimédia. Z principu s sebou každé médium přináší nový způsob šíření informací. Nová média přinesla digitalizaci, tj. převedení informací do stavu, kdy jsou jednoduše zpracovatelné počítači nebo jinými digitálními zařízeními. To je ovšem jen způsob šíření. Tím zároveň došlo k „dematerializaci“, k oddělení informace (ve smyslu masového sdělení) a její fyzické formy, tedy filmu a filmového pásu, fotografie a jejího pozitivu atd. Informace je nyní bleskově šířitelná a snadno přenositelná, protože se dá „sbalit“ do paketů a přenést během několika vteřin na jakékoli jiné místo. (Dijk, 2005, s. 18)

Na nová média je v dnešní době někdy nahlíženo ze zjednodušující perspektivy jako na fenomény založené na platformě mediálních technologií, které jsou založené na číselném zpracování dat, jinak řečeno jsou digitalizovaná. Naproti tomu stará média jsou charakterizována primárně analogovým záznamem. Zde existují dva koncepty nazírání na nová média. V širším slova smyslu si pod digitálními médii je možné představit velké množství výpočetních a computerizovaných technologií a spolu s nimi související datové a informační obsahy. V užší slova smyslu se pak koncept digitálních médií týká jenom počítačově mediované komunikaci. (Pavlíček, 2007)

Budeme-li vycházet z názoru široké odborné veřejnosti, pak nová média jsou charakterizována jako média, jež jsou založena na elektronické nebo digitální platformě, která využívají výpočetní výkon; taková, jimž je vlastní interaktivita a která podporují komunikaci či alespoň přímou zpětnou vazbu. Je tedy samozřejmé, že technologickým vývojem může těchto rysů dosáhnout i

médium klasické, jako je například televize, která může transformovat z analogové televize v digitální televizi. (Pavlíček 2007, s. 9-10)

Z hlediska užšího pojetí digitálních médií jsou podstatnými milníky úspěšná realizace hypertextového média v počítačovém prostředí, což se podařilo koncem 60. let 20. století, a též vznik první decentralizované počítačové sítě, která existovala v rámci tzv. projektu ARPA americké armády v roce 1963. Na základě této počítačové sítě ARPA net, byla pak zkonstruována a uvedena v chod celosvětová počítačová síť, která je dnes známá pod názvem internet. Internet samotný se ukázal jako nenahraditelné médium z hlediska komunikace, sdílení a šíření dat. Diskurzů, kterých se téma digitálních technologií týká, je nespočetně, protože tyto fenomény zasahují do každodenního života společnosti. (Macek, 2002)

3.8.1 Film

Rozvoj kinematografie nabídl nové možnosti a na konci devatenáctého století se jako technická novinka objevil film, ale to, co nabízel, nebylo nijak zvlášť nové, ani obsahem, ani funkcí. Umožnil převést starší tradici poskytování zábavy do nových podob prezentace a šíření. Nabídl nejširší veřejnosti příběhy, hudbu, dramata, komiku i technické triky. Film jako masové médium byl částečně reakcí na „vynález“ volného času – doby, kdy člověk není v práci – a částečně řešením problému, jak by měla celá rodina úsporně a společensky přijatelnou formou trávit volný čas. (McQuail, 2002, s. 37)

Dalšími historicky významnými médii, jsou rozhlas a televize. Obě média vzešla z technologií, jež existovaly před nimi – z telefonu, telegrafu, pohyblivé i nehybné fotografie a nahrávání zvuku. Na rozdíl od všech předcházejících komunikačních technologií vznikly rozhlas a televize, jako systémy vyvinuté především pro vysílání a přijímání a jako abstraktní procesy v podstatě bez definování přenášeného obsahu. Obě média si tedy musela obsahy

vypůjčit od již existujících médií – a jejich nejoblíbenější obsahy jsou proto odvozené – filmy, hudba, zprávy, sport. (McQuail, 2002, s. 39)

3.8.2 Televize

Vynalezení televize a především následné zahájení televizního vysílání, které počalo ve Velké Británii a USA ve třicátých letech minulého století, způsobilo naprostou revoluci v šíření informací. V tehdejší Československu začalo pravidelné televizní vysílání v roce 1953. Z počáteční kuriozity či zajímavosti se postupem času stává celospolečenský fenomén. V následujících obdobích, kdy se vybavenost československých domácností televizorem stává standardem, získává televize obrovským způsobem na významu ve společnosti. Lidé diskutují o skladbě programů, opakují oblíbené „hlášky“ z filmů, a ten kdo pořady nesledoval, se v některých sociálních skupinách stává „outsiderem“. (Buermann, 2019)

Další novinkou, kterou televize přináší, jsou přímé přenosy ve zpravodajství. Příjemce informací dostává díky akustickým i vizuálním vjemu pocit bezprostřednosti, že je něčeho součástí. U všech dosavadních médií se zprávy a ztvárnění vztahovaly k událostem ležícím ve více či méně vzdálené minulosti. Nyní mohl být konzument médií přinejmenším u přímých přenosů 22 bezprostředně přítomen. I když je tato přítomnost samozřejmě jen nepřímá (zprostředkovaná), protože posluchač, respektive divák dostává vždy jen subjektivní výseč celkové události, nebyla fascinace touto omezenou bezprostředností dodnes překonána, jak se v neposlední řadě ukázalo i 11. září 2001 (Buermann, 2009, s. 16).

3.8.3 Internet

Internet je dle mediálního slovníčku charakterizován jako „celosvětový systém propojení počítačových sítí (proto se někdy používá obrazné pojmenování „sítě sítí“), které jsou schopny navzájem si vyměňovat data na základě jednotného protokolu“. (Mičienka, Jirák, 2007, s. 284)

Prvopočátky internetu se datují od 60. let 20. století, kdy se začala připravovat komunikační změna, která zásadním způsobem ovlivnila další vývoj médií i společnosti. Jednalo se o vývoj sítí, které by dovolily propojení vzdálených počítačů a tím omezily riziko ochromení jednoho centra a tím celé sítě a poškození či ztráty údajů. Původně šlo o projekt Ministerstva obrany Spojených států amerických (dále jen USA), který se později vyvinul v akademickou síť (Arpanet) a dnešní internetové prostředí. Vývoji napomohl nejen rozvoj satelitního a kabelového přenosu dat, ale také digitalizace dat a jejich přenosu a nakládání s nimi. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 68)

V devadesátých letech se internet rozšiřuje z univerzit a začíná jeho hektický vývoj. Prostřednictvím služby World Wide Web se internet stává otevřeným prostorem pro komunikaci a prezentaci informací. Z původní, ve velké míře nekomerční iniciativy, se postupem času stala obchodní záležitost. Na internetu se stále více objevuje reklama, spam, apod. Přes tuto komercializaci zde stále ještě existují nekomerční projekty a bezplatné služby. Jde o projekty neziskových organizací, veřejných orgánů, jednotlivců i zájmových skupin. (Sak, Saková, 2004, s. 191)

Přelom 20. a 21. století se odehrával ve znamení nástupu a rozvoje internetových médií, tedy komunikačních prostředků založených na rozvoji telekomunikací a počítačových sítí. Přenos dat urychlil celou řadu činností (např. realizaci burzovních operací) a napomohl liberalizaci a globalizaci finančních trhů. Vedl také k oslabení pozice „tradičních“ médií, především periodického

tisku a rozhlasu a změnil i podobu televizního vysílání. (Jirák, Köpplová, 2009, s. 68)

Internet jako celosvětová síť, jejíž oficiální zahájení je datováno rokem 1992, poskytuje každému uživateli nejen záplavu více či méně přehledných informací, ale nabízí mu i možnost zde prezentovat libovolnou informaci, což má za následek její zpřístupnění všem ostatním návštěvníkům. Jedinec se může nacházet prakticky kdekoli na světě a bez větších technických problémů a specifických znalostí je přítomen ve virtuálním světě. Čas i prostor v tomto případě nehrají žádnou větší roli a nejsou limitujícími faktory, jenž by bránily uživatelům v jejich „surfování po síti“. Internet tímto uspokojuje potřebu být vnímán a zároveň se účastnit mediálního světa. Je faktorem vědeckého, ekonomického a technologického rozvoje. Realitou dnešního světa je skutečnost, že toto médium změnilo způsob našeho života a do jisté míry i způsob našeho uvažování. V 90. letech se zdál být zcela ideálním médiem. Ideálním pro potřeby podnikatelského prostředí, dokázal zprostředkovat neomezené nabídky pro kohokoliv. Neměl žádná regulačních omezení, podporoval představu svobodného projevu. (Šimíček, 2018)

Velkou výhodou a přínosem byla u internetu možnost získání téměř jakýchkoliv informací za vynaložení minimálních nákladů. Dalším přínosem byla jednoduchost šíření. S tím však byly vyvolány diskuze o hranicích svobody projevu. (Šimíček, 2018)

3.8.4 Sociální sítě

Jedna z definic sociální sítě ji charakterizuje jako *„online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele, pod kterým lze tuto službu využívat zejména ke komunikaci, sdílení informací, fotografií, videa atd. s dalšími registrovanými uživateli.“* (Kohout, 2016, s. 40)

Sociální síť je definována jako soubor sociálních aktérů nebo členů, kteří jsou spojeni jedním nebo více vztahy, tyto členové jsou obvykle jednotlivci, skupiny či organizace nebo také obecně blogy, webové stránky, e-maily, články v časopisech (Furht, 2010).

Definice sociální sítě dle Kožíška a Píseckého (2016, s. 24) zní: *„Je to internetová služba, která umožňuje svým členům vytvářet veřejné, uzavřené nebo i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra, a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit.“*

Dále autoři zmiňují, že většina obsahu těchto sociálních sítí vzniká na podkladě jejich uživatelů a nejčastějšími typy jsou sociální sítě s tematickými skupinami nebo diskuzní fóra. Díky moderním a mobilním informačním technologiím se dnes sociální sítě rychle rozšiřují a umožňují tak snadnější komunikaci. Dále autoři uvádějí, že uživatelé zde spravují a aktualizují svůj profil a strategicky tak budují svou identitu. (Kim, Lee, Sung, Choi, 2016)

Důležitým termínem spjatým se sociálními sítěmi je kyberprostor. Je to prostor, který je otevřen při vstupu do online prostředí za pomoci internetových sítí. Jedná se o virtuální svět, který je vytvářen moderními komunikačními technologiemi. V tomto prostoru se také mění chování lidí, jejich vztahy, vnímání druhých, ale i sebe sama. (Hulanová, 2012)

3.8.5 YouTube

V souvislosti s teroristickými skupinami a propojeností jejich vlivu s novými médii a sociálními sítěmi nelze opomenout server YouTube. Gigantická služba pro sdílení videí se stala významnou platformou pro džihádistické skupiny a jejich příznivce, podpořila prosperující subkulturu, která ji využívá ke komunikaci, sdílení propagandy a náboru nových jedinců. Youtube je největší internetový server pro sdílení videosouborů, založený v únoru 2005. Podle Youtube v průměru více než 1.9 miliarda uživatelů zhlédne každý měsíc asi 6

miliard hodin videí. Každou minutu se nahraje sto nových hodin videa. (Le Nguyen, 2019)

Masivní globální publikum Youtube zajišťuje, že mohou džihádisté současně usilovat o potenciální rekruty a cíle pro terorismus. Schopnost vyměňovat si komentáře o videích a posílat soukromé zprávy ostatním uživatelům napomáhá džihádistům se rychle identifikovat, což vede k vytvoření živé džihádistické virtuální komunitě. Dodává, některé teroristické organizace dokonce spustily vlastní verze Youtube. V roce 2008 spustil Hamas webovou stránku pro sdílení videí s názvem AqsaTube, který se podobal Youtubu nejen názvem, ale také logo a design stránky vypadal stejně. Tato služba se popisuje jako *„první palestinská webová stránka specializující se na islámské a džihádistické audiovizuální produkce“*. Uváděl videa, která oslavují teroristy a terorismus, včetně vzpomínek na mučedníky, písně a oslavy. (Le Nguyen, 2019)

3.9 Fakt

Pojem z latinského factum = čin, skutek, výkon – pojem používaný v řadě významů a kontextů, jehož přesnému a jednoznačnému vymezení je ale věnována poměrně malá pozornost, neboť v běžné řeči je jeho význam považován za intuitivně jasný. V běžném životě je synonymem pojmů skutečnost, realita, či prostým vyjádřením existence něčeho. V těchto významech bývá používán i ve vědě. Každá věda začíná zjišťováním, sbíráním, popisováním, tříděním. Kromě toho se termínem fakt označují prokazatelně pravdivá tvrzení. Povaha těchto faktů je ovlivněna tím, zda vyplývají z jiných, již prokázaných tvrzení, nebo zda jsou přímo prokázány odpovídajícími empir. postupy. V empiricky založených vědách se často ztotožňují pojmy fakt a „empirický údaj“. Empirický údaj je ale slovním či číselným zachycením stavu, skutečnosti, tedy faktem. Jeden a týž fakt může být zachycen (postižen) různými vědeckými metodami, vyjádřen různými způsoby (formulováním v různých

jazycích). V zásadě lze tedy pojímat fakt jako zjistitelný (event. zjištěný) objektivní stav, jako existující skutečnost. Toto pojetí faktu se vyskytuje v celém proudu „realistických“ filozofií a specifických věd, které z nich metodologicky vycházejí. Pokud se fakt chápe jako „výpověď“ o stavu skutečnosti, resp. překrytí výpovědi a faktu, vzniká otázka věrohodnosti či pravdivosti. Kromě toho se jím označují prokazatelně pravdivá tvrzení. L. Wittgenstein jej charakterizuje jako spojení předmětů (objektů) pojímané jako „elementární vztah“. V zásadě lze elementární fakt charakterizovat jako dále již neanalyzovatelný údaj (smyslový či teoretický), tj. takový údaj, který nemá vnitřní strukturu. Je zde zřejmá analogie s pojmem „elementární výrok“. (Čechák, 2017)

3.10 Interpretace

Výklad má stejně jako intertextualita dialogickou povahu. Představuje intertext, jenž popisuje vztah mezi autorem a interpretem. Interpretace je nutná k procesu literární komunikace a nezbytností k předpokladu porozumění a dorozumění. Text nemůže být pouze čten, vždy je nějakým způsobem interpretován, zároveň neexistuje text, který by již nebyl interpretací. (Štochl, 2005)

Pokud se text interpretuje, dochází vždy k upřednostnění prvků na úkor jiných. Všechny texty mají takzvané interpretační jádro, jehož podstata se vystihuje procesem interpretace. „Interpretace textu tak umožňuje orientovat se na ty části textu, které jsou v dané situaci nebo vzhledem k aktuální funkci spatřovány jako relevantní či podstatné.“ Text v sobě nese určitou hodnotu, jenž se pomocí interpretací posuzuje a oceňuje. Z toho vyplývá, že bez soudu nebo hodnocení není význam textu schopen bytí. Protože výklad je závislý na osobnosti interpreta, upřednostňuje se významotvorná část textu na úkor ostatních částí textu. Výsledkem pak je, že všechny interpretace se rovnají v

nedokončenosti. Každá je pak jen doplněním textu. Obsah díla není nikdy plně vysvětlen. Interpret se jen přibližuje smyslu díla, ale žádný výklad není absolutním a vyčerpávajícím. Na druhou stranu absolutně dokonalý výklad by znamenal ukončení procesů interpretování. jevu. Chápáním se míní smysl textu jako celek, porozumění je zdokonalené chápání, kterým se vyvrací nebo odsouhlasí původní myšlení čtenáře, tedy před-chápání. (Štochl, 2005)

Popsána je teorii tzv. **rámcování (framing)**, která naznačuje, jak daná témata interpretovat. Zatímco teorie nastolování agendy udává společnosti, o čem má přemýšlet tím, že vybere pouze určitá témata, teorie rámcování ovlivňuje, jak o daném tématu přemýšlet. Výraz „rámec“ byl dříve zaměňován např. s „úhlem pohledu“ či „kontextem“. (Jeřábek, ed., 2013)

„Rámcovat znamená vybírat určité aspekty vnímané reality a zvýšit jejich významnost ve sdělovacím textu tak, že se prosazuje určitá definice problému, kauzální vysvětlení, morální hodnocení či také doporučení řešení popisované záležitosti.“
(McCombs, 2009, s. 133)

3.10.1 Metoda interpretace a chyby v interpretaci

Postupem interpretace se stávají tři milníky. Příjemce projde předchápním, chápáním až k úplnému porozumění. Předchápním, zavedené Martinem Heideggrem, je myšlen odhad spojený s horizontem očekávání, čtenář si vytváří úsudek, s nímž přistupuje k textu nebo jinému zkoumanému jevu. Chápáním se míní smysl textu jako celku, porozumění je zdokonalené chápání, kterým se vyvrací nebo odsouhlasí původní myšlení čtenáře, tedy před-chápání. (Bílek, 2003)

Dezinterpretace vzniká špatným zacházením s dílem. Čtenář význam textu zkresluje, například pro ideologický pohnutek nebo přecenění obsahových složek. Chyby se může dopustit i „pouhou“ nezkušeností, neporozumění složek,

ale i nepochopením celého díla. Dezinterpretaci se lze vyhnout bedlivým pozorováním ostatních součástí textu, včas „...upustit od započatého interpretačního postupu a dále nerozvíjet sledování...v okamžiku, kdy je libovolný závěr... „chybný, celé sledování potom musí být „...negováno celým textem či některou jeho částí.“ (Štochl, 2005, s. 114).

3.11 Kontext a kontextualizace

Kontext je v lingvistice různě velké jazykové okolí sledované jednotky textu (věta, odstavec, verš apod.), které je relevantní pro její skladbu nebo význam. V širším smyslu se sem řadí i situační kontext, tedy nejen pozice jednotky v textu, ale i mimojazykové souvislosti. Celkově tak kontext zahrnuje následující složky:

- Jazykový kontext: to, co už bylo řečeno, to, co bude následovat, jaký dopad měl předchozí text na příjemce;
- Bezprostřední situační kontext: místo a čas realizace textu, počet komunikantů, jejich společné znalosti a vzájemný vztah mezi nimi, presupozice (předpoklady mluvčího);
- Široce společenský situační kontext: obecné vzdělání, zkušenost, životní podmínky. (Čermák, 2001, s. 169)

Kontext zajišťuje také koherenci textu (text může zůstat vnitřně soudržný, i když na sebe jednotlivé části přímo nenavazují), nahrazuje to, co je ve vlastní výpovědi vypuštěno, a tvoří rámec, k němuž se vztahují reference (vnitřní odkazy v textu) a aktualizace (odkazy textu k vnějšimu světu). Grepl, 2011, s. 78)

V rámci **kontextualizace** se jedná o proces aktivního vytváření kontextu. Zatímco pojem kontextu je v zásadě statický, pojem kontextualizace vystihuje to, jak se něco stává kontextem pro něco jiného, přesněji řečeno, jak sociální aktéři (např. mluvčí) toto stávání se kontextem v komunikaci uskutečňují. Kontext má tedy časový průběh, je to jev v komunikaci proměnlivý, a bývá proto analyzován v takových výzkumných odvětvích, která se specializují na studium průběhu interakce, jako je interakční lingvistika nebo konverzační analýza. Teorie kontextu se neomezuje na tradiční poznatek, že význam jazykových výrazů je určován kontextem jejich použití, a zdůrazňuje, že použití jazykových výrazů jejich kontext (spolu)vytváří. Myšlenka kontextu a její teoretické rozpracování v lingvistice je spojena hlavně s dílem J. Gumperze. (Nekvapil a Kuderka, 2017)

V roce 1992 byl uveden pojem „fokální událost“. Text, promluva, verbální či neverbální jednání na jedné straně a příslušný kontext na straně druhé mohou být chápány a zkoumány jako dvě víceméně ostře oddělené entity, nebo jako dvě entity vzájemně se ovlivňující. (Goodwin a Guranti, 1992)

První z těchto přístupů je dobře znám ve strukturní lingvistice, která se kontextem většinou zabývá jen v té míře, aby vysvětlila význam některých jazykových výrazů, zejm. deiktických/indexických prostředků jako „já“, „zde“, neboť referenční význam těchto prostředků není zřejmý bez odkazu ke kontextu jejich užití, totiž bez toho, že víme, kdo je mluvčím, k němuž „já“ odkazuje, n. pokud neznáme místo mluvčího v případě užití výrazu „zde“. Vedle tohoto tradičního přístupu sílí přístup, který relativizuje samo diferencování mezi fokální událostí a jejím kontextem – vychází se z toho, že fokální událost a kontext nejsou statické entity, že to, co je v jednom momentu interakčního průběhu kontextem, může být v dalším momentu fokální událostí, a naopak z fokální události se může stát kontext. Koneckonců to, co je n. není kontextem, je výkonem účastníků komunikace, je jimi ve vzájemné spolupráci uskutečňováno. Flexibilita fokální události a kontextu je v tomto přístupu doprovázena i myšlenkou jejich reflexivity (dialektického vztahu); tím se rozumí

to, že význam jednání je na jedné straně ovlivňován kontextem, ale na straně druhé samo jednání k vytváření kontextu přispívá. (Nekvapil a Kuderka, 2017)

Gumperz, tvůrce vlivné teorie kontextualizace jazyka, v návaznosti na etnometodologii vychází právě z toho, že aby účastníci rozhovoru musíme v zásadě repliku po replice, tedy ve vzájemné spolupráci, rozpoznatelně poskytovat interpretační kontext tomu, co sdělujeme, což činíme tím, jak to sdělujeme – teprve za této podmínky bude náš komunikační partner rozumět tomu, co sdělujeme. V obecném smyslu platí, že kontextualizace zahrnuje veškeré aktivity účastníků rozhovoru, které činí relevantním, udržují v platnosti, opravují, ruší atd. jakýkoli aspekt kontextu, který umožňuje určitou interpretaci promluvy v jejím specifickém místě výskytu. Takovým relevantním aspektem kontextu může být v určitém momentu rozhovoru např. komunikační žánr (např. „je to, co mi teď říká, stále ještě součástí pracovního pohovoru?“), mluvní akt („jenom mi to oznamuje, n. je to varování?“), „tón“ řeči („myslí to vážně, nebo žertuje?“), téma („o čem vlastně spolu hovoříme?“), účastnická role v rozhovoru („jenom někoho cituje, n. jsou to jeho vlastní slova?; stojí si za tím, co říká, n. to říká z pověření někoho jiného?“; viz zaujímání účastnických rolí), členská kategorie („hovoří se mnou stále ještě jako doktor?“) apod. (Nekvapil s Kuderkou, 2017)

3.12 Mediální sdělení

Samotný obsah mediálních sdělení by měl splňovat základní kritéria všeobecné informační kvality: relevanci (zpráva musí být pro příjemce určitým způsobem přínosná či důležitá), pravdivost a srozumitelnost. Jednotliví příjemci samozřejmě mohou tato kritéria posuzovat odlišným způsobem. Novináři by v souladu s uvedenými základními kritérii měli při tvorbě mediálních obsahů (a zejména zpravodajství) dodržovat také profesionální kritéria, mezi které patří například transparentnost, neutralita, správnost, různorodost či vyváženost.

Všechna uvedená kritéria jsou měřitelná a posuzuje se podle nich kvalita informací v médiích. (Schulz, 2004, s. 52-53)

Percepce, tedy vnímání mediálních obsahů, představuje dle Tenglerové (2010, s. 16) aktivní proces, který se odehrává v rámci určitého kontextu (zahrnuje situaci, ale například také věk a pohlaví jedince) a společensko-kulturního prostředí. Mediální a kulturní studia zkoumají mimo jiné vliv mediálních sdělení na příjemcovu vnímání okolí i sebe sama.

3.13 Mediální obraz

Pojem mediální obraz lze chápat jako představu o daném tématu, která byla vytvořena způsobem jeho prezentace v médiích. Obsah sdělení, tedy „o čem je“ a „jak se jeví“, bývá považován za specifickou kategorii významu mediálního sdělení a při jeho interpretaci hraje významnou roli. Pohybuje se totiž na pomezí smyslového vnímání daného sdělení a jeho výkladem. Při studiu mediálních obsahů se vychází z názoru, že je realita pro média primárním zdrojem podnětů a mediální obsahy jí tedy do velké míry odpovídají. Otázkou samozřejmě zůstává, nakolik podléhají mediální obrazy zkreslení a jaký to má vliv na příjemce a jeho představách o světě. (Jirák a Köpplová, 2009, s. 262-282)

Přestože je pojem mediální obraz hojně používán, neexistuje v teorii masové komunikace jeho jednoznačná definice. Mediální obraz představuje těžko uchopitelný termín, jehož použití je spíše intuitivní, někdy zahrnuje cílené budování image a jindy nezáměrně vznikající obrazy, které odrážejí vystupování subjektu. Obecně řečeno, mediální obraz zprostředkovává realitu, pomocí znakové sestavy reprezentuje určitý objekt, v našem případě politickou osobnost. Do mediálního obrazu se promítají názory, postoje a zkušenosti jak jeho tvůrců, tak i příjemců. V současné době je pojem někdy vnímán negativně kvůli představě, že obraz je vytvořen účelně, aby plnil záměry jeho zadavatele, který ho financuje. (Volek, 2013)

3.14 Teorie sociálního konstruktivismus

Tato teorie uvádí, že existuje celá řada různých realit, které jsou determinované sociálními faktory. Média zaujímají v procesu konstrukce reality významnou roli, mají totiž moc ovlivňovat způsob jejího vnímání, a tedy utvářet veřejné mínění.

Dle této teorie je vnímání konstruováno z mnoha realit, jež jsou v procesu komunikace a sociálního působení stále nově vytvářeny a aktualizovány. Zásadní jsou přitom následující procesy: externalizace („společnosti je výtvořem člověka“), objektivace („společnost je objektivní realitou“) a internalizace („člověk je výtvořem společnosti“). Autoři rovněž pracují s pojmem habitualizace, kterým označují proces ustalování vzorců často opakované lidské činnosti. Následkem toho pak může být konkrétní činnost v budoucnu obdobným způsobem opět vykonávána a stane se rutinou, tedy součástí obecné zásoby vědění. Jelikož jedinec tuto zásobu pokládá za pevně danou, stávají se z jednotlivých lidských činností sociální instituce. (Berger s Luckmannem, 1999, s. 56-64).

Při procesu objektivace hraje zásadní roli vytváření znaků neboli označování. Znaky svým záměrem fungují jako odkazy na subjektivní významy, tím se odlišují od ostatních objektivací. Sdružují se do znakových systémů, nejdůležitějším z nich je pro člověka jazyk. Prostřednictvím porozumění jazyku totiž dochází k pochopení reality, pro tento proces je jazyk dokonce nutným předpokladem. Jelikož jazyk vnímáme jako vnější skutečnost a přijímáme ho jako určitý vzorec, hraje klíčovou roli při konstrukci reality a jejím subjektivním vnímání. (Berger a Luckmannem, 1999, s. 39-45)

Byla popsána důležitost symbolů, které mají určité významy, a tyto pak představují určitou konstrukci reality, která je v dané společnosti sdílená, zároveň odrážejí převažující společenské hodnoty. Takto konstruovaná realita je jednotlivými členy společenství považována za platnou a v tom duchu na ní také

odkazují. Právě odkazy na význam symbolů tak tvoří základní kámen lidské komunikace. (Jirák a Köpplová, 2003, s. 165)

Prostřednictvím již zmiňovaných znakových systémů jsou jednotlivé události reprezentovány. Pojem reprezentace však v tomto významu není vnímán jako odraz reality, události totiž není možné prostřednictvím reprezentace zaznamenat přesně. Jelikož je realita v souladu s teorií sociálního konstruktivismu stále reinterpretována a nelze jí považovat za objektivní danost, může nabýt významu až po její reprezentaci. Samotná událost je realizována prostřednictvím své reprezentace, tento proces probíhá současně s danou událostí a je její konstitutivní součástí. (Sedláková, 2008, s. 146).

Existují dva různé přístupy k pojmu reprezentace: ptolemaiovský a koperníkovský. První z nich, tedy ptolemaiovský, stojí na dvou základních předpokladech: první říká, že masová média představují ve společnosti cizí těleso mající potenciál kontrolovat a manipulovat; druhý potom, že úkolem médií je především zrcadlit realitu. V souladu s tímto pojetím je tedy na masová média nahlíženo jako na pasivní prvek, jehož úkolem je zprostředkovat realitu. Koperníkovské pojetí naproti tomu vnímá média jako nedílnou součást společnosti, fungující jako aktivní prvek, který formuje představu o skutečnosti. Realita tedy v tomto případě není chápána jako předpoklad komunikace, ale naopak jako její výsledek. V rámci koperníkovského paradigmatu lze identifikovat dva proudy: umírněný a radikální. První z nich uznává existenci vnější reality, na kterou je médii odkazováno, naproti tomu radikální proud nikoliv. (Schulz, 2004, s. 24-35)

Sociální skupiny či aktéři jsou v médiích re-representovány určitým způsobem a publikum tuto prezentaci vnímá jako realitu. Média tedy organizují vnímání jednotlivých skupin či aktérů a zároveň poskytují nástroje k rozřazení lidí do určitých kategorií. Tyto kategorie se následně stanou součástí myšlenkových pochodů, které slouží k vytváření úsudků o lidech ve světě i v médiích. (Burton a Jirák, 2001, s. 191)

Reprezentace jednotlivých aktérů a událostí vycházejí z opakované selekce a vyzdvižení určitých znaků, přičemž jiné jsou systematicky opomíjeny. (Trampota, 2006, s. 93)

Publikum se pak domnívá, že to, co vidí v médiích, určitým způsobem souvisí se světem, v němž žije a zároveň je to v souladu s jeho vnímáním tohoto světa, tedy že tato souvislost koresponduje se široce přijímanou sociální konstrukcí reality. (Jirák a Köpplová, 2007, s. 140-141)

3.14.1 Objektivita

Obecně existují dva přístupy k objektivitě. První přístup vychází z představ samotných žurnalistů a předpokládá, že objektivitu lze dosáhnout prostřednictvím dodržování profesních postupů. Druhý přístup, mající oporu v mediálních studiích, tvrdí, že objektivita je pouze utopistickou představou, která není dosažitelná. (Trampota, 2006, s. 143-144)

Existují i argumenty, proč nelze dosáhnout objektivitu zpravodajství. V první řadě vychází z představy, že proces výběru zpráv je ovlivněn subjektivním rozhodováním. Tento postoj je zdůvodněn také tím, že všechny události musí být vysvětleny v širším kontextu. Objektivita je narušena i vynecháním některých informací, což je při zpracování zpráv nezbytné. Dále silné působení externích a interních tlaků a v neposlední řadě nedosažitelnost objektivitu zpochybněním existence objektivní reality. (McQuail, 1992, s. 187-188)

I přes dodržování základních žurnalistických postupů „*zůstane objektivita zpravodajství vždy relativní.*“ Přestože novináři oddělí fakta od názorů, musí se potýkat nejen s tím, která fakta do zprávy zahrnou a která vyřadí, ale i s tím, jak daná fakta seřadí. Ani rovný přístup k odlišným názorům na určitou problematiku není úplně možný, jelikož vždy musí být některý názor umístěn na začátku zprávy a některý na jejím konci. Navíc je potřeba mít na paměti, že zveřejněním protikladných názorů, nemusí dojít k uvedení všech pohledů na

dané téma. Dojem objektivitu může navodit užívání citací, jež jsou vnímány jako forma podpůrného důkazu. Přidáním citací do zprávy, však novinář může nechat jiné osoby sdělit, co si sám myslí. (Reifová, 2004, s. 167-168).

Problematika dodržování objektivitu ve zpravodajství bývá často podrobena různým mediálním výzkumům, jejichž výsledkem je celá řada definic objektivitu, z nichž nejznámější se stalo Westerstahlovo zpracování. Podle něj je objektivita tvořena dvěma hlavními složkami, konkrétně faktičností a nestranností. Faktičnost se skládá z kritéria pravdivosti a kritéria relevance. (Trampota, 2006, s. 146-174)

Zatímco kritérium pravdivosti představuje věcnou správnost sdělení a jeho přesnost, kritérium relevance se zabývá tím, zda jsou ve zprávě obsaženy veškeré důležité informace a všichni významní aktéři. Aby se zpravodajská informace považovala za relevantní, musí být zároveň užitečná pro publikum. (Trampota, 2006, s. 146-174)

Nestrannost, druhá základní složka objektivitu, se skládá z kritéria vyváženosti, zajišťující aktérům rovný či proporční přístup do zpravodajství a z kritéria neutrální prezentace, které se stará o nehodnotící zpracování výstupů jednotlivých aktérů. (Trampota, 2006, s. 146-174)

3.15 Radikalismus

Na rozdíl od extremismu je radikalismus starším termínem, ale jeho význam se často měnil. Počátkem 19. století byl radikalismus spojován s republikanismem a národními hnutími usilujícími o svržení monarchie a aristokracie. Z počátku byl termín spojován s demokracií a některé radikální požadavky se staly mainstreamovými. Můžeme se setkat s tendencemi spojovat radikalismus s 16 revolučním, často levicovým (a v poslední době náboženským) tlakem, který se snaží rozvrátit systém (Bötticherová, 2017, s. 74).

Označení radikál referuje k idejím a postojům, „*kteřé se nacházejí v blízkosti extremistického prostoru, ale nikoliv v něm*“. (Mareš 2003, s. 33)

Radikálové se stále pohybují v hranicích demokracie, ačkoliv nejsou hranice mezi radikalismem a extremismem jasné, a to zejména díky množství společných atributů (Mareš 2003, s. 33).

Radikalismus tedy představuje nepřátelské tendence vůči stávajícímu systému a establishmentu. Historicky byly radikální strany spouštěčem pokroku k větší míře demokracie. Na rozdíl od extremistů nejsou radikálové extrémní ve výběru prostředků k dosažení jejich cílů. Dalším rozdílem je, že radikálové neodmítají toto označení, extremisté se naopak snaží označení „*extremista*“ zbavit. „*Radikalismus je emancipační a nesnaží se podmanit si lidi a prosazovat shodu tak jak to dělá extremismus*“. (Bötticherová, 2017, s. 74-75).

Osobně tedy pod názvem radikál chápu jedince, který se svým působením snaží změnit stávající systém, nikoli jej nahradit systémem zcela novým.

Vegrichtová (2019, s. 35) uvádí, že „*proces radikalizace je velmi individuální a má mnoho variací*“. Není plně možné nalézt jeden model aplikovatelný na všechny případy. „*Radikalizace je tedy v obecné rovině vnímána jako víceúrovňový dynamický proces, během nějž jedinec přijímá vyhraněné názory a postoje směřující k akceptaci, legitimizaci, podpoře a realizaci násilí na základě vyznávané ideologické nebo náboženské doktríny nebo přesvědčení*.“

3.16 Islámský radikalismus

Vzhledem k faktu, že předmětem analýzy této práce jsou dva případy z českého prostředí, jejichž aktéři se vyznačovali podporou radikalismu a terorismu, především tedy toho islámského, je na místě vymezit některé tyto jevy.

Islám je velkým světovým náboženstvím, kde náboženské jádro tvoří víra, mravní a právní normy určující životní směr, které byly vypracovány středověkými právníky na základě koránu a tradic. Dnes je dále doplňují vůdčí osobnosti islámu. Islám nedisponuje ústřední církevní organizací jako je tomu u křesťanství, věřící komunikují s místními učenci (tzv. ulamá) či právníky (tzv. fuqahá). Islám v překladu znamená „*podrobení se vůli boží*“ nebo „*nastolení míru*“. (Kropáček, 2002)

Východiskem nebo pramenem islámu je v první řadě Korán a pět základních sloupů zbožnosti (vyznání víry, modlitba, půst, almužna, pouť do Mekky). Muslimský svět je rozdělen na sunnitský a ší'itský směr, přičemž asi 90 % všech muslimů tvoří právě sunnité. Jedinou ší'itskou zemí je Írán. V rámci koránu a pojetí koránské víry najdeme značné rozpory, problémy dnes vyvěrají hodně z jeho interpretací, a to jak právních, tak politických. Spory v muslimském světě jsou ale převážně politického charakteru, a ne věroučného rázu.

V rámci odborné terminologie může být fundamentalismus definován jako „*filosofický, zpravidla netolerantní postoj majetnictví výlučné pravdy*“ V termínu islámský fundamentalismus pak vidí jasné propojení náboženství a politiky, neboť fundamentalismus je typický především svou nesnášenlivostí vůči odlišným názorům. Striktně se drží doslovného výkladu Písma, které považuje za základ víry a všeho vědění. (Kropáček, 2002, s. 77)

„Politický islám“, nebo-li islamismus, může být definován jako „*organizované úsilí o mocenského prosazení islámského řádu*“. Pokud je k tomu použito násilí, pak jej definuje jako extremismus nebo terorismus. Islamismus se dá definovat ale také jako „*politická ideologie hlásící tzv. reislamizaci, tedy návrat k islámu časů proroka Muhammada a prvních čtyř chalífů*“, přičemž v tom se zhruba shoduje s tradicionalistickým islamismem, což je více náboženský a myšlenkový proud, liší se ale svým striktním odmítáním Západu a jeho vymožeností. Pro něj je typický spíše určitý návrat ke středověku a jeho zaostalosti. (Kropáček, 2002, s. 82)

Je důležité jasně rozlišovat mezi pojmy fundamentalismus, islamismus a extremismus, které jsou vysvětleny výše. Dále je třeba vidět zřetelný rozdíl mezi postoji islámských fundamentalistů a radikálních islamistů. Fundamentalisté se snaží především o nápravu způsobu života návratem ke koránu a sunně, kdežto radikálové jakožto pokročilejší stupeň fundamentalistů k těmto snahám přidávají značnou politizaci a jejich efekt násobí organizovanými akcemi. (Kropáček, 2002)

Ve spojitosti s náboženským terorismem existuje koncept tzv. „kosmické války“, tzn. představy, kterou mají protagonisté náboženského terorismu o tomto světě. Vnímají ho jako dějiště velkého mravního zápasu, dramatu mezi silami dobra a zla, ve kterém oni jsou hlavními aktéry a snaží se o jeho záchranu. Kosmickou válku oni vyhlásují světu a vnímají ji jako určité duchovní drama, boj, který ospravedlňuje zabíjení lidí a je dáván do souvislosti s politickými boji, ke kterým dochází na tomto světě. Kosmická válka podle nich zaplavuje celý svět, v níž vyvolení jedinci hrají klíčovou roli při zničení morálně laxní a sociálně nespravedlivé společnosti. (Juergensmeyer, 2007, s. 37)

V rámci tohoto tématu je navíc zmíněn také pojem **neofundamentalismus**.

„Neofundamentalismus znamená snahu o zavádění šarí'y zdola, bez potřeby dosadit islámskou státní moc“.

Míní se tím úsilí o islamizaci zdola spontánním dodržováním šarí'y bez momentálních politických ambicí. Neofundamentalismus se v této podobě údajně vyskytuje nejvíce v muslimských komunitách žijících různě po Evropě. (Kropáček, 2007, s. 87)

3.17 Terorismus

Terorismus je dnes převážně považován za moderní fenomén. Jeho charakteristiky vycházejí z mezinárodního systému národních států a samotný úspěch závisí na existenci hromadných sdělovacích prostředků, které vytváří auru teroru mezi velkými skupinami lidí. Pojem terorismus byl poprvé použit během Francouzské revoluce, a to v souvislosti s „vládou teroru“, která byla iniciována Maxmiliem Robespierrem v roce 1793. Své metody ospravedlnil jako nezbytné v procesu transformace monarchie na liberální demokracii.

(LaQuer, 2001, s. 277)

Mezinárodní terorismus je součástí vojenské tradice již od starověku a přetrvává do dnes. (Carr, 2002, s. 11)

Definovat pojem terorismus je sice velice komplikovaný úkol. Na druhou stranu ale naprosto nezbytný k efektivnímu pochopení tohoto fenoménu. Existuje mnoho aspektů odůvodňujících, proč je definování terorismu složité. Vychází totiž z rozmanitosti skupin, které dříve používaly násilí k vyvolání teroru. Každá strana si své násilné činy (které můžeme intuitivně definovat jako „terorismus“) odůvodnila svým způsobem. Existuje mnoho zájemců, kteří se pokusili o přesnou definici terorismu. Tyto definice jsou vlastními názory a v mnohých případech nepředstavují objektivnost. Není tedy překvapující, že dnes existuje více než 100 různých definic „terorismu“.

(Record, 2003, s. 6),

Jak uvádí oficiální webové stránky Ministerstva vnitra ČR, v roce 1980 byla v USA (jeden z nejčastějších cílů teroristických útoků) publikována definice terorismu, která se stala „mezinárodním“ návodem pro posuzování a hodnocení teroristických činů: *„Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus*

zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“

V rámci dokumentu zveřejněným Radou EU s názvem „*Společný postoj Rady EU pro užití zvláštních opatření pro boj s terorismem*“ ze dne 27. 12. 2001 je rovněž vymezen pojem **teroristický skutek**, jako: „... *množina vyjmenovaných činů, které mohou, svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace. V rámci vnitrostátních právních řádů se jedná o skutky, které byly spáchány s úmyslem:*

- *vážně zastrašit obyvatelstvo;*
- *nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků;*
- *vážně destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace, a to:*
  - *útokem na lidské životy, který může zapříčinit smrt;*
  - *útoky na psychickou integritu osob;*
  - *únosy nebo braním rukojmí;*
  - *zapříčiněním rozsáhlých destrukcí vládních nebo veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastrukturních zařízení, pevných platforem na kontinentálním šelfu, veřejných míst nebo soukromého vlastnictví, ohrožujícími lidské životy nebo mající za následek vážné ekonomické ztráty;*
  - *obsazením letadel, lodí nebo jiných prostředků veřejné dopravy nebo dopravy zboží;*
  - *výrobou, držením, obstaráváním, přepravou, dodáváním nebo používáním zbraní nebo výbušnin jaderné, chemické nebo biologické povahy, stejně jako práce na výzkumu nebo vývoji těchto zbraní;*
  - *pouštěním těchto nebezpečných látek do volného oběhu, zakládáním požárů, výbuchů nebo zapříčiňování povodní, jejichž průběh ohrožuje lidské životy;*

- *přerušováním nebo přerušením dodávek vody, elektřiny nebo jiných základních zdrojů, což může rovněž ohrozit lidské životy;*
- *výhrůzkami spácháním těchto skutků, zmíněných výše;*
- *vedením teroristické skupiny;*
- *účastí v teroristické skupině, a to i ve funkci informátora, poskytovatele finanční či materiální podpory, s vědomím, že tato pomoc napomůže páčání zločinných aktivit skupiny;“ (Ministerstvo vnitra ČR)*

Moderní terorismus je oproti tomu starému spíše decentralizovaný s horizontální síťovou strukturou. Skupiny, které jsou dnes charakterizovány jako součást tohoto nového terorismu, jsou buď napůl nebo zcela autonomními buňkami, fungující v nadnárodním stanovení. Tyto struktury bývají amorfnní a difúzní, což umožňuje skupinám angažovat se do širších škál činností, zvažovat nové inovativní strategie a budovat mnohem větší členskou základnu. Noví členové těchto teroristických skupin budou s větší pravděpodobností částeční amatéři, bez dostatečných teroristických výcviků, kteří se učí teroristické metody prostřednictvím neformálních internetových zdrojů. (Frey a Luechinger ed., 2008)

Zatímco je státní sponzorství i nadále důležitým faktorem v rámci podpory moderního terorismu, vzestup globalizace a schopnost teroristických skupin čerpat finanční prostředky z vlastních zdrojů (prostřednictvím kriminálních aktivit) snižuje potřebu a závislost na velkých finančních dotacích. Teroristé hledají publicitu, „aby byla jejich poslání široce známa.“ V souhrnu, pozornost veřejnosti se zdá být fundamentálním objektivem a potencionálním hnacím motorem teroristů v médiích, sloužící jako jejich nepostradatelná platforma. Maximalizování mediální expozice zajišťuje teroristickým organizacím velkou audienci, příležitost vyvolat strach, získat nové stoupence a v neposledním případě, propagovat svou agendu. (Frey a Luechinger ed., 2008)

Teroristé se zcela adaptovali a využili výhody informačních technologií ve 21. století. Ačkoliv nepohrdnou teroristé tradičním způsobům komunikace, sofistikovanost informační technologie se dnes stává nejen významným prostředkem komunikace, ale také útočným nástrojem. Faktem naopak je, že dosud nebyl zaznamenán kybernetický teroristický útok většího rozsahu. Na druhou stranu je kyberprostor nedílnou součástí strategie většiny teroristických skupin, funguje jako hlavní zdroj vlastní prezentace. Zatímco doposud hrála klíčovou roli v prezentaci masová média, dnes se prostředí posouvá do nového místa umožňující otevřenějším možnostem, a tím je internet. (Frey a Luechinger ed., 2008)

3.17.1 Typologie terorismus

Odbor bezpečnostní politiky MV ČR na svých webových stránkách uvádí typologii terorismu následovně: „Podle motivace je možné vypracovat typologii terorismu, která zahrne i „nepolitické formy“ terorismu:

- *Terorismus kriminální: teroristické akce, provedené primárně za účelem získání osobních materiálních výhod*
- *Terorismus patologický: teroristické akce provedené primárně kvůli psychickému sebeuspokojení*
- *Terorismus politický, resp. ideologický: akce provedené z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod. Tuto kategorii lze dále dělit na.:*
  - *Ultralevicový terorismus*
  - *Ultrapravicový terorismus*
  - *Etnický terorismus*
  - *Náboženský terorismus*
  - *Environmentální terorismus*

- *Vigilantistický terorismus (kterému jde o „právo a pořádek“, který údajně není stát s to zajisti, sem lze řadit například latinskoamerické „černé brigády“, útočící proti bezdomovcům atd.)*

„Single-issue“ terorismus („jednopoložkový“ – proti potratům atd.)“

3.17.2 Provázanost terorismu s médii

Poslední desetiletí poskytla mnoho příkladů vzájemně prospěšného vztahu mezi teroristickými organizacemi a médii. (Rohner a Bruno, 2007, s. 129–145)

Jak ukazují některé pozoruhodné teroristické útoky v historii, ať už je to ve Spojených státech (USA), Evropě nebo na Středním východě, je to z velké části případ, kdy architekti terorismu využili média ve prospěch provozní efektivity, shromažďování informací, náborů, získávání finančních prostředků a propagačních programů. (Nacosová, 2006).

Násilí konkrétně džihádistických teroristů se vyznačuje až šokující brutalitou, která však má svůj účel – slouží jako tzv. nástroj k zastrašování nepřátel a zároveň je tím demonstrována moc a síla teroristické organizace jako takové. Brutalita jde ruku v ruce s propagandou podobných skupin a podněcuje k dalším obdobným krutým činům. Obzvlášť krutými a brutálními popravami, mučením a veřejným usmrcením se vyznačoval nechvalně známý Islámský stát (ISIS, ISIL). Charakteristická byla jejich aktivita na sociálních sítích a využívání digitálních médií k šíření strachu, stejně jako k podněcování potencionálních stoupenců k akci. Natáčeli videa, která účelově zveřejňovali k manifestaci vlastního odhodlání s cílem zastrašit všechny potencionální nepřátele. (Vegrichtová, 2019, s. 15)

„Prezentace násilí a jeho následná glorifikace a legitimizace se staly marketingovým a mediálním atributem terorismu a integrální součástí jeho propagandy.“ (Vegrichtová, 2019, s. 16)

3.18 Popis zkoumaných případů

3.18.1 Případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha

Bývalý pražský imám Sámer Shehadeh vstoupil do povědomí české veřejnosti poté, co byl roku 2018 obviněn z terorismu spolu se svým mladším bratrem Omarem a švagrovou Kristýnou Hudkovou – Češkou, která přijala islámskou víru a muslimské jméno Fátima. Od listopadu 2018, kdy byl dopaden v Jordánsku a převezen do České republiky, pobýval Shehadeh ve vazbě kvůli obvinění z podpory, spolufinancování a účasti na teroristické skupině. Čeští kriminalisté uvádí, že se tato trojice v roce 2016 podílela na činnosti Fronty an-Nusrá (také Fronta za dobytí Sýrie), což je teroristická skupina operující v Sýrii, především v Idlibu, s napojením na al-Káidu, jejímž cílem je vytvořit Islámský stát na území Sýrie (mimo jiné stojí za většinou sebevražedných atentátů v Sýrii). (Novinky.cz, 2018)

Někdejší pražský imám Shehadeh je palestinského původu, islám studoval v Saúdské Arábii. Po návratu byl zvolen pražskými muslimy do čela Muslimské obce v Praze a zároveň byl dosazen do pozice imáma pražské mešity. Odtud před čtyřmi lety kvůli vzájemným sporům odešel. Další zástupci muslimské komunity se pak od něj veřejně distancovali. Shehadeh po rozkolu v domovské obci krátce pobýval na Slovensku, pak se vrátil zpět do Prahy, odkud zmizel v roce 2017. (Slonková, 2018)

O Shehadeha se bezpečnostní složky zajímaly dlouhodobě. Samer Shehadeh o jejich zájmu věděl a tvrdil, že jej vlastně nijak nepřekvapuje.

“Zajímají se o všechny muslimy, kteří jsou aktivní v muslimské komunitě. Už za mnou párkrát byli. Ale já nedělám nic v rozporu s českými zákony...” (Slonková, 2018)

Podle ředitele centra Alfirdaus v Praze Badera Eknaifitha navíc Shehadeh nikdy nebyl oficiálně prohlášen imámem: *„Pomáhal v islámské organizaci, ale nevím, zda dobrovolně nebo jako brigádník. Po nějaké době začal sám sebe nazývat imámem. Pak začal vytvářet videa na Youtube, stránky na internetu a výukové*

zvukové nahrávky. Po nějaké době jsme měli kvůli těmto nahrávkám nedorozumění, a to k nám přestal chodit úplně..." (Lébllová, 2018)

Bratr Omar a Fátima byli stíháni jako uprchlí. K dalším obviněním Shehadeha patří organizování cest ostatních mužů do ciziny a financování jejich výzbroje. *„Pomohl jsem vycestovat dvěma mužům, jedním z nich je můj bratr. Jeho manželce jsem také pomohl, když se rozhodla za ním vydat. Financoval jsem tyto dva muže, tedy výbavu bojovníka, do čehož spadá i zbraň,*" U soudu dále prohlásil: *„Nepopírám to a jsem na to patřičně hrdý..."* (Novinky.cz, 2020)

Shehadeh rovněž řekl, že sbíral peníze na pomoc lidem postiženým válkou v Sýrii na zajištění jejich základních potřeb. Jako důvod uvedl svou víru, podle které si musí muslimové vzájemně pomáhat kdekoliv na světě bez ohledu na národnost a místo pobytu. (Novinky.cz, 2020)

Sámer Shehadeh vystudoval elitní náboženskou vzdělávací instituci v Saúdské Arábii a tomu také odpovídalo jeho striktní vnímání islámu. Přednášel po celém Česku i na Slovensku. Bronislav Ostřanský z Orientálního ústavu Akademie věd České republiky uvedl, že *„rozhodně patřil k tomu konzervativnějšímu, méně přívětivějšímu islámu, alespoň z pohledu nemuslimů... Mnoho muslimů, alespoň co jsem měl možnost zaslechnout, se té pražské mešitě raději vyhnulo právě kvůli panu Shehadehovi..."* (Lébllová, 2018)

O svém bratrovi Shehadeh uvedl, že prošel výcvikovým táborem džihádistů, kde se naučil zacházet se zbraní a výbušninami. Navíc mezi ostatními vynikal, takže pak školil další nováčky. Podle Shehadeha chtěl být bojovníkem proti Islámskému státu. (Novinky.cz, 2020)

Sámer Shehadeh se podle výpovědi svého bratra začal o islám zajímat zhruba v 18 letech, poté šel náboženství studovat do Saúdské Arábie. Omar se radikalizoval ve Velké Británii, kam odjel studovat na vysokou školu. *"...Zahodil celou svou budoucnost..."* řekl čtyřiatřicetiletý Abdullah novinářům. O bratrově cestě do Sýrie podle něho nikdo z rodiny nevěděl. V jednacím síni doplnil, že až po několika dnech od odjezdu dostala matka dopis, že je v Sýrii. S tím, že se přidal

k teroristické organizaci Džabhat Fatah aš-Šám (Fronta dobytí Sýrie) se prý netajil. *"...Vím, že už jim nikdo neovorátí, že to, co dělají, je správné..."* uvedl Abdullah na adresu svých bratrů. Podobně se vyjádřil v pondělí i bývalý imám, který se přiznal, že Omarovi a jeho ženě Fátimě Hudkové pomohl vycestovat do Sýrie a k teroristické organizaci se připojit. Své jednání však nepovažuje za trestné, prohlásil. (Deník.cz, 2020)

S obviněnou Fátimou Hudkovou se Shehadeh starší seznámil v Praze již po její konverzi k islámu. Obrátila se na něj jako na duchovního, aby jí pomohl se sňatkem. K tomu Shehadeh uvedl: *„Oddal jsem ji za prvního manžela, pak jsem jí pomohl s rozvodem..."* řekl s tím, že po tomto manželství následovalo další, které rovněž skončilo rozvodem. (Novinky.cz, 2020)

Hudková pak podle něj vyrazila do Sýrie, kde se chtěla vdát za islámského bojovníka, tedy mudžáhida, a měla zájem právě o Shehadehova bratra. Bývalý imám dvojici, která se před tím osobně nikdy neviděla, oddal přes internet. *„U nás v islámu je zakázáno dlouhé seznamování a vztah před sňatkem..."* uvedl Shehadeh. Svatba prostřednictvím internetu podle něj není problém, stačí, když je u toho zástupce nevěsty, ženich, dva svědci a oddávající. *„Probíhá to ústně, nic se u nás psát nemusí. Jestli je to přes internet, už není zásadní..."* upřesnil Shehadeh. (Novinky.cz, 2020)

Bývalá muslimka Pavlína Bitarová v rozhovoru pro Novinky.cz uvedla: *„...Sámer měl pod palcem rozvody podle práva šaría v Praze, řešil především manželství. Byl hodně neviditelný, ale fungoval v pražské mešitě anebo v uzavřených islámských kongresech. Byl pokládán za správného věřícího, byl skromný, pravidelně se modlil. Pokud bych se ale na něj měla dívat jiným pohledem, a to jako ateistka, jako odpadlík, vidím ho nyní úplně jinak,"* pokračovala bývalá muslimka, která sama musela právě s ním řešit vlastní rozvod, což prý nebylo vůbec jednoduché. Podle tradiční islámské interpretace se muž může rozvést poměrně snadno, třikrát řekne *„zapuzuji tě“* a po třech měsících je rozvedený, ale ženy musí podle ní nesnáze manželství prostě *„vydržet“*...“ (Novinky.cz, 2020)

Ve čtvrtek 21. května 2020 udělil Vrchní soud v Praze Sámeru Shehadehovi trest odnětí svobody na 10 let, jeho bratru Omarovi na 11 let a Fátimě Hudkové na 6 let. Při vyhlášení rozsudku si mají všichni přítomní v jednací síni stoupnout. Shehadeh však zůstal i po výzvě předsedy senátu Luboše Vrby sedět na lavici pro obžalované. „*Neuznávám vaši legislativu,*“ opáčil obžalovaný. Vsedě si tedy vyslechl, že jej vrchní soud uznal vinným z účasti na teroristické skupině ve formě pomoci. Toho se podle senátu dopustil finanční podporou džihádistů v Sýrii a tím, že pomáhal bratru Omarovi i Hudkové se do Sýrie dostat. (Novinky.cz, 2020)

V úterý dne 20. 4. 2021 odsoudil Městský soud v Praze Shehadeha k 14,5 rokům vězení. Na trestu se dohodl Shehadehův obhájce se státním zástupcem. Shehadeh se k činům přiznal, odmítá však, že by byl terorista: „*Nejsem žádný terorista, neschvaluji teroristické činy proti civilním cílům. Asadova vláda je zločinecký režim, který se dopouští zločinu a genocidy na syrském lidu...*“ (Novinky.cz, 2020)

Stejně jako v případě loňského jednání během verdiktu odmítl vstát. Za to mu soud také uložil pořádkovou pokutu 5 tisíc korun. Proti rozsudku se obhájce ani státní zástupce neodvolali. Shehadeh by si měl trest odpykat ve vězení se zvýšenou ostrahou. (Novinky.cz, 2020)

3.18.2 Případ českého teroristy-seniora Jaromíra Baldy

Historicky první Čech odsouzený v tuzemsku za terorismus. Jaromír Balda, jenž byl tehdy příznivcem strany SPD, způsobil v roce 2017 dvakrát vykolejení vlaků, když na železniční trať pokácel několik stromů. Učinil tak dvakrát, a to poprvé 1. června 2017 na trati 070 mezi stanicemi Mladá Boleslav-Debř a Bakov nad Jizerou, a po druhé 28. července 2017 na trati 080 mezi Bezdězem Bělou pod Bezdězem. (Beníšková, 2017)

V prvním případě do stromu narazil vlak s devíti cestujícími a strojvůdcem a vlakvedoucím, v druhém případě jelo vlakem, který do stromu

narazil v téměř osmdesátikilometrové rychlosti, šest lidí plus tři drážní zaměstnanci. Obě nehody se obešly naštěstí bez zranění, překážky na trati však mohly vlak vykolejit, případně proniknout do kabiny strojvedoucího. Podle předsedy senátu střeďočeského krajského soudu Jiřího Wažíka je zjevné, že Balda se na skutky delší dobu připravoval. *"Nešlo o náhlý nápad, náhlý vztek, náhlé zatmění obžalovaného,"* konstatoval soudce.

Ani podle znalce ale k vykolejení vlaku nedošlo jen šťastnou shodou okolností. (Aktuálně.cz, 2019)

Balda rovněž vytvořil asi sto letáků s česky a latinkou psanými texty, které měly vyvolat domněni, že jsou psané islamistickými teroristy a vyzývaly k útokům proti *„českým nevěřícím psům a jejich pesicím“*. Letáky pohodil poblíž míst obou nehod, šířil je i po celkem třinácti místech České republiky, dopis v podobném duchu zaslal například televizi Prima. (Novinky.cz, 2019)

Šířil také výhružné letáky měly u veřejnosti vyvolal strach z migrantů a muslimů. Balda usiloval o to, aby společnost připsala jeho činy migrantům vyznávajícím islám. Podle něj by totiž přijímání těchto osob vedlo ke ztrátě tradiční české kultury. Chtěl proto vyprovokovat obyvatelstvo k tomu, aby po politicích vyžadovalo přijetí opatření proti migrační vlně. (Aktuálně.cz, 2019)

Šířením nenávistných textů chtěl pak prý vzbudit pozornost české veřejnosti a vlády. *„...Chtěl jsem, aby se ty chytrý český hlavičky pozvedly nad zlatý český ručičky a uvědomily si, co se může stát...“* (Novinky.cz, 2019)

Senior Balda byl sympatizantem hnutí SPD Tomia Okamury, při kampani před volbami v roce 2017 poskytl politickému uskupení dar ve výši zhruba 12 tisíc korun a veřejně ho podporoval. SPD se od jeho činu minulý týden distancovala. *"Hnutí SPD považuje jednání důchodce Jaromíra Baldy za jednoznačně odsouzeníhodné. Podobné zoufalé a pomatené činy nejsou a nesmí být nástrojem řešení problémů,"* uvedla SPD v tiskové zprávě. Upozornila, že Balda nikdy nebyl členem hnutí. (Aktuálně.cz, 2019)

V lednu 2019 senát středočeského krajského soudu uznal Baldu vinným, odsoudil jej ke čtyřem letům odnětí svobody, nařídil mu ambulantní psychiatrické léčení a úhradu škody, kterou způsobil Českým drahám a Správě železniční dopravní cesty (vyčíslenou na 155 a 63 tisíc korun). Soud přijal jako polehčující okolnosti viníkovu projevenou lítost a vysoký věk, naopak za přitěžující považoval sofistickované zametání stop a dlouhodobější přípravu a páchání skutků. (Svobodová, 2019)

Seniorovi hrozilo pět až 15 let odnětí svobody. Středočeský krajský soud mu v lednu ve shodě s přáním státního zástupce uložil trest pod spodní hranicí sazby, a to proto, že Baldova přičetnost byla při obou skutcích zmenšená. Muž podle psychiatra trpí organickou poruchou osobnosti, která ovlivňuje jeho chování a mimo jiné mu zhoršuje úsudek. (Magdoňová, 2019)

Dne 8. 12. 2020 okresní soud v Nymburce podmíněně propustil Jaromíra Baldu na svobodu. Od soudu dostal pětiletou podmínku. Jeho advokát Aleš Tolnay ho u soudu hájil tím, že dosud vedl spořádaný život, šlo o jeho první trest. *„Byl to ojedinělý exces v jeho do té doby řádném životě. Choval se ve výkonu trestu vzorně, byl tam aktivní, pracoval, pomáhal udržovat knihovnu, zapojoval se do kulturních akcí. Byl vzorným vězněm,“* řekl Tolnay. (ČT24.cz, 2020)

Soud přihlédl i k tomu, že Balda je pokročilého věku a má zdravotní problémy. *„Došlo u něj i k názorovému posunu, což bylo předmětem šetření soudu, jak nahlíží dnes na okolnosti páchání své trestné činnosti. Výkon trestu mu výrazně pomohl posunout se názorově jinam,“* uvedl Tolnay. (ČT24.cz, 2020)

3.18.3 Případ českého džihádisty Jana Silovského

Jan Silovský byl v roce 2017 odsouzen za to, že se chtěl přidat k bojovníkům takzvaného Islámského státu. Ve věznici v Novém Sedle na Žatecku si odpykával šestiletý trest, který mu vyměřil Vrchní soud v Praze. Případem Silovského se podrobně zabýval plzeňský krajský soud v únoru

2017. Za trestný čin podpory a propagace terorismu ve stadiu pokusu, a to podle tehdy nově platného doplnění trestního zákoníku, poslal obžalovaného na tři roky a tři měsíce do vězení. Proti verdiktu se odvolal jak Silovský, jenž usiloval o zproštění obžaloby nebo podmínku, tak státní zástupce, který naopak navrhoval vyšší, čtyřletý trest vězení. Soud vyšší instance, zmíněný Vrchní soud v Praze, na jaře 2017 trest zpřísnil na šest let. (Kinšt, 2021)

Kauza Silovský započala na začátku února 2016. Tehdy se 22letý mladík ze Spáleného Poříčí na jižním Plzeňsku rozhodl, že se vydá do Sýrie a bude bojovat za takzvaný Islámský stát – samozvané uskupení islamistů působící v Iráku a Sýrii, které většina světa označila za teroristické. Odletěl z Prahy do tureckého Istanbulu, odkud se chtěl vydat dalším leteckým spojem do tureckého města Gaziantep. Z Gaziantepu chtěl jet autem na turecko-syrské hranice. „Chtěl jsem se dostat do Džarábulusu. Zjistil jsem si, že tam vládne Islámský stát, tam jsem se k němu chtěl přidat,“ vypověděl muž před plzeňským soudem. (Kinšt, 2021)

Turecká policie zadržela Silovského na začátku února 2016 na letišti v Istanbulu. Měl u sebe letenku do města Gaziantep u syrských hranic, odkud chtěl pokračovat do Džarábulusu a tam se připojit k bojovníkům Islámského státu (IS). Počítal s tím, že půjde do války, bojovat za ideologii IS a zabíjet lidi. Policistům v Turecku se ke svým plánům přiznal. Ti ho druhý den deportovali zpět do Čech. Silovský u plzeňského soudu vypověděl, že své cesty do Sýrie lituje a řekl, že by znovu už o to samé neusiloval. Krajský soud v Plzni českého džihádistu nejprve poslal do vězení na 39 měsíců, po odvolání mu pražský vrchní soud trest zpřísnil na 6 let. (iDNES.cz, 2019)

Krajský soud v neveřejném jednání potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Lounech, který Silovskému žádost o prominutí poloviny trestu zamítl. Pěťadvacetiletý muž ze Spáleného Poříčí během jednání před soudem řekl, že se cítí být stále muslimem, ale pro islám už není tak zapálený. „Pochopil jsem, že to,

co jsem udělal, byla chyba, špatné rozhodnutí. Dnes už mě ideologie Islámského státu nezajímá,“ prohlásil Silovský. (iDNES.cz, 2019)

Navzdory tomu, že byl vzorný vězeň, choval se zdvořile, slušně a byl mezi odsouzenými nejlepším pracovníkem, soud nepřesvědčil, že se napravil. Silovský během svého pobytu za mřížemi neprojevil snahu spolupracovat s psychology nebo psychiatry na řešení své schizoidní poruchy. Tu mu diagnostikovali znalci a soud nařídil psychiatrickou léčbu. (iDNES.cz, 2019)

Ve čtvrtek 11. února 2021 Okresní soud v Lounech podle informace deníku MF Dnes propustil Jana Silovského podmíněčně na svobodu. *„Z mé strany už není důvod držet odsouzeného ve výkonu trestu. Myslím, že to pro něj bylo dostatečné ponaučení...“* uvedla podle deníku soudkyně Adéla Baranová s tím, že soud přistoupil k některým omezením, která musí Silovský na svobodě plnit. (Kinšt, 2021)

Janu Silovskému a jeho případu je věnována kapitola v knize „Můj syn terorista“ (Kundra a Lindner, 2017).

3.19 Popis zkoumaných médií

Do sekce veřejnoprávních médií byly zařazeny Česká televize a Český rozhlas, konkrétně jejich zpravodajské servery. Důvodem byl jejich celoplošný vliv na obyvatelstvo. Sekce soukromých médií zahrnuje webové servery iDNES.cz, iHNED.cz a Novinky.cz, protože se jedná o jedny z nejrelevantnějších a nejsledovanějších médií v ČR.

3.19.1 Veřejnoprávní média

3.19.1.1 Irozhlas.cz

Český rozhlas je veřejnoprávní instituce provozující rozhlasové vysílání celoplošně na území České republiky. Zřízen byl v roce 1992 zákonem o Českém rozhlasu, který stanovuje rámec jeho fungování, včetně plnění úkolů veřejné

služby v oblasti rozhlasového vysílání a způsobu financování. Jako médium veřejné služby má zajišťovat všem občanům přístup k informacím, kultuře, vzdělání a zábavě. Působí jako nástupce předchozího státního Československého rozhlasu. Vysílá na 11 celoplošných a 14 regionálních stanicích, včetně zahraničního vysílání na objednávku státu. Sídlí v Praze v budově ve Vinohradské třídě. Generálním ředitelem Českého rozhlasu je od roku 2016 René Zavoral. (oficiální web Českého rozhlasu a Ješutová, 2003)

iROZHLAS.cz je internetový zpravodajský server Českého rozhlasu. Jeho obsah tvoří odvysílané zprávy i vlastní agendu redaktorů webu. Spuštěn byl 18. dubna 2017. (Aust, 2018)

V březnu 2020, v souvislosti s pandemií covidu-19, zaznamenal server svojí dosavadní nejvyšší měsíční návštěvnost, když jej navštívilo 3,16 miliónů reálných uživatelů. (ČTK, 2020)

3.19.1.2 ČT24.cz

Zpravodajská televize ČT24 začala vysílat od 2. května 2005. Ke zpravodajskému servisu patří i web ČT24.cz. V průměru ho každý měsíc navštíví jeden a čtvrt milionu uživatelů. V březnu 2020 to byl téměř trojnásobek. Internetový portál ČT24.cz se v průzkumu konaném v roce 2011 společností Mediasearch o „nejdůvěryhodnější zpravodajský server“ umístil na 1. místě. Web ČT24 byl vysoce hodnocen i v dalších kritériích, jako je „obsah“, „přehlednost“, „množství reklam“ a „první dojem“. Aplikace ČT24 byla též nejvyužívanější aplikace pro sledování zpráv z mobilu. (Nováček, 2011)

3.19.2 Soukromá média

3.19.2.1 iDNES.cz

Zpravodajský portál provozovaný společností MAFRA, která vydává také deníky Mladá fronta DNES, Lidové noviny a Metro. V červnu 2013 celou

skupinu MAFRA koupil podnikatel Andrej Babiš prostřednictvím svého holdingu Agrofert. Portál iDNES.cz je v provozu od 12. ledna 1998, měsíčně jej navštíví více než 4 miliony čtenářů. Obsahově úzce spolupracuje s MF DNES. Šéfredaktorkou iDNES.cz je od 31. srpna 2015 Naděžda Petrová (iDnes.cz, 2015)

Server iDNES.cz se desetkrát umístil na první příčce v anketě Křišťálová lupa v kategorii za nejlepší zpravodajství. (web ankety Křišťálová lupa)

3.19.2.2 Novinky.cz

Od roku 2003 se jedná o jeden z nejnavštěvovanějších zpravodajských serverů na českém internetu, provozovaný jako on-line magazín deníku *Právo* a společnosti Seznam.cz. Zároveň se snaží o úzkou spolupráci s dalším projektem firmy Seznam.cz, s internetovou televizí Stream.cz. (Wikipedie, 2021)

V roce 2010 web získal v soutěži Křišťálová Lupa 2. místo v kategorii média – všeobecná, 1. místo získal web iDnes.cz a třetí místo Aktuálně.cz. (Vylefal, 2010)

3.19.2.3 iHNed.cz

Jde o zpravodajský server patřící k deníku *Hospodářské noviny*. Prvopočátky politicko-ekonomického zpravodajského serveru iHNed spadají do roku 1994, kdy vydavatelství ECONOMIA a.s. začalo elektronicky distribuovat Obchodní věstník. U jeho zrodu stál Ing. Josef Vratislav, tehdejší zástupce šéfredaktora HN, který se stal zároveň ředitelem nově vzniklé divize elektronických informací a šéfredaktorem z Obchodního věstníku. Byl to také on, který vymyslel název iHNed, v němž je obsažena i zkratka deníku. Rozhodnutí o tom, přeměnit iHNed z dodávání dat Obchodního věstníku na zpravodajský server, padlo v lednu 1999. Jeho vytvořením byla pověřena firma Macron. Zkušební provoz byl zahájen 15. března 1999, ostrý start byl pak 28.3. 1999. (Wikipedie, 2021)

4 METODIKA

V této části práce bude popsán postup a zjištění dat na základě srovnání článků produkovanými předem stanovenými médii.

Tato práce využívá kvalitativního výzkumu, jenž vychází z fenomenologie, etnometodologie a symbolického interakcionismu. Jeho podstatu tvoří idea, že veškeré poznání je subjektivní povahy a děje se na základě interpretace. (Disman, 2000, s. 285)

Kvalitativní výzkum vede k porozumění a získání detailních informací. Strauss a Corbinová (1999) uvádějí následující definici: „*Termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.*“ (Strauss, Corbinová 1999, s. 10.)

Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz, rozvoj teorií, získání popisu zvláštních případů a hlubší porozumění zkoumaným fenoménům, zaměřuje se tedy především na exploraci. Výzkumný plán bývá velmi flexibilní, na základě okolností a průběžných výsledků se přizpůsobuje a rozvíjí. (Hendl, 2005, s. 61)

Kvalitativní výzkum může být rovněž označován jako reflexivní, interpretativní či konstruktivistický (Trampota a Vojtěchovská, 2010, s. 9)

Mezi hlavní přednosti kvalitativního přístupu patří to, že se zaměřuje na podstatu zkoumaného problému a neomezuje se předem stanovenými odpověďmi. Díky tomu získá velké množství informací o omezeném počtu zkoumaných objektů. Zobecnění výzkumných výsledků na celkovou populaci je však právě z tohoto důvodu velmi problematické, ve většině případů není možné generalizovat vůbec. V kvalitativních výzkumných strategiích hraje výzkumník velice významnou roli, při jeho změně by pravděpodobně došlo k modifikaci výsledků. Výzkum je proto prakticky neopakovatelný, vyznačuje se relativně nízkou reliabilitou. (Disman, 2000, s. 289)

Strategie výzkumu je kvalitativní, protože půjde o indukci, tedy postup od konkrétních informací k obecným, kdy se nevychází z žádné předem známé teorie. (Hendl, 2005)

Základními znaky kvalitativního výzkumu jsou indukce a hloubkové studium případů. (Hendl, 2005)

4.1 Typ kvalitativního výzkumu

Jedním z typů kvalitativního výzkumu je zkoumání dokumentů. Dokumentem může být cokoliv, „*co zaznamenává stopy lidské existence*“. (Hendl, 2016)

Existuje mnoho typů dokumentů, v této práci se jedná o dokumenty elektronické, tedy konkrétně webové články. Výhodami zkoumání dokumentů jsou jejich rozmanitost a nemožnost zkreslení časem. Výzkumník může ovlivnit jen výběr dokumentu, nikoliv jeho obsah. Proto se jedná o nereaktivní způsob sběru dat. Objekt zkoumání nemůže na výzkumníka zpětně reagovat, takže nedojde ke zkreslení zkoumaného materiálu. Analýza dokumentů může hodnotit jeho vnější i vnitřní znaky. (Hendl, 2016.)

Dále bude použita metoda komparace. Srovnávání je obecný poznávací prostředek, je to základní myšlenková operace, kterou používáme prakticky neustále. Ve vědě se srovnávání neboli komparace užívá také ve smyslu výzkumné metody, na jejímž základě se konstituují specifické výzkumné specializace, či dokonce samostatné disciplíny, jejichž základní metodologie spočívá právě ve srovnávání. Komparace ve smyslu vědecké metody je využívána v rámci studia psychologie, ekonomiky, politiky, náboženství atd. Z popisují komparativní metodu jako zjišťování shodných a rozdílných charakteristik určitých jevů a procesů jejich porovnáváním. (Drábová a Zubíková, 2011, str. 39)

Data mohou být zjišťována přímým pozorováním v terénu nebo pomocí studia dokumentace (legislativních zákonů, kurikulárních dokumentů atd.). Ve srovnávacím výzkumu jsou pro zjišťování primárních zdrojů informací používány především čtyři metody: pozorování, rozhovor, dotazník a nejčastěji obsahová analýza. (Walterová, 2015)

Proto komparace vyžaduje přesné vymezení objektů (jevů) srovnávání, tj. kdo nebo co je srovnáváno s kým nebo čím a které vlastnosti nebo znaky obou jevů jsou srovnávány (Noah & Eckstein, 1969, s. 94)

V analýze webových článků budou srovnávány pouze vnitřní obsahové znaky, nikoliv jeho vnější formální stránka, úprava a podobně, protože tyto vlastnosti jsou do značné míry dány parametry, které musí každý projekt obsahovat a nenalezneme zde rozdíly.

4.2 Výběr článků

Z hlediska přístupu k jednotce zkoumání se jedná o metodu vysvětlování. Důraz je kladen na odlišnosti a podobnosti mezi mediálními sděleními produkoványými veřejnoprávními a soukromými médii ohledně jednotlivých případů.

V celé práci jsou analytickou jednotkou výzkumu webové články obsahující jakoukoliv zmínku o některém z výše specifikovaných případů českých teroristů. Pro zařazení článku do výzkumného souboru proto nemělo význam, jestli se jednalo o článek věnovaný výhradně nebo především konkrétním případům, nebo v něm byly takové případy jen v krátkosti zmíněny.

Za článek v této práci považuji jakýkoli souvislý text publikovaný v rámci sledovaného média bez ohledu na rubriku, do které byl zařazen, nebo na grafickou úpravu textu. Za článek však nejsou považovány titulky na první straně, které shrnují vybrané texty na dalších stranách, nebo na ně odkazují.

Stejně tak za „článek“ nejsou považovány titulky, které uvádějí jen obrázek nebo popisky obrázků.

Z analýzy jsou vyloučeny příspěvky publicistické povahy, názory a ankety. Tímto omezením jsou vyloučeny články, které obsahují subjektivní názory novinářů. Do výzkumného souboru nebyly zahrnuty články regionálních elektronických mutací novin ani články z tematických příloh a magazínů. Ve výzkumu nebyly zohledňovány případné doprovodné obrazové materiály.

Články byly vyhledávány na základě předem stanovených klíčových slov a slovních spojení:

1. **Případ** – Sámer Shehadeh; Shehadeh; bývalý pražský imám; pražský imám; imám; džihád v Česku; bratři Shehadehovi; Fátima Hutková; Omar Shehadeh; an-Nusrá
2. **Případ** – Antonín Balda; Balda; terorista-senior; senior terorista; první Čech odsouzený za terorismus; sympatizant SPD; migranti; alláhu akhbar
3. **Případ** – Silovský; Jan Silovský; český džihádista; džihád v Česku; mladý džihádista

4.3 Technika sběru dat

Technikou výběru výzkumného vzorku je záměrný výběr. Ten je kvalitativní výzkumnou strategií upřednostňován. (Žižlavský, 2013)

„Za záměrný (někdy také účelový) výběr výzkumného vzorku označujeme takový postup, kdy cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností. Kritériem výběru je právě vybraná (určená) vlastnost (či projev této vlastnosti) nebo stav (např. příslušnost k určité sociální nebo jiné skupině). Znamená to, že na základě stanoveného kritéria cíleně vyhledáváme pouze ty jedince, kteří toto kritérium splňují a současně jsou ochotni se do výzkumu zapojit.“ (Miovský 2006, s. 135).

Jiné upřesnění výběru výzkumného vzorku přináší Gavora, který uvádí: „U kvalitativního výzkumu jde o výběr záměrný. Nikdy se tu nepožívá náhodný výběr (ve smyslu statistické náhodnosti), který je typický pro kvantitativní výzkum. Záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat o něm informačně bohatý a pravdivý obraz. Tyto osoby výzkumník vyhledává a podrobuje je zkoumání. Výběr je vždy reprezentativní – osoby dobře reprezentují dané prostředí. Rozsah výběru se neurčuje statisticky, jako u kvantitativního výzkumu, ale řídí se saturací. Výběr se ukončí, když výzkumník zjistí, že informace od dalších osob nepřinášejí nová data, opakuji se.“ (Gavora 2000, s. 183-184).

Všechny články byly vyhledávány na webových stránkách jednotlivých zkoumaných médií za využití archivu, který každý z těchto webů má. Tzn. vždy se jednalo o databázi článků, který daný měl daný web o jednotlivých případech k dispozici. Ke sběru dat nebylo použito jiného nástroje než standardního webového vyhledávače, který je dostupný běžnému uživateli internetu, potažmo návštěvníkovi konkrétního webu bez nutnosti placení jakékoliv nadstandardní služby, jako například placená registrace či členství nebo prémiový účet.

4.4 Popis vybraného zkoumaného období

Zkoumané období bylo vybíráno na základě co největšího výskytu článků o výše uvedených případech v konkrétních médiích, tzn., aby v daném období bylo k dispozici co nejvíce mediálních sdělení, která by byla analyzovatelná pro potřeby práce.

Vzhledem k faktu, že analyzovaný případ Jana Silovského byl nejvíce medializován v letech 2017, případ Jaromíra Baldy v letech 2019-2020 a případ Sámery Shehadeha v roce 2019-2020, a relevantní články byly tudíž produkovány právě od roku 2017 až do současnosti (tedy 2021), bylo zkoumané období

stanoveno na roky 2017-2020 (konkrétně 1. 1. 2017 – 31. 12. 2020) tak, aby bylo možné dohledat a zanalyzovat co největší množný počet článků.

Celosvětově byl terorismus právě v těchto letech aktuálním tématem vzhledem k nechvalně známé aktivitě teroristické organizace Islámský stát (IS) na území Iráku a Sýrie, která je až dosud v občanské válce. Většina evropských států byla tehdy vůči aktivitě teroristů ve stavu zvýšené pohotovosti a zaváděla různá bezpečnostní opatření. (Beránek, 2016; Gerges, 2017)

Dále byly v roce 2017–2020 uskutečněny teroristické útoky motivované islámským fundamentalismem napříč Evropou, například ve francouzské Nice, v Londýně, španělském Katalánsku nebo ve Vídni. (Wikipedie)

Všechny tyto faktory měly zcela zásadní vliv na výběr zkoumaného období pro potřeby této práce.

4.5 Popis hodnotících markant

V rámci analýzy mediálního obrazu jednotlivých případů byly stanoveny níže uvedené markanty. Pro lepší přehlednost jsou rozděleny do dvou skupin – obecné a obsahové.

OBECNÉ:

- **Typ média**

Pro potřeby výzkumu a zjednodušení přístupu a získávání dat byl určen *elektronický typ* médií s celostátní působností.

- **Zkoumané období**

Stanoveno od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2020 vzhledem k největší medializaci případů (*bližší specifikace viz. 4.4 Popis vybraného zkoumaného období*).

- **Počet příspěvků/článků**

Zásadní faktor, který bude v této práci hodnocen, je celkový počet dohledatelných zpráv, které byly jednotlivými médii ke konkrétnímu případu

produkovány. Jinak řečeno, jak moc se jednotlivá média zabývala konkrétními případy.

OBSAHOVÉ:

• Clickbait

Vybrané médium se vyhýbá zavádějícím titulkům. Je z nich jasné, čeho se budou týkat a ve čtenáři záměrně nevyvolávají potřebu na článek tzv. „kliknout“ používáním expresivních, emočně zabarvených nadpisů typických pro bulvární tisk.

• Relevantnost

Důležitost tématu (resp. případu) není uměle a záměrně zvyšována. Důraz je kladen na objektivitu a předání co nejméně zkreslené informace, jež nejsou vytrženy z kontextu.

• Stereotypizace

Nedochází ke stereotypizaci, zobecňování či používání zavádějících fotografií či videí.

• News

Zpravodajství neobsahuje názory, komentáře a hodnocení, pokud se nejedná o zpravodajskou analýzu. V případě, že článek obsahuje názor, komentář či hodnocení, musí být od článku jasně odděleny.

• Advertising

Reklama musí být jasně oddělena od mediálního sdělení.

• Rozsah

Zde bude hodnocen rozsah publikovaných článků (v počtu znaků). Hodnocen bude pouze textový obsah zprávy včetně nadpisů/titulků. Popisky obrázků, videí, grafů apod. nebudou do rozsahu započítávány, stejně jako odkazy na jiná mediální sdělení, reklamy, komentáře, hodnocení, názory apod.

K analýze byly vybrány právě tyto markanty, jelikož charakterizují základní vlastnosti mediálního sdělení a zároveň lze všechny z nich dobře identifikovat.

5 VÝSLEDKY

V této části práce budou postupně uvedeny výsledky analyzovaných případů v rámci jednotlivých médií. Výsledky budou interpretovány dle jednotlivých hodnotících markant, které byly stanoveny výše (viz. 5.3 – popis hodnotících markant). Pro lepší znázornění budou použity grafy.

Získaná data budou interpretována v rámci stanoveného časového období (specifikovaného výše v kapitole 4.3 – popis zkoumaného období). V některých případech byl v rámci analýzy zjištěn výskyt článků mimo stanovené období, a to jak z let dřívějších, tak i z roku aktuálního, tedy 2021. Tyto samozřejmě nebyly do analýzy zahrnuty, avšak v rámci popisu jednotlivých případů bude na tuto skutečnost upozorněno.

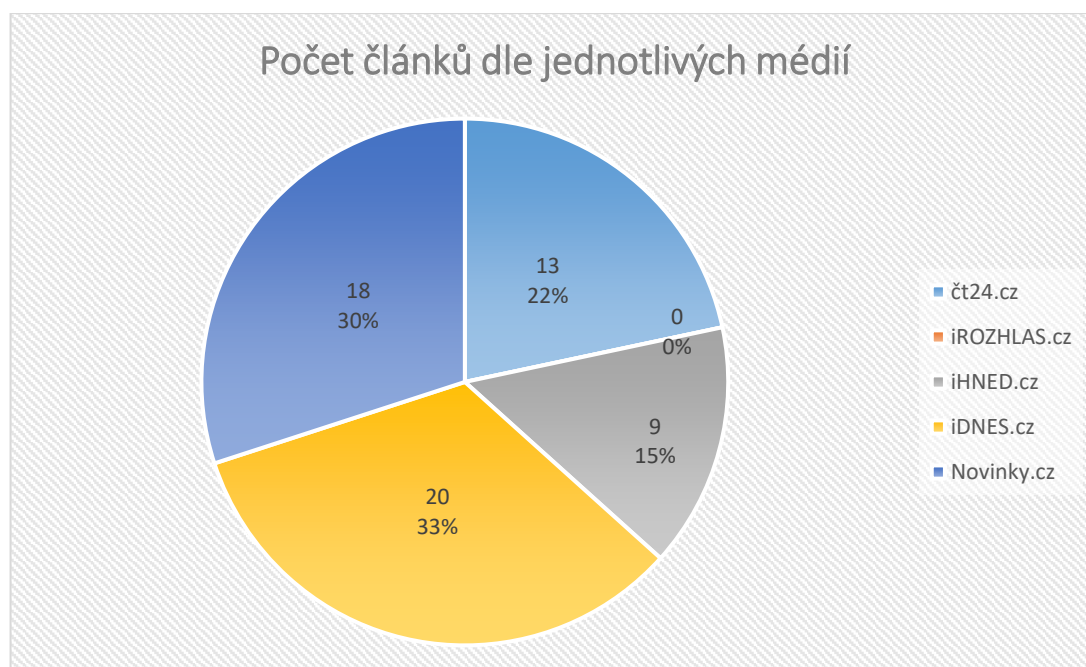
Cílem této části je mimo samotnou interpretaci získaných dat rovněž potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy (viz výše kapitola 5 – Cíle a hypotézy).

Byly použity dva typy grafů – kruhový a sloupcový. Kruhové varianty grafů byly zvoleny kvůli zřetelnějšímu znázornění procentuálního rozložení podílu jednotlivých médií na konkrétním zkoumaném případě. Sloupcové grafy byly zvoleny kvůli lepší přehlednosti při zobrazování zkoumaných jevů v čase, tedy ke znázornění stejného jevu v různých časových obdobích. Ten samý jev je možné vyjádřit jedním grafem sloupcovým, namísto několika grafů kruhových.

5.1 Případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha

5.1.1 Počet článků

Celkově bylo ohledně Shehadehova případu dohledáno ze všech zkoumaných médií v rámci stanoveného období 59 webových článků. Všechny články byly vyhledávány na základě předem stanovených slov a slovních spojení uvedených výše (viz. kapitola 4.2 – Výběr článků).

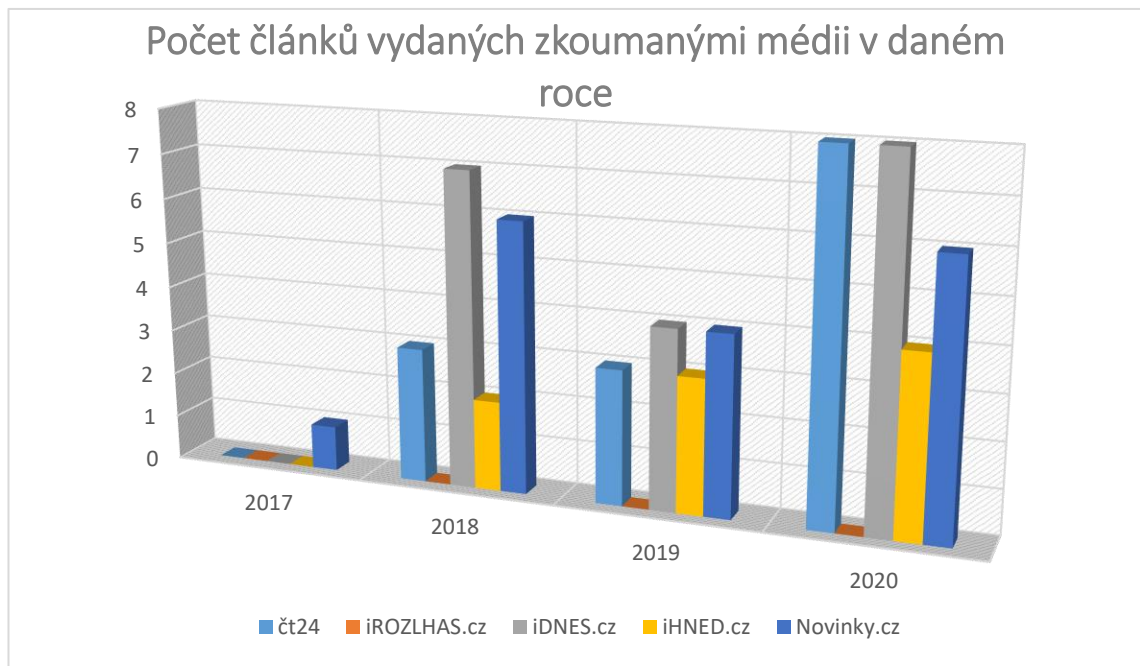
Graf 1 - Celkový počet nalezených článků v daném období dle jednotlivých médií a procentuální podíl (Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 1 znázorňuje, kolik článků bylo v rámci jednotlivých médií nalezeno.

Pokud se zaměříme nejprve na veřejnoprávní média, tedy čt24.cz a iROZHLAS.cz, celkově bylo dohledáno 13 článků, což tvoří 22 % z celkového množství publikovaných článků. Všechny tyto články publikoval server čt24.cz, naopak iROZHLAS.cz o případu Sámera Shehadeha překvapivě neinformoval ani jednou za celé zkoumané období. Informoval o něm pouze dvakrát v letech 2016. Protože se jednalo o období mimo zájem výzkumu, je zde tato skutečnost uvedena pouze pro informaci.

V případě soukromých médií se jednalo o 47 článků, což tvoří 78 % celkového počtu dohledaných článků. Největší podíl článků byl publikován servery iDNES.cz (20) a Novinky.cz (18), tedy 38 článků, což představuje 63 % všech dohledaných článků. Posledních 15 % článků publikoval server iHNED.cz (9). Zde je možno zcela jasně konstatovat, že soukromá média informovala o případu Sámera Shehadeha ve zkoumaném období větším množstvím článků než média veřejnoprávní.

Graf 2 Počet vydaných článků dle konkrétního média v daném roce (Zdroj: vlastní zpracování)

Jak vykresluje graf 2, největší medializaci se případ Sámera Shehadeha těšil v roce 2020, kdy o jeho případu informovalo celkem 26 článků ze všech zkoumaných médií (mimo iROZHLAS, jak bylo již zmíněno výše). Nejvíce článků se objevilo na serverech čt24.cz a iDNES.cz, shodně po 8 článcích. O něco méně se případem zabýval server Novinky.cz s 6 články.

V pořadí druhý rok, kdy byl případ Sámera Shehadeha nejvíce medializován, je rok 2018. Zde se bylo dohledáno celkem 17 článků ze všech zkoumaných médií. V tomto roce o případu nejvíce informoval server iDNES.cz

se 7 články a server Novinky.cz s 6 články. Server iHNED.cz se v množství publikovaných článků drží na pomyslném středu a pohybuje v rozmezí 2-4 článků ročně během celého zkoumaného období.

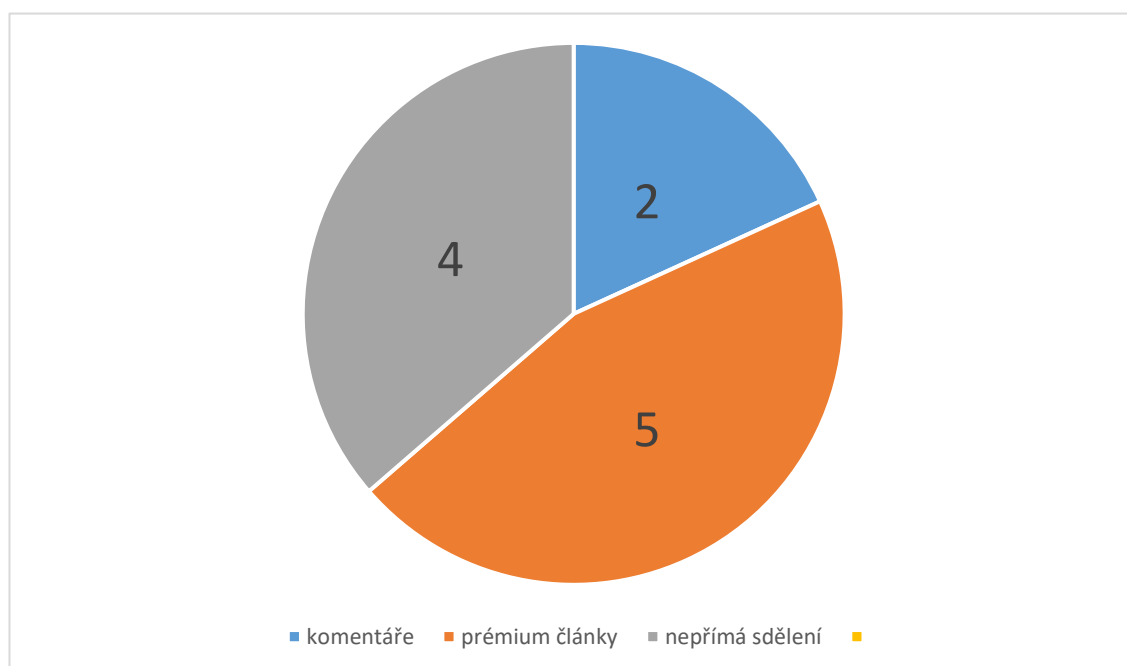
5.1.2 Clickbait

Jak již bylo zmíněno výše, „clickbait“ je označení pro zavádějící či záměrně upravený titulek, jehož cílem je vyvolat ve čtenáři nutkavou potřebu na něj tzv. „kliknout“, tedy otevřít a přečíst si jeho obsah. Tento nástroj je typický pro bulvární tisk a seriózní zpravodajské servery by se mu měly vyhýbat.

V případě kauzy Shehadeh se veškerá zkoumaná média tomuto jevu vyhýbala a v rámci výzkumu nebyl zaznamenán jediný případ zavádějících nebo záměrně upravených titulků, a to jak na straně veřejnoprávních, tak i soukromých médií. Ve 100 % případů bylo jasné, na co titulek odkazuje a čeho se článek bude týkat. Nejčastěji byly pro hlavní titulky používána slovní spojení „bývalý pražský imám“ či jen „pražský imám“. Varianty jména „Shehadeh“ či „Sámer Shehadeh“ byly pro potřeby titulků uváděny v minimu případech. Často byla v titulcích vyzdvihována právě funkce imáma, nebo se jednalo o výčet toho, za co byl obviněn, tedy „*financování a podpora terorismu, teroristů či teroristických skupin.*“ Další často se vyskytující titulky zahrnovaly výrazy jako „*soud rozhodl...*“ či „*Policie zadržela/obvinila...*“ apod.

Celkově je však možné říci, že jak soukromá, tak veřejnoprávní média v rámci kauzy Shehadeh uváděla pouze seriózní a nezkreslené titulky, které odpovídaly obsahu článku, byly relevantní, objektivní a nevyvolávaly nutkavou potřebu kliknutí ze strany čtenáře použitím jakýchkoliv zavádějících slov či výrazů.

5.1.3 News a Advertising

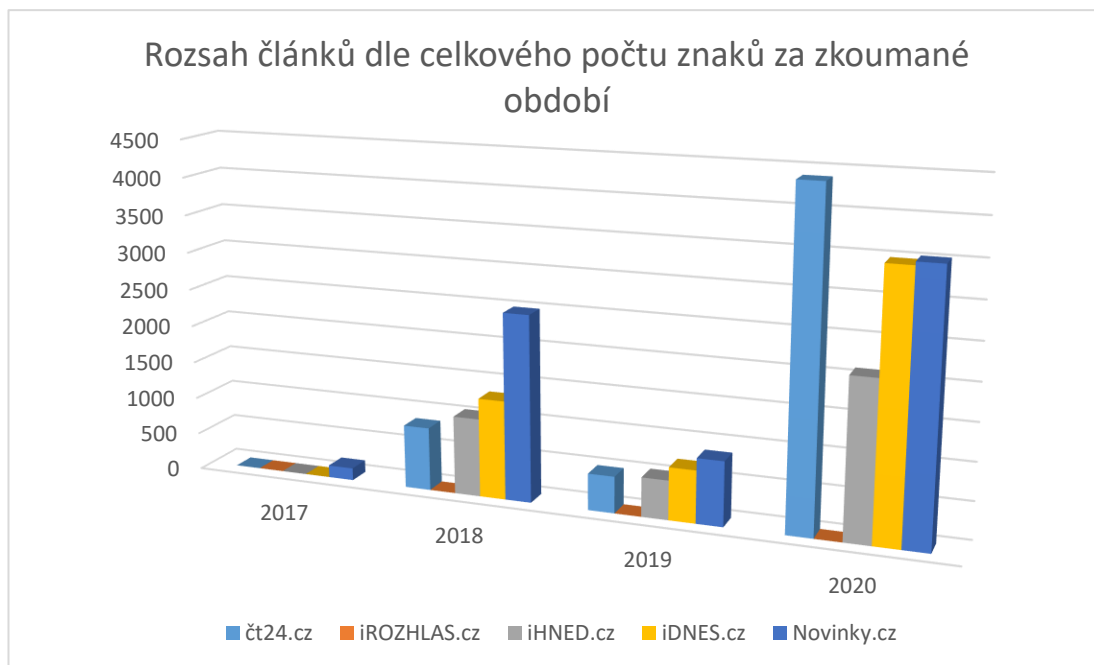

Graf 3 Počet komentářů, prémium článků a nepřímých sdělení (Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 3 znázorňuje počet komentářů, prémiových článků a nepřímých sdělení, která na kauzu Shehadeh jen v krátkosti odkazovala. Konkrétně byly v rámci zkoumaných médií nalezeny 2 komentáře, a to na serverech iDNES.cz a Novinky.cz, oba z roku 2020. Dále byla nalezena 4 nepřímá sdělení, tedy pouze články, v rámci kterých bylo na případ bývalého pražského imáma jiným způsobem a jen v krátkosti poukazováno. Nejvíce zde bylo nalezeno 5 prémiových článků, tedy článků, které je možné zobrazit pouze aktivováním zpoplatněného prémiového členství. Zde se jednalo o 2 články ze serveru iHNED.cz a 3 články ze serveru iDNES.cz. Jak bylo zmíněno výše (viz kapitola 7 – Metodika), komentáře, hodnocení či osobní názory autorů článků nebyly v rámci výzkumu akceptovány. Ve 100 % případů byly komentáře patřičným způsobem odděleny od zprávy. Nejčastěji se v případě komentářů jednalo o

samostatný článek. Reklamy byly rovněž ve 100 % případů zřetelně odděleny od zprávy.

5.1.4 Rozsah článků

Graf 4 Rozsah publikovaných článků dle celkového počtu znaků (Zdroj: vlastní zpracování)

Poslední hodnocená markanta, která byla v rámci výzkumu analyzována, je rozsah publikovaných článků. Jedna věc je totiž, jak často o daném případě média informovala, a druhá, v jakém rozsahu. K interpretaci rozsahu slouží graf 4. V rámci zkoumaného období je na něm vidět, v jakém rozsahu informovala jednotlivá média o případu Sámera Shehadeha v průběhu zkoumaného období. Jelikož analýza rozsahu v počtu stran by nebyla zcela přesná a vypovídající, je proto vyjádřen v počtu znaků, tzn. jde o součet znaků všech publikovaných článků.

I zde je v rámci zkoumaného období možné pozorovat, jak se zájem médií o tento případ v průběhu let měnil, a tím rozsah vydaných článků. Toto je v přímé souvislosti s vývojem kauzy. Na úplném začátku je možné vidět téměř

nulový zájem médií. V roce 2017 byl dohledán pouze 1 článek o bývalém pražském imámovi publikovaný serverem Novinky.cz a jednalo o krátký odstavec v rozsahu 164 znaků. Článek pouze poukazoval na to, že imám opustil ČR a vycestoval do ciziny. O rok později, tedy 2018, je možné vidět nárůst zájmu u všech zkoumaných médií, stejně tak i nárůst rozsahu publikovaných článků. V roce 2019 dochází k celkovému poklesu u všech zkoumaných médií, včetně těch, které do té doby informovaly nejobsáhleji (tedy Novinky.cz). A ve finálním roce 2020 vidíme oproti předchozím rokům znovu výrazný nárůst zájmu u všech zkoumaných médií včetně nárůstu rozsahu vydaných zpráv.

V roce 2018 informoval o případě nejobsáhleji server Novinky.cz s celkovým počtem 2490 znaků. Články s téměř polovičním rozsahem publikovaly v tomto roce servery iDNES.cz (1325 znaků) iHNED.cz (1047 znaků) a nejmenší rozsah měly články zpravodajské čt24.cz (848 znaků).

Jak dále ukazuje graf 4, v roce 2019 se rozsah publikovaných článků pohyboval u všech zkoumaných médií na poměrně stejné úrovni. Nejsou zde patrné žádné extrémní rozdíly v počtu znaků. Největší rozsah měly články serveru Novinky.cz (861 znaků) a iDNES.cz (700 znaků), o něco méně obsáhle informoval server iHNED.cz (525 znaků) a nejmenší rozsah poskytl server čt24.cz (490 znaků).

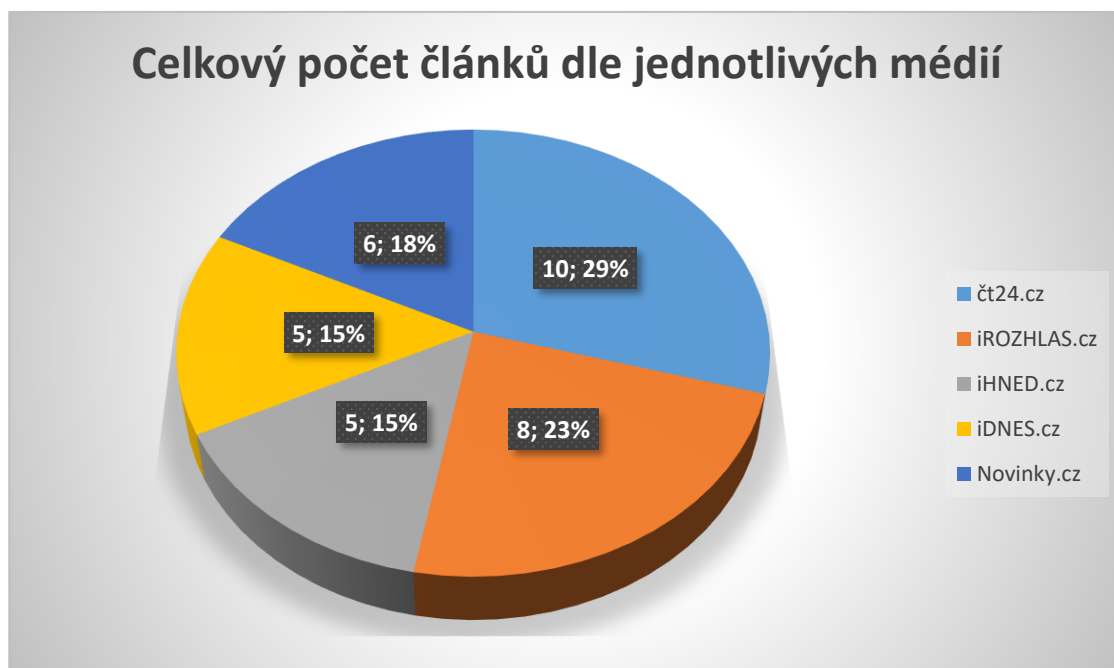
Celkově největší nárůst rozsahu článků je patrný v roce 2020, kdy všechna zkoumaná média publikovala o případě obsáhleji než v předchozích letech. Nejmarkantnější nárůst zaznamenala čt24.cz (4390 znaků), která dokonce předběhla server Novinky.cz (3524 znaků). Podstatný nárůst zaznamenal také server iDNES.cz, který se dostal na 3480 znaků. Také iHNED.cz s 2105 znaky zaznamenal nárůst. Oproti roku 2019 zvýšila všechna média rozsah svých článků o více jak 300 %. V případě čt24.cz se jedná o nárůst téměř 400 %, a v případě iDNES.cz téměř 495 %. Tento nárůst je možné zcela jednoznačně připsat faktu, že

v únoru 2020 celá kauza vrcholila, kdy na konci měsíce Městský soud v Praze rozhodnul o udělení trestu odnětí svobody pro všechny tři obviněné.

5.2 Příklad důchodce-teroristy Jaromíra Baldy

5.2.1 Počet článků

Celkově bylo o případu Jaromíra Baldy nalezeno v rámci zkoumaného období 34 webových článků. Jejich podíl ve vztahu ke zkoumaným médiím uvádí graf 5.

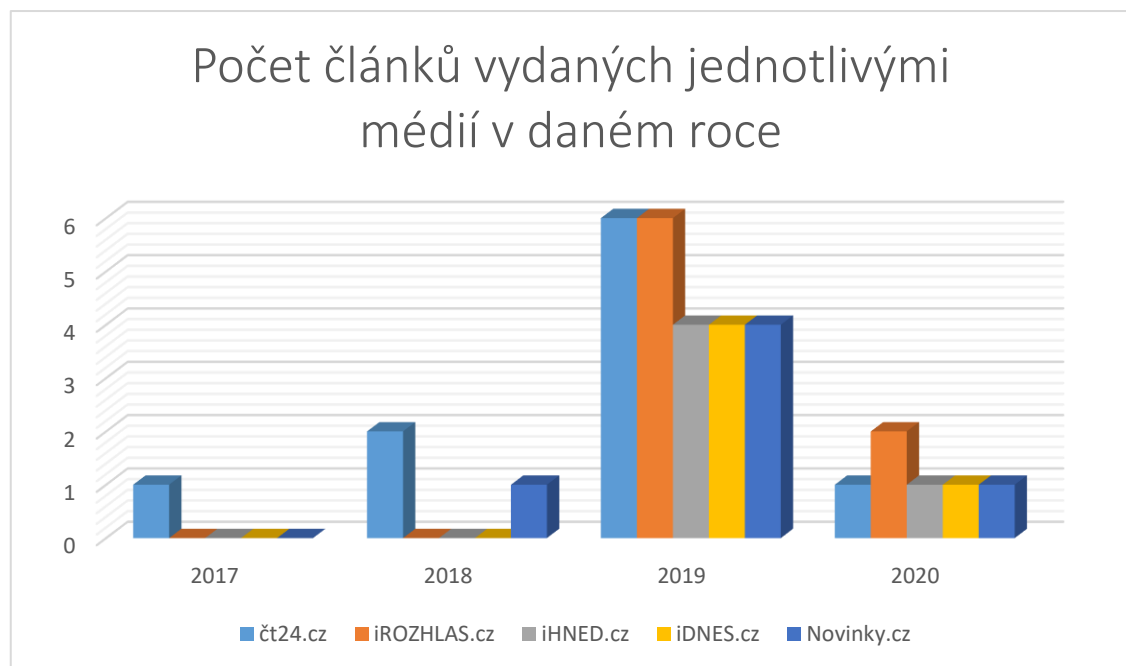

Graf 5 Počet článků o kauze Balda ve zkoumaném období; vlastní zpracování (Zdroj: vlastní zpracování)

Dle grafu je vidět, že veřejnoprávní média produkovala více článků o případu Jaromíra Baldy než média soukromá. Celkový podíl článků činí 52 %. V případě čt24.cz, která informovala o případu nejčastěji (10 článků), se jedná o 29 % podíl. Rovněž je zde na první pohled vidět mnohem větší podíl publikovaných článků ze strany serveru iROZHLAS.cz, který o předchozí kauze

Shehadeh vůbec v rámci zkoumaného období vůbec neinformoval. Jeho podíl je 23 % s celkově 8 články. Soukromá média produkovala celkem 48 % článků. Konkrétně server iHNED.cz a iDNES.cz shodně po 5 člancích, server Novinky.cz publikoval 6 článků.

Porovnáme-li mezi sebou jednotlivé kauzy Balda vs. Shehadeh, vidíme, že zde dochází k opačnému jevu, tedy že o kauze Balda bylo publikováno více článků ze strany veřejnoprávních médií.

Graf 6 Počet publikovaných článků dle jednotlivých médií v daném roce (Zdroj: vlastní zpracování)

Pokud jde o počet článků publikovaných zkoumanými médii v konkrétních letech, graf 6 zřetelně zobrazuje fakt, že kauza Balda byla nejvíce medializována v roce 2019. To platí pro všechna zkoumaná média. Celkem bylo v tomto roce publikováno 24 článků, což představuje 70,5 % všech publikovaných článků za celé zkoumaného období. Nejvíce článků v roce 2019 pochází ze zpravodajských serverů čt24.cz a iROZHLAS.cz (oba po 6 člancích), servery soukromých médií iHNED.cz, iDNES.cz i Novinky.cz publikovaly po 4 člancích. Výsledek je možné vysvětlit tím, že právě začátkem ledna 2019 stanul obžalovaný

Jaromír Balda před soudem, kde se ke svým činům přiznal, byl uznán vinným a odsouzen na 4 roky odnětí svobody.

Druhým rokem, kdy byla kauza Balda nejvíce medializována, jak ukazuje graf 6, byl rok 2020. Zde bylo publikována napříč zkoumanými médii celkem 6 článků. Z toho nejvíce z nich pocházelo ze serveru iROZHLAS.cz (2 články), zbytek zkoumaných médií publikoval po 1 článku. Z grafu je patrný propad zájmu médií o tuto kauzu o 80–90 %. Všechny články z roku 2020 pochází z prosince 2020, kdy byl Balda podmíněně propuštěn z vězení – odseděl si 2/3 trestu.

5.2.2 Clickbait

V případě kauzy Jaromíra Baldy se veškerá zkoumaná média tomuto jevu vyhýbala a v rámci výzkumu nebyl zaznamenán jediný případ zavádějících nebo záměrně upravených titulků, a to jak na straně veřejnoprávních, tak i soukromých médií. Ve 100 % případů bylo jasné, na co titulek odkazuje a čeho se článek bude týkat. Nejčastěji byly pro hlavní titulky používána slovní spojení „*důchodce terorista*“, „*senior chtěl vyvolat strach z muslimů*“, „*senior, co kácel stromy*“ apod. Varianty jména „*Jaromír Balda*“ či jen „*Balda*“ nebyly pro potřeby titulků uváděny tak často. Často se v titulcích objevoval právě výraz „*důchodce*“ nebo „*senior*“, nebo se jednalo o výčet toho, za co byl obviněn, tedy „*kácení stromů na železniční trať*“, „*způsobení nehody trati*“, „*úmysl vyvolat strach z migrantů*“ apod. Další často se vyskytující titulky zahrnovaly výrazy jako „*soud rozhodl...*“ či „*Policie zadržela/obvinila...*“ apod.

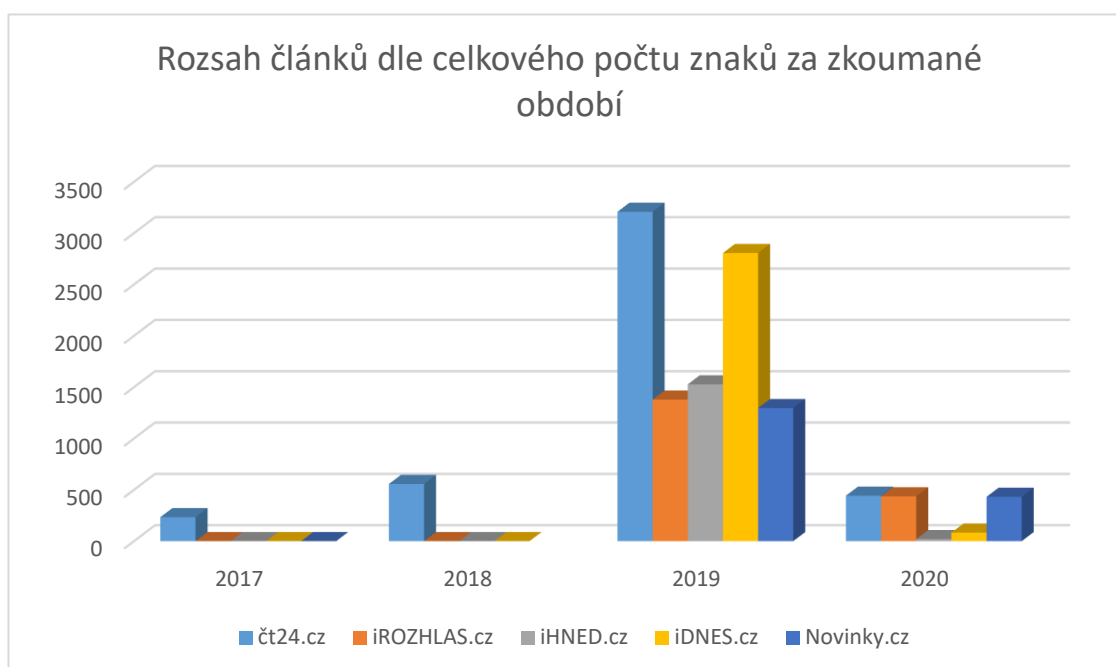
Celkově je však možné říci, že jak soukromá, tak veřejnoprávní média v rámci kauzy Balda uváděla pouze seriózní a nezkreslené titulky, které odpovídaly obsahu článku, byly relevantní, objektivní a nevyvolávaly nutkavou potřebu kliknutí ze strany čtenáře použitím jakýchkoliv zavádějících slov či výrazů.

5.2.3 News a Advertising

V případě kauz Balda nebyl v rámci zkoumaného období nalezen žádný komentář, hodnocení, názor, ani prémiový článek. Ve 100 % případů měly všechny zkoumaná média zřetelně odlišeny reklamy a odkazy na jiná mediální sdělení od zprávy.

5.2.4 Rozsah

Graf 7 Rozsah článků podle počtu znaků dle jednotlivých médií (Zdroj: vlastní zpracování)

Kauza Balda, jak znázorňuje graf 7, byla nejvíce medializována v roce 2019. Za tento rok byly dohromady napsány články v celkovém rozsahu 10216 znaků. Z toho největší podíl připadá serveru čt24.cz, celkem 3208 znaků, což tvoří 31 %. Druhý největší podíl tvoří 27 %, který patří serveru iDNES.cz s celkovým počtem 2806 znaků. Servery iROZHLAS.cz (1379 znaků), iHned.cz (1527 znaků) a Novinky.cz (1296 znaků) tvoří zbylých 42 %. V roce 2020 je patrný

celkový pokles rozsahu publikovaných článků. Většina z nich se týkala podmíněného propuštění Jaromíra Balda z vězení a jednalo se o velmi krátká mediální sdělení. Servery *čt24.cz*, *iROZHLAS.cz* a *Novinky.cz* sice produkovaly v roce 2020 články obsahově podstatně skromnější, oproti roku 2019, nicméně za rok 2020 se jednalo i tak o nejvíce obsáhlé články s rozsahem mezi 400-450 znaky.

Z lze grafu vyčíst, že o kauze Balda celkově nejobsáhleji informoval server *čt24.cz*, a to ve všech zkoumaných letech 2017–2020. Dohromady vyprodukoval články o celkovém obsahu 4443 znaků.

5.3 Případ českého džihádisty Jana Silovského

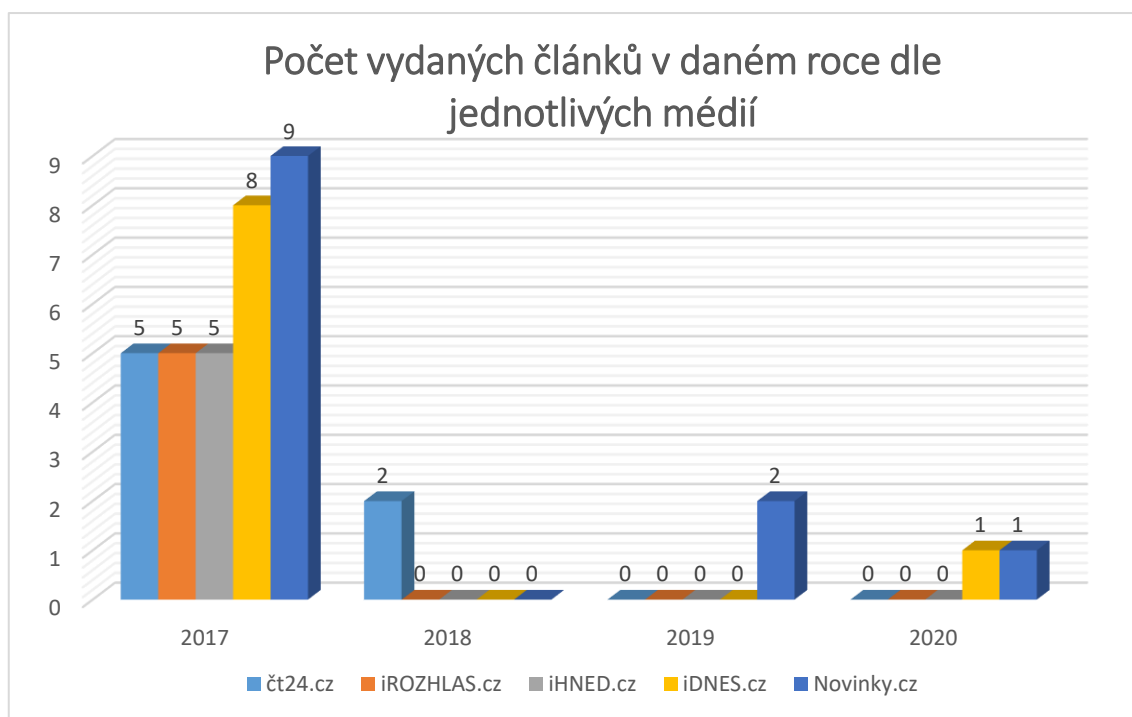
5.3.1 Počet článků

Graf 8 Počet publikovaných článků dle jednotlivých médií (Zdroj: vlastní zpracování)

Celkově bylo výzkumem nalezeno 38 webových článků zabývajících se tématikou kauzy Jana Silovského. Graf 8 zobrazuje, kolik relevantních článků produkovala jednotlivá média v rámci zkoumaného období. Zde je možné vidět,

že největší podíl článků pochází ze serverů Novinky.cz (12 článků) a iDNES.cz (9 článků). V případě serveru Novinky.cz se jedná o podíl 32 % a serveru iDNES.cz o 24 % z celkového množství publikovaných článků. Zpravodajský server čt24.cz publikoval 7 článků, což představuje podíl 18 %. A shodně po 5 člancích produkovaly servery iROZHLAS.cz a iHNED.cz, což společně představuje podíl 26 %. Dojde-li k sečtení celkového podílu článků veřejnoprávních médií, je to 31 %, a v případě soukromých médií to je 69 %.

Graf 9 Počet článků publikovaných jednotlivými médii v daném roce (Zdroj: vlastní zpracování)

Zcela nejvíce relevantních článků o kauze Silovský bylo publikováno v roce 2017, a to v rámci všech zkoumaných médií. Nejvíce článků v tomto roce publikoval server Novinky.cz, konkrétně 9 článků, což je 28 % všech článků publikovaných v tomto roce. Server iDNES.cz vydal 8 článků, což v téže roce představuje 25 % všech vydaných článků. Ostatní server čt24.cz, iROZHLAS.cz a iHNED.cz publikovali po 5 člancích, což znamená 15,7 % pro každý server.

Jediný, kdo v následujících letech o případu informoval, byly servery čt24.cz v roce 2018 (2 články) a Novinky.cz v roce 2019 také s 2 články.

Dále v roce 2020 publikovaly po 1 článku servery iDNES.cz a Novinky.cz v souvislosti se Silovského žádostí o prominutí zbytku trestu.

5.3.2 Clickbait

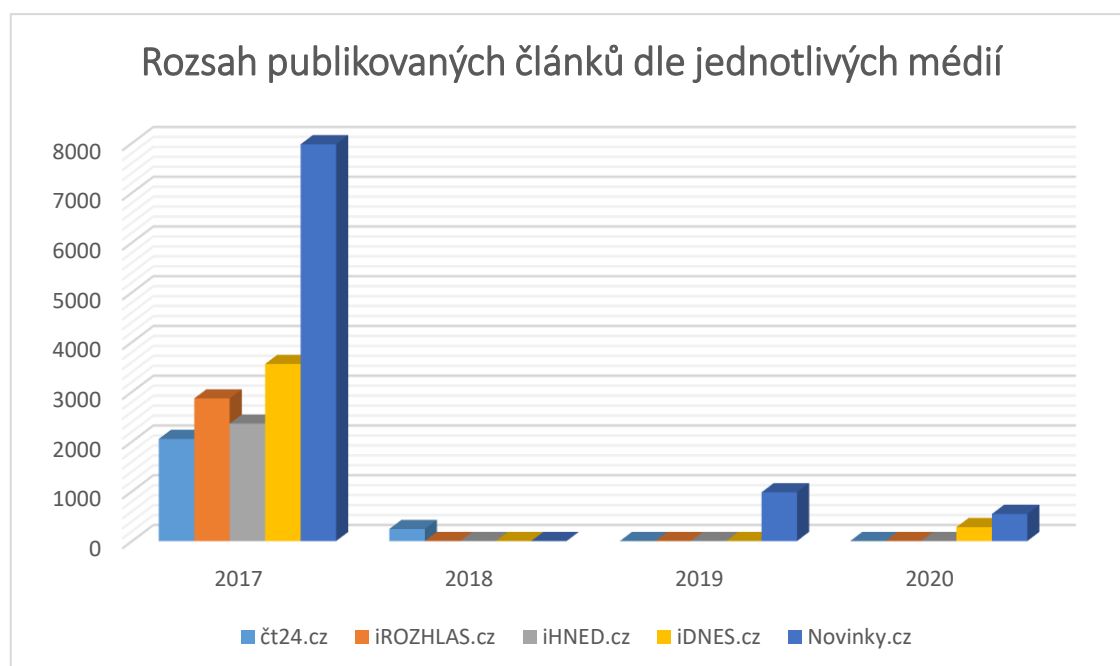
V případě kauzy Jana Silovského se veškerá zkoumaná média tomuto jevu vyhýbala a v rámci výzkumu nebyl zaznamenán jediný případ zavádějících nebo záměrně upravených titulků, a to jak na straně veřejnoprávních, tak i soukromých médií. Ve 100 % případů bylo jasné, na co titulek odkazuje a čeho se článek bude týkat. Nejčastěji byly pro hlavní titulky používána slovní spojení „český džihádista“, „Čech, který se chtěl přidat k Islámskému státu...“, „džihádista z Plzeňska“ apod. Varianty jména „Jan Silovský“ či jen „Silovský“ nebyly pro potřeby titulků uváděny tak často. Vůbec nejčastěji se v titulcích objevoval právě výraz „český džihádista“.

Celkově je však možné říci, že jak soukromá, tak veřejnoprávní média v rámci kauzy Silovský uváděla pouze seriózní a nezkreslené titulky, které odpovídaly obsahu článku, byly relevantní, objektivní a nevyvolávaly nutkavou potřebu kliknutí ze strany čtenáře použitím jakýchkoliv zavádějících slov či výrazů.

5.3.3 News a Advertising

V případě kauzy Silovský nebyl v rámci zkoumaného období nalezen žádný komentář, hodnocení, názor, ani prémiový článek. Ve 100 % případů měly všechny zkoumaná média zřetelně odlišený reklamy a odkazy na jiná mediální sdělení od zprávy.

5.3.4 Rozsah

*Graf 10 Rozsah článků publikovaných ve zkoumaném období dle jednotlivých médií
(Zdroj: vlastní zpracování)*

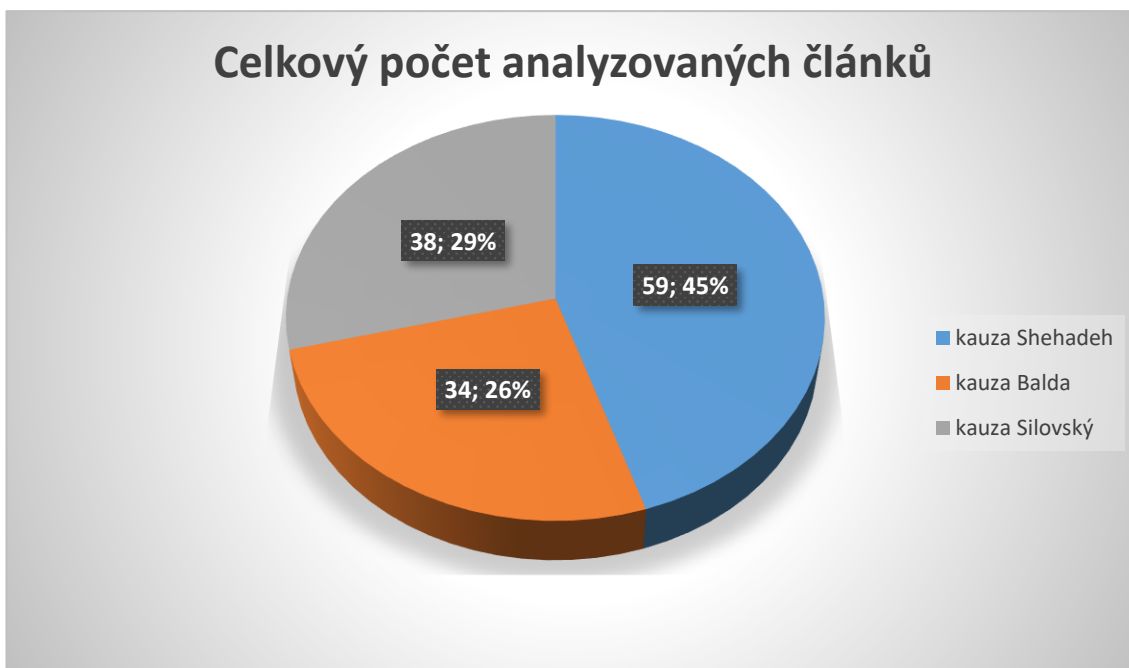
Zcela nejobsáhlejší články publikoval v roce 2017 server Novinky.cz. Celkově počet znaků všech publikovaných článků činí 7975 znaků. V porovnání s ostatními kauzami je možno konstatovat, že zdaleka nejvíce, a to z hlediska počtu článků i jejich obsahu, informoval server Novinky.cz právě o kauze Jana Silovského. Server iDNES.cz publikoval články o celkovém rozsahu 3559 znaků, iROZHLAS.cz 2867 znaků, iHNED.cz o rozsahu 2360 znaků a čet24.cz o rozsahu 2052.

V následujících letech se rozsah článků podstatně zmenšil. V roce 2019 a 2020 o případu informoval, oproti roku 2017 velmi stručně, ale stále nejobsáhleji, server Novinky.cz články v rozsahu 980 a 545 znaků. Rovněž v roce 2019 publikoval server iDNES.cz článek o rozsahu 280 znaků.

Snížení rozsahu článků koreluje s celkovým snížením počtu publikovaných mediálních sdělení ze strany obou typů zkoumaných médií a stejně jako v předchozím případě odráží vývoj samotné kauzy. Nicméně, dle

grafu je možné konstatovat, že soukromá média publikovala rozsáhlejší články týkající se kauzy Silovský než média veřejnoprávní.

5.4 Relevantnost

Graf 11 Celkový počet analyzovaných článků dle kauz (Zdroj: vlastní zpracování)

V rámci výzkumu bylo analyzováno 131 webových příspěvků. Největší podíl tvoří články o kauze Sámera Shehadeha, které představují 45 % všech článků. Dále kauza Silovský s 34 články, což tvoří 29 %, a nakonec kauza Balda s 34 články a 26 %. Zde graf jednoznačně ukazuje, že v rámci výzkumu byla nejvíce medializovaná kauza bývalého pražského imáma. Z hlediska relevantnosti obsahu článků se ve všech případech jednalo o informace přímo související s konkrétním případem. Nebyl zaznamenán jediný případ článku, který by jakýmkoliv způsobem odbočoval od tématu, poskytoval zavádějící informace, uměle zvyšoval či degradoval důležitost případu, nebo byl vytržený z kontextu. Zde je možné jednoznačně říci, že co se relevantnosti týče, není zde v rámci českého zpravodajství zásadní rozdíl mezi články publikovanými

veřejnoprávními a soukromými médii. Serióznost a žurnalistická etika byla zachována ve 100 % případů.

Opravdu minimální rozdíly lze hledat pouze v množství odkazů na jiná relevantní mediální sdělení, která byla v rámci článků implementována. Počet odkazů v textu je do velké míry závislý na tom, jak moc o daném tématu konkrétní médium informuje, a na kolik dalších mediálních sdělení může díky tomu odkazovat. V rámci výzkumu poskytovaly nejvíce relevantních odkazů v textu servery [čt24.cz](#), [iHNED.cz](#) a [Novinky.cz](#). Server [iDNES.cz](#) odkazoval na další relevantní mediální sdělení vždy na konci každého článku, tedy „pod čarou“.

5.5 Sterotypizace

V rámci analyzovaných článků týkajících se případů českých teroristů nebyl zaznamenán jediný případ stereotypizace či zobecňování. Všechna zkoumaná média publikovala články, které odpovídaly povaze zpravodajského mediálního sdělení, tzn. pouze informovala o skutečnostech. V žádném článku se nevyskytovaly zavádějící fotografie či videa. V souvislosti s fotografiemi a videi je vhodné uvést fakt, že všechny zkoumané servery, ať již soukromých či veřejnoprávních médií, měly fotografie implementované v rámci článku zřetelně popsány. Nebyly v žádném z případů volně vloženy do textu bez příslušného popisku či uvedení autora snímku. Video či video-reportáže byly nejčastěji obsaženy v textech článků ze serverů [čt24.cz](#), [iDNES.cz](#) a [Novinky.cz](#).

Zde je možné konstatovat, že mediální sdělení produkovaná veřejnoprávními i soukromými médii neobsahují žádné formy stereotypizace či zobecňování.

6 DISKUZE

V této části budou blíže charakterizovány výsledky výzkumu a budou uvedeny možná vysvětlení, proč jsou výsledky takové, jaké jsou. Dále budou vyvozeny závěry ve vztahu ke stanoveným hypotézám H1 – H3.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že nejvíce medializován byl případ bývalého pražského imáma Sámera Shehadeha. Možným vysvětlením může být fakt, že terorismus byl během let 2017-2020 poměrně aktuálním celosvětovým tématem. Především pak díky aktivitám nechvalně proslulého Islámského státu, o kterém detailně píše Beránek (2016) a Gerges (2017). Shehadeh sice nebyl přímo účastníkem akcí teroristických organizací, byl však odsouzen právě za podporu a financování jejich aktivit. Na základě grafů znázorňujících počet článků vydaných v jednotlivých letech a jejich rozsahu lze poměrně zřetelně vyčíst, jak se aktivita médií v průběhu let měnila v závislosti s vývojem kauzy. V letech 2017 se případem zabýval v krátkosti pouze jediný článek vydaný serverem Novinky.cz, který poukazoval na imámův odchod do zahraničí. Když byl pak Shehadeh v roce 2018 dopaden v Jordánsku a transportován zpět do České republiky, kde putoval do vazby, počet relevantních článků vzrostl. Toto je zcela pochopitelné, protože dosud neměla média až tak o čem psát, protože nebylo vzneseno žádné obvinění. Navíc se jednalo o čerstvou kauzu, která znamenala poměrně „atraktivní“ téma, navíc poměrně citlivé. Jak uvádí Křížková (2007) *„...muslimská komunita jako taková zatím není běžnou součástí tematické agendy médií, což může jednoduše souviset i s tím, že počet muslimů v ČR není příliš velký. Na stránky novin či časopisů se dostávají zprostředkovaně, nejčastěji v souvislosti s konfliktem (kontroverzí) či prostřednictvím vztahu Čechů k nim.“*. Toto může být jedno z dalších možných vysvětlení, proč právě případ bývalého pražského imáma měla zkoumaná média tendenci nejvíce medializovat. Křížková (2007) dále uvádí, že *„muslimové jsou představováni jako cizinci, je zdůrazňována jejich odlišnost, která je vesměs chápána negativně (potenciál hrozby). Kulturní zázemí nebo náboženská tradice*

není v médiích příliš reflektována. Novináři přitom poskytují jen velmi málo příležitostí dozvědět se o muslimech v Česku něco více. Čtenářům, kteří pravděpodobně vesměs nemají vlastní nezprostředkovanou zkušenost s muslimy, se dostává útržkovitých, a ne příliš pozitivních informací (převaha konfliktu) bez hlubšího kontextu. Zneklidňující je zejména důraz na odlišnost, bez dalších možností ji pochopit.“. Zde je možné uvést fakt, že v rámci výzkumu bylo objeveno několik článků zabývajících právě Shehadehovou minulostí, vzděláním, rodinnému zázemí a vztahu s jeho bratry, což mohlo do jisté míry čtenářům pomoci v prohloubení vědomí o pozadí a souvislostech případu. Nelze tedy jednoznačně prohlásit, že by se média imámovým osobním životem nezabývala. Abrhánová (2013) v rámci své bakalářské práce provedla výzkum, jehož cílem bylo zjistit, v jakých souvislostech informují vybraná media o českých muslimech. Výzkum proběhl v roce 2012 a z jeho výsledků plyne, že „ve většině případů jsou prezentované informace zaměřeny na konflikty s muslimy, nikoli na témata, která se týkají každodenního či náboženského života.“ Příčinu vidí v nedostatečné atraktivnosti těchto témat. Byla zjištěna velká převaha témat, která líčí islám a muslimy jako hrozbu, což má podporovat jejich obtížnou integraci do evropského prostředí. S tímto tvrzením lze souhlasit, neboť i v rámci tohoto výzkumu byly obě kauzy Shehadeh a Silovský tematicky podobné – obě se týkaly islamismu, džihádu a činnosti teroristických organizací. Výzkumem bylo rovněž zjištěno, že články na téma Sámer Shehadeh se v rámci zkoumaných médií objevovaly zcela minimálně (například v souvislosti s životem českých muslimů), až do roku 2018, kdy byl obviněn z podpory terorismu, jinak řečeno, až dokud se nedostal do konfliktu. V roce 2019 dochází k celkovému poklesu publikovaných článků u všech zkoumaných médií. To je možné vysvětlit tím, že Shehadeh byl v tomto roce převážně ve vazbě a probíhal soudní proces. Většina článků z roku 2019 popisuje právě průběh soudního procesu. Ve finálním roce 2020 vidíme oproti předchozím rokům znovu značný nárůst zájmu u všech zkoumaných médií.

Toto je zcela nepochybně v přímé úměře k vývoji samotné kauzy, kdy byl právě v tomto roce Shehadeh odsouzen na 10 let odnětí svobody.

Z výsledků dále vyplývá, že o kauze celkově informovala více soukromá média, oproti veřejnoprávním. Toto nebylo způsobeno pouze faktem, že poměr zkoumaných médií v rámci tohoto výzkumu byl 2:3 ve prospěch soukromých. Jak bude vysvětleno níže, o některých kauzách naopak informovala častěji a detailněji veřejnoprávní média.

Dle výsledků druhý nejvíce medializovaný, byl případ českého džihádisty Jana Silovského. I zde je možné vidět jistou paralelu, která je společným jmenovatelem jak pro kauzu Silovský, tak kauzu Shehadeh – terorismus, islamismus, islámský fundamentalismus, džihád. Jinými slovy, opět se jedná o situaci, kdy byl islám (Silovský, který se stal muslimem) v konfliktní situaci. Toto může opět potvrzovat tvrzení Abrahámové (2012), že *„ve většině případů jsou prezentované informace zaměřeny na konflikty s muslimy, nikoli na témata, která se týkají každodenního či náboženského života.“* Je tudíž velmi pravděpodobné, že pokud by se Jan Silovský stal pouze muslimem, do tisku by se nikdy nedostal. Až ve chvíli, kdy se rozhodl radikalizovat a přidat k Islámskému státu (tedy dopustit se trestného činu), nastal zde konflikt, který se stal atraktivní pro pozornost médií. Na druhou stranu však ani zde nelze zcela souhlasit s Křížkovou (2007), že by *„...novináři přitom poskytovali jen velmi málo příležitostí dozvědět se o muslimech v Česku něco více.“*, protože i zde bylo v rámci výzkumu nalezeno několik článků, které se zabývaly rodinným životem, pozadím a psychologickým profilem Jana Silovského. Nejednalo se o články zaměřené na život muslimů v Česku obecně, avšak v tomto konkrétním případě měl čtenář možnost dozvědět o v té době muslimovi Silovském více.

Jak bylo zmíněno výše, i zde je možné sledovat změny v četnosti článků a jejich rozsahu v průběhu zkoumaného období. Nejvíce článků o kauze Silovský bylo publikováno v roce 2017. Toto zjištění není nijak zarážející, neboť právě v začátku tohoto roku probíhal soudní proces. Je tedy jasné, že čerstvost a

atraktivita případu v jeho počáteční fázi, byla pro média přitažlivá. V tomto roce jsou také dle výsledků publikovány nejobsáhlejší články v rámci všech zkoumaných médií. Od roku 2018 naopak média o tomto případě informovala jen minimálně. To lze vysvětlit tím, že Silovský byl tou dobou již ve výkonu trestu a média již neměla o čem informovat. Až koncem roku 2020 se objevilo několik článků informujících o Silovského žádosti o prominutí zbytku trestu. Stalo se tak 11. 2. 2021, kdy byl podmíněčně propuštěn, tedy mimo zkoumané období, ovšem pro doplnění souvislostí je zde tato skutečnost uvedena. Celkově však z výsledků vyplývá, že i v tomto případě publikovala více relevantních článků soukromá média.

V pořadí třetí, a v rámci výzkumu také nejméně medializovaná, je kauza teroristy-důchodce Jaromíra Baldy. Proč byl právě tento případ nejméně medializován? Na tuto otázku zde není úplně jednoduché jednoznačně odpovědět. Vysvětlení může být v tom, že ačkoliv byla Baldovým primárním motivem xenofobie a strach z imigrantů, celkově jeho činy působily spíše „komickým“ dojmem. To jim samozřejmě žádným způsobem neubírá na závažnosti. Na druhou stranu je zde totiž fakt, že Balda jako jediný ze všech tří případů způsobil reálnou škodu, tj. dvě nehody vlaku v důsledku pokácených stromů, za které mu byla soudem vyměřena pokuta. Jan Silovský nezpůsobil nikomu žádnou újmu na zdraví ani majetkovou škodu, nicméně jeho jednání bylo závažnější z pohledu toho, že se chtěl přidat k teroristické skupině se záměrem zabít, a dokonce byl dopaden v Turecku na cestě do Sýrie. Sámer Shehadeh také nezpůsobil přímo újmu na zdraví ani majetku, nicméně jak psal server iDNES.cz (2021) během soudního procesu Shehadeh sám řekl, že *„...vaši (českou) legislativu nerespektuji.“* a *„...vše jsem páchal vědomě a dobrovolně, jsem na to náležitě hrdý. Dělal jsem to, co mi kázal korán.“*. To samo o sobě ukazuje na Shehadehovy radikální postoje, což se v porovnání s Baldou říci nedá – ten dle serveru iDNES.cz (2020) svých činů poměrně emotivně litoval a u soudu slíbil, že nic takového v budoucnu nezopakuje.

Oproti předchozím případům byl zajímavým zjištěním v rámci výzkumu fakt, že o kauze Balda nejvíce informovala veřejnoprávní média. Nejvíce relevantních článků bylo publikováno v roce 2019, o něco méně pak v roce 2020. Největší podíl článků patřil serveru *čt24.cz*, který během celého zkoumaného období informoval o této kauze zdaleka nejvíce, a to jak počtem článků, tak i jejich rozsahem. Vidíme zde tedy opačný trend oproti kauze Shehadeh a Silovský. Proč tomu tak je, není z výzkumu zcela jasné. Možné vysvětlení mohou poskytovat Baldovy sympatie vůči hnutí SPD Tomia Okamury, díky kterým měla kauza větší politický přesah, což mohlo působit atraktivněji pro veřejnoprávní média. Je to však pouze má osobní polemika, pro kterou nemám validní důkazy. V rámci výzkumu však byly nalezeny články, které odkazovaly na soudní líčení, při kterém byl přehrán záznam telefonního hovoru Jaromíra Baldy s okresní koordinátorkou SPD Blankou Vaňkovou, ve kterém Balda přímo tvrdil, že *„...půjdu po nich, jako se jde po potkanech, jako se jde po krysách.“*. To ovšem pouze ukazuje na míru radikalismu, která u Baldy v té době převládala, nikoliv proč tuto kauzu medializovala více veřejnoprávní média.

Další možné vysvětlení může poskytnout tvrzení, které uvádí ve své diplomové práci Vlastníková (2015): *„To, co nám je ve zprávách prezentováno, podléhá složitému systému výběru. Převážně jde o atraktivní a zajímavé zprávy, které nesou nějaký příběh a ve kterých se objevuje proek dramatickosti. To ve velké míře vytváří stereotyp prezentovaného obsahu. Bez cíleného zásahu není možné, aby česká média změnila pohled na muslimy nebo je prezentovala jinak než jako cizince se sklonem k terorismu.“*. V porovnání s případy bývalého pražského imáma a džihádisty Silovského se může reálně kauza Jaromíra Baldy jevit jako méně šokující, méně skandální či ne tolik popuzující. Absence dostatečné dramatickosti by mohlo být jedno z možných vysvětlení, proč byla kauza v rámci výzkumu jednak nejméně medializována, a zároveň nejvíce medializována právě veřejnoprávními médii.

Nyní je možné vyvodit závěry pro stanovené hypotézy a blíže je rozebrat.

H1 „Předpokládáme, že existují rozdíly v četnosti zpráv o českých teroristech v soukromých a veřejnoprávních médiích“

Předpoklad pro tuto hypotézu byl takový, že se soukromá média nebudou zabývat kauzami českých teroristů v takové míře jako média veřejnoprávní. Tento předpoklad byl vyvrácen. Data jasně dokazují, že právě soukromá média informovala o dvou ze tří zkoumaných kauzách častěji a detailněji než média veřejnoprávní.

Samotná hypotéza č. 1 byla však výsledky výzkumu potvrzena. Z dat prezentovaných výše je zcela evidentní, že jednotlivá zkoumaná média informovala o každém případě rozdílným počtem mediálních sdělení. V každé kauze převažovala mediální sdělení jiného konkrétního média. V některých případech převažoval počet mediálních sdělení produkovaných soukromými médii, v jiných zase veřejnoprávními. Dle prezentovaných výsledků však zároveň není možné jednoznačně říci, že by o českých teroristech informovala více média veřejnoprávní než ta soukromá. Odpověď na otázku, proč se určité kauzy těšily většímu zájmu soukromých či veřejnoprávních médií, není zcela jasná. Možné odpovědi byly nastíněny výše, avšak pro absenci relevantních dat zde lze jen polemizovat.

H2 „Předpokládáme, že informačních sdělení předkládané veřejnoprávními médii jsou objektivnější než u sdělení produkovaných soukromými médii“

Tato hypotéza byla na základě výzkumu a získaných dat vyvrácena. Výzkum ukázal, že informační sdělení produkovaná soukromými médii jsou

stejně objektivní, jako ta produkovaná veřejnoprávními médii. Po porovnání všech analyzovaných článků nebyl nalezen jediný případ, kdy by soukromá média produkovala méně relevantní či objektivní mediální sdělení. Výsledky rovněž ukazují, že alespoň co se týče médií, jež byly v rámci této práce zkoumány, jsou česká zpravodajská média vesměs objektivní a drží se zásad žurnalistické etiky.

Jak uvádí Burton a Jiráček (2001) *„aktéři jsou v médiích často re-prezentováni určitým způsobem a publikum tuto prezentaci vnímá jako realitu. Média tedy mají schopnost organizovat vnímání jednotlivých skupin či aktérů a zároveň poskytovat nástroje k rozřazení lidí do určitých kategorií. Tyto kategorie se následně stanou součástí myšlenkových pochodů, které slouží k vytvoření úsudků o lidech ve světě i v médiích.“* Vzhledem k faktu, že v rámci výzkumu byla veškerá mediální sdělení prezentovaná zkoumanými médii psána v neutrálním žurnalistickém stylu, nelze zde jednoznačně říci, že by tato média v kauzách Shehadeh, Balda a Silovský významněji působila na úsudek čtenářů a pokoušela se jim vnutit záměrně upravený obraz pachatelů. Všichni aktéři tří zkoumaných kauz byly re-representováni stejným, neutrálně vyznívajícím způsobem po celou dobu medializace jejich případů. Tomuto nahrává i fakt, že všechna zkoumaná média neuváděla v rámci svých článků žádné komentáře, subjektivní hodnocení ani jiné názory, a pokud ano, byly patřičným způsobem odděleny od zprávy, nebo se jednalo o samostatný článek.

Tento závěr je možné podpořit i daty ohledně „clickbait“, získanými výzkumem. Pokud by zkoumaná média chtěla záměrně působit na čtenáře, velmi pravděpodobně by byly nalezeny články se zavádějícími titulky, které jsou při prvním kontaktu čtenáře s článkem to první, s čím je konfrontován, a co má za úkol získat jeho pozornost. Toto však výzkumem prokázáno nebylo, právě naopak. Ani jeden ze 131 nalezených a analyzovaných webových článků neobsahoval upravené zavádějící titulky (jak již bylo prezentováno výše).

Ačkoliv lze souhlasit s názory, které uvádí Reifová (2004), že „objektivita zůstane vždy relativní“, a McQuail (1992), že „nelze dosáhnout naprosté objektivit“, jenž jsou z filozofického hlediska zcela jistě pravdivé, z dat získaných výzkumem vyplývá, že všechna zkoumaná média publikovala články, které nebyly žádným zásadním způsobem zkreslovány, a tudíž lze předpokládat velkou míru objektivit. V případě kauzy Silovský byly v rámci výzkumu nalezeny články publikované serverem Novinky.cz (2017), které poskytují přímo textový přepis soudních líčení. Tyto byly zároveň i nejobsáhlejší. Tvrzení Scheufela a Tewksburyho (2007), že „nelze očekávat, že žurnalistika je o čistém přenosu informace. V aktuální době se role médií v popisu a zprostředkování reality pozvolna přesouvá z pasivní pozice vypravěče a komentátora do aktivní pozice, kdy média mohou realitu formovat, a tím také formovat veřejné mínění do míry, kdy se pojetí reality médií stává důležitějším než realita sama.“ je sice v obecném pojetí pravdivé, nicméně výsledky výzkumu opět dokazují, že zkoumaná média poskytovala mediální sdělení relativně vysoké objektivit. Spíše než s uvedeným výrokem, je možné v tomto případě souhlasit s teorií „framingu“, kterou Sheufel a Tewksbury popisují, jako „zasazování události do kontextu“ a vychází z názoru, že „člověk nikdy nemůže znát a chápat všechny souvislosti světa, a tudíž mu mají být nové informace podávány již ‚zarámované‘ do kontextu žurnalistou, který je na dané téma specializovaný. To s sebou nese nezbytnou redukci informací za účelem zprostředkování nejdůležitějších aspektů zprávy, která slouží ke stravitelnosti zprávy spíše než pokroucení informace.“

H3 „Předpokládáme, že veřejnoprávní média informují o případech českých teroristů detailněji než soukromá média, a že veřejnoprávní média se vyhýbají předkládání záměrně upravených mediálních sdělení“.

Poslední hypotéza byla výsledky výzkumu vyvrácena. Analyzovaná data nepotvrdily, že by veřejnoprávní média obecně informovala o případech českých teroristů detailněji než média soukromá, ani že by se vyhýbala předkládání záměrně upravených mediálních sdělení jakkoliv více než média soukromá. V rámci některých kauzy Balda skutečně veřejnoprávní média produkovala detailnější mediální sdělení než média soukromá, nicméně v rámci jiných kauz měla dominantnější úlohu média soukromá. Kvalita předkládaných sdělení byla v případě soukromých médií naprosto srovnatelná s kvalitou mediálních sdělení veřejnoprávních médií.

7 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo prostřednictvím dostupné literatury uvést relevantní fakta a poskytnout potřebné podklady, především se jednalo o vymezení základních pojmů média a masová média, uvedení jednotlivých typů médií a charakteristiku klasických a nových typů médií. Dále byla pozornost věnována souvisejícím pojmům fakt, interpretace a kontext. Byly rozebrány pojmy radikalismus, extrémismus a terorismus popsán vztah terorismu s médii. Dalším cílem bylo specifikovat konkrétní vybrané případy českých teroristů a zkoumaná média. Následně stanovit hodnotící markanty a hypotézy. Rovněž specifikovat metodiku sběru dat, charakterizovat použité výzkumné metody a zdůvodnit jejich použití.

Hlavním cílem práce bylo pomocí komparativní analýzy tří vybraných případů terorismu v českém prostředí zjistit, zda existují odlišnosti v tom, jakým způsobem o těchto jednotlivých případech informovala vybraná média. Za použití analýzy mediálního obsahu článků vybraných médií pak zjistit, jestli se mediální sdělení produkované veřejnoprávními médii liší od mediálních sdělení produkovaných soukromými médii.

Všechny tyto cíle byly splněny a v závěrečné diskuzi byly 2 hypotézy vyvráceny a 1 potvrzena.

Tato práce přinesla detailnější pohled na problematiku terorismu v České republice a tvorbu mediálního obrazu domácích teroristů. Výsledky výzkumu potvrdily, že zpravodajství v ČR má relativně vysokou úroveň objektivnosti. Ukázalo se, že kvalita zpravodajství veřejnoprávních a soukromých médií je na stejné vysoké úrovni. Data uvedená v této práci mohou být přínosem pro další výzkum problematiky médií a terorismu, stejně jako pro práci tiskových mluvčí Policie ČR a Vězeňské služby ČR.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

ČT – Česká televize

ČTK – Česká tisková kancelář

IS, ISIL, ISIS – Islámský stát

PČR – Policie České republiky

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) ABRHÁMOVÁ, M.: *Mediální obraz muslimů v České republice*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Andrea Preissová Krejčí.
- (2) AUST, Ondřej. Český rozhlas spustil online zprávy iRozhlas.cz. In: *Médiář* [online]. News Media. 18. 4. 2018 [cit. 26. 4. 2021] ISSN 1804-7238 Dostupné z: <https://www.mediar.cz/cesky-rozhlas-spustil-zpravodajstvi-irozhlas-cz/>
- (3) BAKER, C. *Media Concentration and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 272 s. ISBN 978-05-2168-788-1
- (4) BEDNAŘÍK, P., JIRÁK J., a KÖPPLOVÁ B. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. 2. vydání. Praha: Grada, 2011. 439 s. ISBN 978-80-271-0553-3
- (5) BENÍŠKOVÁ, Alena. U Mladé Boleslavi najel vlak do stromu, policie prověřuje úmyslný čin. In: *iDNES.cz* [online]. MAFRA, 2017-06-01 [cit. 24. 04. 2021] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mlada-boleslav-vlak-nehoda-strom.A170601_133500_domaci_ale
- (6) BERÁNEK, Ondřej; OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016. 294 s. ISBN 978-80-200-2654-5.
- (7) BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace k modernímu prozaickému textu*. Brno: Host, 2003. 360 s. ISBN 80-7294-080-5
- (8) BÖTTICHEROVÁ, Astrid. Toward Academic Consensus Definitions of Radicalism and Extremism. *Perspectives on Terrorism*, 2017, 11 (4), s. 73–77.

- (9) BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii*. Nakladatelství: Fabula, 1. vydání, 2009, 240 s. ISBN 978-80-86600-58-1
- (10) BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.
- (11) CARR, Caleb. *Dějiny terorismu*. Praha: Práh, 2002. 183 s. ISBN 80-7252-063-6
- (12) CIGÁNIK, Ľubomír; JAŠŠOVÁ, Eva. *Terorismus*. Bratislava: VADA, 2006. 372 s. ISBN 978-80-224-0892-9
- (13) ČECHÁK, Vladimír. Pojem Fakt. *Sociologická encyklopedie* [online]. Poslední editace 2017. [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Fakt>
- (14) ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Praha: Karolinum, 2001. 341 s. ISBN 80-246-0154-0.
- (15) Česká mediální krajina: 3. díl: média veřejné služby. *Bulletin mediálního vzdělávání* [online]. Copyright Vzdělávací program JSNS. 11/2019 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/bulletin-medialni-vzdelavani/ceska-medialni-krajina/4.-dil-soukroma-media>
- (16) Česká mediální krajina: 4.díl: soukromá média. *Bulletin mediálního vzdělávání* [online]. Copyright Vzdělávací program JSNS. 1/2020 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/bulletin-medialni-vzdelavani/ceska-medialni-krajina/4.-dil-soukroma-media>

- (17) Česká televize. *Kodex ČT: Preambule a výklad pojmů*. In: Česká televize. [online] Copyright 1996-2021. [ceskatelevize.cz](http://www.ceskatelevize.cz). [cit. 5.4. 2021]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-oct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>
- (18) Český džihádista si odsedí i zbytek trestu, rozhodl o tom definitivně soud. In: *iDNES.cz* [online] 1. 10. 2019 [cit. 24. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/islamsky-stat-terorismus-spalene-porici-soud-plzensko-propusteni-vezeni-bojovnik-jan-silovsky.A191001_084949_plzen-zpravy_vb
- (19) Český rozhlas. O rozhlase. In: *informace.rozhlas.cz* [online] [cit. 26. 4. 2021] Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/o-rozhlase-7752675>
- (20) ČTK. Kostelník se chystal na mši, v tom mu muž podřízl hrdlo. Svědci popisují brutální teroristický útok v Nice. In: *lidovky.cz* [online]. 29. 10. 2020. [cit. 28. 4. 2021] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/kostelnik-se-chystal-na-msi-vtom-mu-podrizli-hrdlo-starsi-zene-utocnik-urizl-hlavu.A201029_223220_ln_zahranici_lihla
- (21) ČTK. Návštěvnost na zpravodajských webech v březnu trhala rekordy. Provoz stoupl o 122 procent. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA, 3. 4. 2020 [cit. 26. 4. 2021] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/media/navstevnost-na-zpravodajskych-webech-v-breznu-trhala-rekordy-provoz-stoupl-o-122-procent.A200403_134342_ln-media_ele
- (22) DEUZE, Mark. *Media life*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015.

- (23) Disciplinovaný, submisivní a frustrovaný, popsali znalci českého džihádistu. In: *Novinky.cz* [online] 9. 2. 2017. cit. [29. 4. 2021] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/disciplinovany-submisivni-a-frustrovany-popsali-znalci-ceskeho-dzihadistu-40023946>
- (24) Dijk, Jan A. G. M. van. *The Network Society: Social Aspects of New Media*. 2. vydání. New York: Sage Publications Ltd., 2005. 272 s. ISBN 978-0761962823
- (25) Důchodce terorista se vrací na svobodu, odseděl si dvě třetiny trestu. In: *iDNES.cz* [online] MAFRA, 8. 12. 2020 [cit. 5. 5. 2021] Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/jaromir-balda-terorismus-kaceni-stromy-koleje-trest-vezeni-podminene-propusteni-soud.A201208_093242_praha-zpravy_iri
- (26) FAREWELL, Larry. *How Consciousness Commands Matter: The Scientific Evidence That Anything is Possible*. Sunstar Publishing Ltd. 2000. 208 s.
- (27) GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- (28) GERGES, Fawaz A. *Islámský stát. Cesta k moci*. Překlad Eva Křístková, Aleš Valenta a Jiří Zbořil. Praha: Vyšehrad, 2017. 320 s. ISBN 9788074298103.
- (29) GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-3921-2
- (30) GREPL, Miroslav. *Jak dál v syntaxi*. Brno: Host, 2011. 248 s. ISBN 978-80-7294-511-5.
- (31) HAWKINS, David R. *Vzestup po úrovních vědomí*. Přeložil P. Samcov. Pravda.Je, 2017. 248 s. ISBN 978-80-270-3096-5

- (32) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4
- (33) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 408 s. ISBN 978-80-262-0982-9
- (34) HVÍŽĎALA, K. *Nemoc a moc médií*. Praha: Dokořán, Jaroslava Jiskrová – Máj, 2003. 268 s. ISBN 80-86643-07-7
- (35) Chtěl udělat výzvu jako Palach, tvrdí důchodce obžalovaný z teroristického útoku na vlak. In: *Novinky.cz* [online] 9. 1. 2019 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/chtel-jsem-udelat-vyzvu-jako-palach-tvrdi-duchodce-obzalovany-z-teroristickeho-utoku-na-vlak-40267166>
- (36) JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas. 2003. s. 667. ISBN 80-86762-00-9
- (37) JEŘÁBEK, Hynek, Jan ROSSLER, Pavel SKLENAŘÍK. „Mediální obraz Karla Schwarzenberga v tištěných denících před prezidentskými volbami 2013“. *Naše společnost* [online]. 2013, 11(2): 3-15. Dostupné online z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/cvvm/casopis-nase-spolecnost/prehled-clanku/70-2013-2/1673-medialni-obraz-karla-schwarzenberga-v-tistenych-denicich-pred-prezidentskymi-volbami-2013>
- (38) JIRÁK, J. *Komercializace médií a tradic*. [online] In: Metodický portál. Copyright 2005. [cit. 5.4. 2021] Dostupné z: <http://www.rvp.cz/clanek/83/281>

- (39) JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 206 s. ISBN 978-80-7367-287-4
- (40) JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.
- (41) JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ Barbara. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.
- (42) JEWKES, Y. *Media and Crime*. London: Sage Publicatons, 2004. ISBN 978-14-4627-253-4
- (43) JUERGENSMEYER, Mark. *Teror v mysli boží*. Globální vzestup náboženského násilí. Přeložil Tomáš Suchomel. Brno: Centrum pro studium demokracie a násilí, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7325-109-3
- (44) JUNG, Carl G. *Collected Works*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1979.
- (45) KEYES, R. *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life*. New York: St. Martin's Press, 2004. 312 s. ISBN 978-03-123-0648-9
- (46) KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ*. Vyšehrad, s.r.o.: Praha, 2002, 198. s. ISBN 80-7021-540-2
- (47) KŘÍŽKOVÁ, Martina. *Cizinci, našinci a média: mediální analýzy*. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007. 106 s. ISBN 978-80-239-8475-0.
- (48) KUNDRA, O. a LENDNER, T. *Můj syn terorista*. Praha: BizBooks, 2017. 208 s. ISBN 978-80-265-0605-8

- (49) LUHMANN, Niklas. *Realita masmédií*. Praha: Academia. XXI. století, 2014. ISBN 978-80-200-2333-9.
- (50) LE NGUYEN, Toan. *Terorismus a nová média [online]*. Brno, 2019 [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/t15uf/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Tomáš STAUDEK.
- (51) LÉBLOVÁ, Kristýna. Bývalý pražský imám je uzavřený člověk, řekli svědci. S jeho výkladem islámu nesouhlasí. In: *Novinky.cz [online]* 23. 1. 2018. [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/byvaly-prazsky-imam-je-uzavreny-clovek-rekli-svedci-s-jeho-vykladem-islam-nesouhlasi-40058534>
- (52) MACEK, Jakub. Digitální média a ideál svobody. *Sedmá generace [online]*. 2002, (8/2002) [cit. 2021-04-15]. ISSN 1212-0499. Dostupné z: <https://sedmagenerace.cz/digitalni-media-a-ideal-svobody/>
- (53) MAGDOŇOVÁ, Jana. Vrchní soud potvrdil důchodci Baldovi čtyři roky za teroristický útok na vlaky. In: *irozhlas.cz [online]* 16. 4. 2019 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/balda-senior-teroristicky-utok-utok-na-vlak_1904161114_nkr
- (54) MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal. 2003. 656 s. ISBN 80-86598-45-4
- (55) McCOMBS, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 1. vydání, 2009. 251 s. ISBN 978-80-7367-591-2.

- (56) Media Projekt - 2. a 3. kvartál 2012: Tisková zpráva Unie vydavatelů [online]. 2012 [cit. 26. 4. 2021]. Dostupné z: http://www.median.cz/docs/MP_2012_2+3Q_zprava.pdf 57 Mediální skupina MAFRA: Portrét společnosti. Mediální skupina MAF
- (57) MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol. *Základy mediální výchovy*. 1. vydání Praha: Portál, 2007, 296 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
- (58) Ministerstvo vnitra České republiky. Definice pojmu terorismus. [online]. MVČR: ©2009 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>
- (59) McCHESNEY, R. Rejuvenating American Journalism: Some Tentative Policy Proposals Workshop Presentation on Journalism, Federal Trade Commission Washington, D.C., March 10, 2010. *Perspectives on Global Development and Technology*, 2011, 10(1), s. 224-237
- (60) McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2. vydání, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-714-0.
- (61) McQUAIL, Denis. *Media performance: mass communication and the public interest*. Newbury Park, California: Sage Publications, 1992, s. 187-188. ISBN 0-8039-8295-X.
- (62) MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- (63) *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. MVČR: ©2021 [cit. 23.4.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>
- (64) MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. 261 s. Institut mediální komunikace. ISBN 80-7220-157-3.

- (65) NACOS, L. Brigitte. *Terrorism/Counterterrorism and Media in the Age of Global Communication*. United Nations University Global Seminar Second Shimame-Yamaguchi Session, Terrorism—A Global Challenge. [online]. 2006. [cit. 20.4.2021]. Dostupné z: https://archive.unu.edu/gs/files/2006/shimane/Nacos_text_en.pdf
- (66) NEKVAPIL, Jiří a Petr KADERKA. Kontextualizace. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017 [cit. 2021-04-21]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONTEXTUALIZACE>
- (67) NEUMANN, Ondřej, ed. *Šok! Hrůza! Média: Čeští novináři po roce 1989*. Od svobody k oligarchům. Brno: CPress, 2019. 272 s. ISBN 978-80-264-2830-5
- (68) NEWBURN, T. *Criminology*. Collumpton: Willan Publishing, 2007. ISBN 978-11-3864-313-0
- (69) NOAH, H., & ECKSTEIN, M. *Towards a science of comparative education*. London: Macmillan, 1969. 222 s. ISBN 978-00-238-7670-7
- (70) NOVÁČEK, Ondřej. Web ČT24 je nejdůvěryhodnější, ukázal průzkum. In: ČT24 [online]. Česká televize, 14. 12. 2011 [cit. 26. 4. 2021] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1203522-web-ct24-je-nejduveryhodnejsi-ukazal-pruzkum>
- (71) Novinky.cz. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 8. 4. 2021 [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Novinky.cz#cite_ref-3
- (72) Novinky.cz. *Policie obvinila tři Čechy včetně bývalého pražského imáma z terorismu* [online]. 23.1.2018 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/policie-obvinila-tri-cechy-vcetne-byvaleho-prazskeho-imama-z-terorismu-40058423>

- (73) Novou šéfredaktorkou iDnes.cz se stal Naděžda Petrová In: *iDnes.cz* [online] 31. 8. 2015 [cit. 26. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/novou-sefredaktorkou-idnes-cz-je-nadezda-petrova.A150831_100727_zahranicni_cen
- (74) OSVALDOVÁ, B. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2. vydání, 2011. 144 s. ISBN 978-80-246-1899-9
- (75) Oficiální stránky ankety Křišťálová lupa [online] Dostupné z: <https://kristalova.lupa.cz/vysledky/>
- (76) *Oxford Dictionary of English*. London: Oxford University Press, 2017. 1024 s. ISBN 0199571120
- (77) PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a web 2.0*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2007. 171 s. ISBN 978-80-245-1272-3
- (78) Pro rodiče je velkým zklamáním, uvedl u soudu bratr bývalého pražského imáma. In: *Deník.cz* [online] 8. 1. 2020. [cit. 24. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/krimi/prazsky-imam-samer-shehadeh-soud-20200108.html>
- (79) „První český terorista“ dostal za pokácení stromů na koleje 4 roky. In: *Aktuálně.cz* [online] 14. 1. 2019 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/senior-si-za-pokaceni-stromu-na-koleje-ma-odpykat-ctyri-roky/r-1fa8571817da11e9beeda1f6b220ee8/>
- (80) KINŠT, Petr. Před pěti lety letěl za Islamisty. Teď opouští českou věznici. In: *Deník.cz* [online] 11. 2. 2021 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z:

<https://www.denik.cz/krimi/soud-propusteni-islamsky-stat-louny-20210211.html>

- (81) REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.
- (82) ROHNER, Dominic a S. Frey BRUNO. Blood and ink! The common-interest-game between terrorists and the media. *Public Choice* [online]. 25. 5. 2007, (133), 129-145 [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: DOI. <https://doi.org/10.1007/s11127-007-9182-9>
- (83) SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vydání. Praha: Svoboda Servis, 2004, 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
- (84) SCHEUFELE, D. a TEWKSBURY, D. FRAMING, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*. 2007, 57(1), s. 9-20.
- (85) SLONKOVÁ, Sabina. Policie dopadla bývalého pražského imáma. In: *neovlivni.cz* [online] 7. 11. 2018. [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/policie-dopadla-byvaleho-prazskeho-imama/>
- (86) Soud udělil bývalému pražskému imámovi 14,5 roku vězení za terorismus. In: *Novinky.cz* [online] 20. 4. 2021 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z: https://www.novinky.cz/krimi/clanek/soud-udelil-byvalemu-prazskemu-imamovi-145-let-za-terorismus-40357614#utm_content=ribbonnews&utm_term=shehadeh&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz
- (87) Soud podmíněně propustil Jaromíra Baldu, který byl jako první Čech odsouzený za terorismus. In: *ČT24.cz* [online] 8. 12. 2020 [cit. 24. 4. 2021]

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3237752-soud-podminene-propustil-jaromira-baldu-ktery-byl-jako-prvni-cech-odsouzeny-za>

- (88) SPOUSTA, Vladimír et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 37 s. ISBN 80-210-1274-9.
- (89) STRAUSS A., CORBINOVÁ J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. 200 s. ISBN 80-85834-60-X
- (90) ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Regulace médií*. Blansko: Reprocentrum a. s. Blansko, 2018. 148 s. ISBN 978-80-210-9080-4.
- (91) ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-5
- (92) TALLIS, B. Living in Post-truth. New Perspectives. *Interdisciplinary Journal of Central & East European Politics and International Relations*. 2016, 24(1), 7-18.
- (93) Tak mi kázal korán, prohlásil bývalý imám obviněný z terorismus. Dostal 14 let. In: *iDNES.cz* [online] MAFRA, 20. 4. 2021 [cit. 1. 5. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/shehadeh-soud-podpora-terorismu-obvineny-z-terorismu.A210420_112236_praha-zpravy_rsr
- (94) Teroristické útoky. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 26. 4. 2021]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?search=teroristické+útoky+&title=Speciální:Hledání&go=Jít+na&ns0=1&ns100=1&ns102=1>

- (95) TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.
- (96) The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center. The Internet and terrorism: Hamas has recently launched PaluTube, its new file sharing website. 2009. [online]. [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.terrorism-info.org.il/en/18329/>
- (97) VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalismu: Terorismus, ochrana varovné signály společnosti*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2019. 208 s. ISBN 978-80-271-2031-4
- (98) VOLEK, Jaromír. Mediální obraz ve volební kampani In: 22. konference *Člověk a média: Mediální obraz politiky(a)* [online]. Praha: 18. 4. 2013 [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf.
- (99) SVOBODOVÁ, Ivana. V kauze odsouzeného seniora Baldy se odvolal žalobce i obhájce. In: *Týdeník Respekt* [online] 14. 2. 2019 [cit. 24. 4. 2021] Dostupné z: <https://www.respekt.cz/spolecnost/v-kauze-odsouzeneho-seniora-baldy-se-odvolal-se-zalobce-i-obhajce>
- (100) VLASTNÍKOVÁ, Lenka. *Islám v konfrontaci s moderním světem*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Fakulta pedagogická. Katedra společenských věd. Vedoucí práce Dušan Špiner
- (101) VYLEŤAL, Martin. Křišťálová Lupa 2010 zná své vítěze. In: *Lupa.cz* [online]. 26. 11. 2010 [cit. 26. 4. 2021]. Roč. 12. ISSN 1213-0702.

Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/kristalova-lupa-2010-zna-sve-viteze/>

- (102) VÝROST, J. a SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie I: Člověk a sociální instituce*. Praha: Portál, 1998. ISBN 978-80-7178-269-8
- (103) WALTEROVÁ, E. *Srovnávací pedagogika: Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, 2015. 190 s. ISBN 978-80-7290-860-8
- (104) WEAVER, David H.; EYAL, Ch.; GRABER, D.; McCOMBS, M. *Media Agenda Setting in a Presidential Election: Issues, Images and Interest*. New York: Praeger, 1981. ISBN 978-02-759-0738-9
- (105) Youtube. About Youtube. [online]. [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/intl/en-GB/about/press/>
- (106) zákon č. 348/2005 Sb. o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů
- (107) zákon č. 483/1991 Sb., zákon České národní rady o České televizi
- (108) zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech periodického tisku (tiskový zákon)
- (109) ŽIŽLAVSKÝ, Martin. *Metodologie pro Sociální politiku a sociální práci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 142 s. ISBN 80-210-3110-7

10 SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf 1 - Celkový počet nalezených článků v daném období dle jednotlivých médií a procentuální podíl (Zdroj: vlastní zpracování)	80
Graf 2 Počet vydaných článků dle konkrétního média v daném roce	81
Graf 3 Počet komentářů, prémium článků a nepřímých sdělení	83
Graf 4 Rozsah publikovaných článků dle celkového počtu znaků	84
Graf 5 Počet článků o kauze Balda ve zkoumaném období	86
Graf 6 Počet publikovaných článků dle jednotlivých médií v daném roce ...	87
Graf 7 Rozsah článků podle počtu znaků dle jednotlivých médií	89
Graf 8 Počet publikovaných článků dle jednotlivých médií	90
Graf 9 Počet článků publikovaných jednotlivými médii v daném roce	91
Graf 10 Rozsah článků publikovaných ve zkoumaném období dle jednotlivých médií	93
Graf 11 Celkový počet analyzovaných článků dle kauz	94